

ARGIA

J.M. JAUREGI

«ETako presoen
sakabanaketak
funtzioa betetzen
jarraitzen du»

MAFIA

Alkoholaren kontroletik
informatika eta
bonba atomikoetara

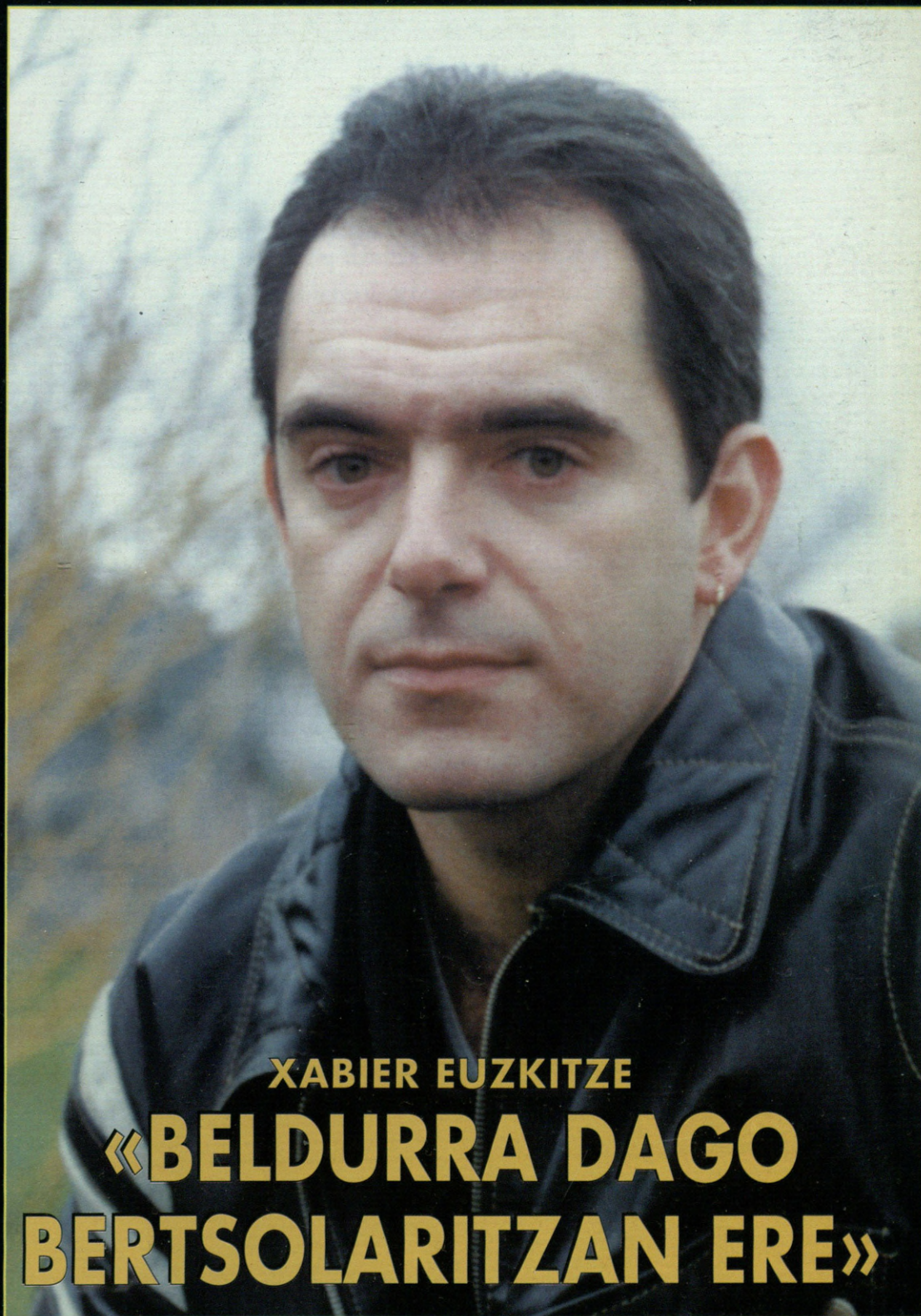
PATXI GOENAGA

«Euskaltzaindiak
konfliktiboegia ez den
norbait hautatzea
normala iruditzen zait»

EUSKADI TALDEA

Txomin Perurenaren
txirrindulariak
95eko Tourrerako
aukeraren atzetik

XABIER EUZKITZE

«**BELDURRA DAGO
BERTSOLARITZAN ERE**»

DICCIONARIO VASCO-ESPAÑOL-FRANCÉS

POR EL PRESBITERO

RESURRECCIÓN MARÍA DE AZKUE

PROFESOR DE VASCUENCE EN EL INSTITUTO DE BILBAO

MIEMBRO DE LA SOCIEDAD LINGÜÍSTICA DE PARÍS, DOCTOR EN TEOLOGÍA

DICTIONNAIRE BASQUE-ESPAGNOL-FRANÇAIS

APIAZA (S, Alth.), renóncula, vulg. botón de oro: *renoncule*, vulg. *bouton d'or*. (Bot.).

APIKA (G-t), apike (G-and-zeg, R), acaso, *peut-être*.

APIKA (E.H.). Proiektu, antolaketa eta zerbitzu informatikoak.

APIKak iadanik euskararentzako hainbat lanabes eta tresna garatua du. Horien artean:

- Silaba-banaketarako automatak, euskararako eta gaztelaniarako. "C"z garatua eta OASIS (1985) eta THEOS (1990) sistema eragileetan ezarria, ZERUKO ARGIA S.A.L. argitaletxean. 1994ean Macintoshera.

- Hitz-indexaziorako sistema parametrizagarria (hizkuntzaren arabera) euskara eta gaztelaniarako, probabilitate handieneko aleatorizazio-metodoan oinarritua. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Aldizkari Ofizialerako. Atzitze masiboko prozesua eta berorren analisi automatikoari dagokiona "C"z (XENIX) garatu dira (1987-88).

- EHuko Informatika Fakultatean garatutako XUXEN ortografi zuzentzailearen proiektuaren bultzatzaile izan da eta horretarako zenbait algoritmo implementatu: hitzen indexazioa eta berorien berreskuratzea hurbilpen lexikografikoaren metodoaz. DOSen eta UNIXen ezarria (1988-90).

- Euskarazko indexaziorako iragazle morfologikoa. Baionako IUTrekin lankidetzan. "C"z (UNIX) implementatua (1991-92).

APIKAren esku artean egun garatzen ari diren proiektuak:

- AWR hitz-ezagutzailea: gaztelania, frantsesa, euskara eta katalanerako. Hizkuntza natural bakoitzaren analisi morfologikoan oinarritua.

- Aplikazioak: * Autozuzenketa multikausala.

* Testu-indexazio eta -berreskurapena, hizkuntza-domeinuak mugatuz.

PROIEKTU, ANTOLAKETA ETA ZERBITZU
INFORMATIKOAK

DONOSTIA: Ametzagaña, 19 - behea - Tel (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Faxa: 2746 00

LIBURUÑA: Yalbardin Baita - Tel: (07 33) 59 47 60 00 - Faxa: 47 60 01

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.

8. Juan Mari Jauregi, Gipuzkoako gobernadore zibila. «Goardia Zibilak Euskal Herrian duen irudia hobetzeko jardunean ari gara».

PELLO ZUBIRIA eta
MIKEL JAUREGI.

12. Asteazkenean. XABIER LETONA

14. Mafia, mundua bahitzera. XABIER LETONA.

18. Hazkunde azkarraren ondoren hondoa jo du Baionako Sei enpresak. Informatikaren krisia Aturri ibaiaren ertzean. JOXE JOAKIN DEL CURA.

20. Duela 50 urte hil zen Telesforo Aranzadi. Aranzadiren mende erdiko itzala. ARANTXA ERASUN.

22. EHUK irakaslego propioaren beharraz eztabaida zabaldu du. Adostasunaren txostena. MYRIAM GARTZIA.

25. Euskadi taldeak inoiz baino gogorrago ekingo dio denboraldiari. Tourrerako bidean. AINHARA ZUAZABEITIA.

28. Xabier Euzkitze: «Bertsolaritza ez da libratzen herri honetan dagoen beldurretik». JON SARASUA.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

37. Patxi Goenaga, euskaltzain oso aukeratu berria. «Normala eta humanoa iruditzen zait konfliktiboegia ez den norbait hautatzea». MAITE ARTOLA.

40. Zine-klubek Euskal Herrian bizi duten egoera aztertu dugu. J.J. PETRIKORENA.

44. Hamaika urte eta gero bukaera ezagutu du «Lur Hiztegi Entziklopedikoak». PATXI SARRIEGI.

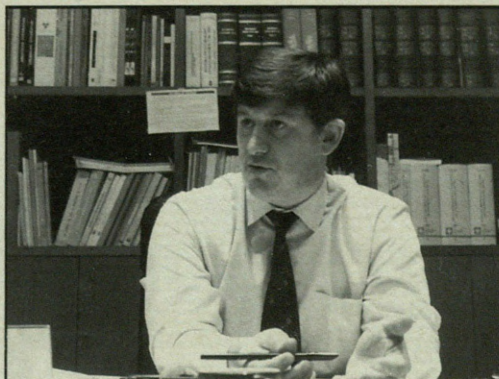
46. Kultura agenda.

48. Argitalpenak.

50. Aukeran. AINHOA GERRA.

56. Denborapasa.

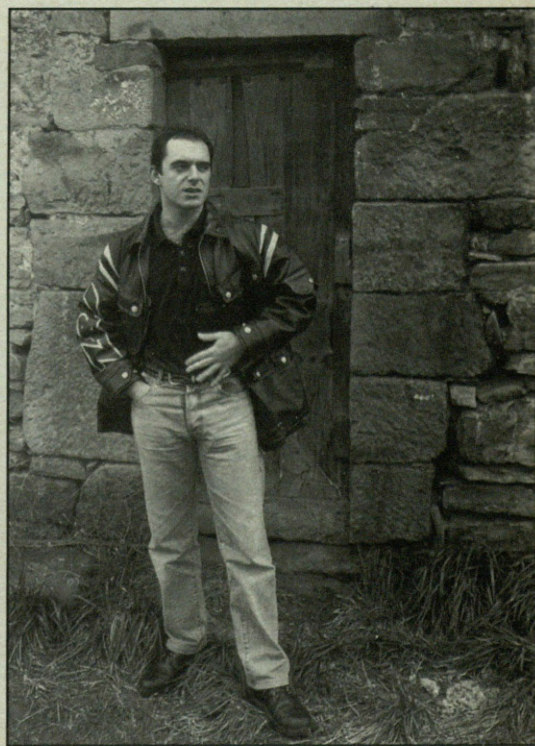
58. Zilegi bekik pluralean idaztea. EMILIO LOPEZ ADAN.

POLITIKA: Francoren garaian goardia zibilak atzetik zituela korrika behin baino gehiagotan jardun arren, egun Gipuzkoako gobernadore zibila da Juan Mari Jauregi. Euskaldunak eta goardia zibilak ez ditu inolaz ere «inkompatibletzat» jotzen. Aitzitik, gaur egun bizi dugun egoera politikoan ezinbestekoa ikusten du gobernadore zibilaren figura. /8

XABIER EUZKITZE: Euskal esatarien artean izarretakoa eta gailurreko bertsolaria aurkeztu digu Jon Sarasuak, elkarriketatzailerak.

Grabagailua berez izan dezaket komunikaziorako neurriko hesi, bertsolaritza, bat egiten dituen gaia izan dute mintzagai aberatsa, baina ez bakarria. Euskal Telebistako lana eta jarduna, egoera politikoa eta honen isla, eta Xabier Euzkitze bera isuri zaizkigu erdiko orrialdeetan doan elkarriketaz arinean, bizitasun berezia ematen dion hika garatutako solasaldian. /28

ZINE-KLUBAK: Franco hil ondorengo urteetan herriz-herriz zabaldu ziren zine-klubak onenak emanda daude dagoeneko. Aurrera darraite, ordea, batzuek erren, besteek indarberriturik, zinemagintza komertzialak pantailaratzen ez duen errealtateari so. /40

DUELA BOST URTE HIL ZEN ANTTON IBARGUREN

BIOGRAFIA BAT MEREZI ZUEN

Larrun 22

ESKURA EZAZU

Itzulpena eta informatika

URTARRILAREN 22ko ARGIA, «Jakinminez» sailaren barruan, Joxerra Aizpuruaren «Euskarazko bertsioa» izeneko artikulua irakurri ahal izan genuen. Bertan, MS-Word testu-tratamendu informatikoaren euskaratze prozesuari buruz mintzatzen zen, bai eta, horren zailtasunak oinarri hartuta, itzulpenetik haruntzago dagoen euskarazko bertsioa dela baieztatu. Berak emandako adibideak irakurrita alabaina, duda-mudetara gelditu naiz, gauza berari izen desberdinak ematen ote dizkiogun ala etengabe Mediterraneo deskubritzen ari ote garen.

Hona hemen Aizpuruaren arrazoiak. Lehenik eta behin ordenadorearen pantailan agertzen diren mezuek eta gero esku-liburuetan azalduko direnek bat etorri behar dutela dio, eta horretarako glosario-ak eta abar antolatu beharra dagoela. Jakina, baina gauza deskriptiboekin batera planoak ere itzuli behar direnean, edo datu estadistikoen eranskinak dituzten txostenak, edo...

Euskara zuzena eta ulergarria izatea aipatzen zuen bigarren tokian eta suposatuta nahi dut horrekin ez zuela esan nahi itzulpen «arruntek» premisa horiek kontutan hartzen ez dituztenik.

Jarraian disinu jakin bati (pantailakoari) egokitu eta beraz definizi- oak hitz bat edo bitan eman beharrak sortutako zailtasunak aipatzen ditu, eta berehala administrazio itzultzaileak eta beren eguneroko arazo batzuk etorri zaizkit burura: inprimakieta-ko diseinuak, kartel txikietan bi hizkuntzatan sartu beharreko mezuek, folio erdiko azalpena behar duten zuzenbide kontzep-

tuak hiru hitzetan eman beharra...

Eta azkenik, translazio kulturala gogorarazten digu Elhuyarreko kideak bertsio kontzeptuaren hedadura azaltzeko. Posible ote da baina, Choderlos de Laclosek XVIII. mendean idatzitako «Les liaisons dangereuses» translazio kulturalik egin gabe euskaratzea? Edota esakera eta hitz joku- kuez betetako «Zazie dans le metro» kasu?

Erraturik egon naiteke, baina gaur eta hemen itzultzeak aipatu baldintza guztiak betetzea eskatzen duela uste dut, eta beraz ez dut ondo ulertzen zertan datzan bertsioaren berezitasuna. Hori bai, nolana ere irrikitan nago MS-Word euskaraz erabili ahal izateko, itzultzaileok ere testu-tratamenduez, datu baseez eta merkatuak oraindik komertzializatu gabeko tresna informatikoez baliatzen baikara gure lanetan.

BEGO MONTORIO

ERRETERIA (GIPUZKOA)

Txetxenia

KEZKATURIK nauka, errusiar inperioza-leak, Ieltsin buru dela, Txetxenian eta beste hainbat herritan gertatzen ari den sarraskien aurrean, mundu «zibilizatuko» indar demokratikoak eta bakezale omen diren (txetxenoei galdetu behar) alderdi, talde eta pertsonalitateen ixiltasunak eta bai- senak.

Jugoeslavia ohian Milosevic-ek bezala (besteak beste, Moskuko bu- rokrazia eko-

nomiko-militarraren laguntza), Clintonen eta Estatu- en Europaren onespena ote dauka Ieltsinek, Errusiar Inperioa, errusieraz (BM eta FMren esanetara noski) eraiki dezan? Nahiz eta horretarako desberdinak diren garbiketa etnikoa bideratu, edota independente izan nahi duten herritarrek eta beraien lurraldeak armaz erasotu, hala nola independente diren Errepubliken konpetentziak Moskuko burokrazia mafiosoaren interesen arabera mugatu.

Txetxenoak, terroristak, mafiosoak, fundamentalistak... direla esango digute. Espainolentzat, euskaldunok erromanizatu gabeko basatiak garen bezala. Eta agian, Ieltsinek, giza eskubideak eta eskubide demokratikoak babesten dituela ere sinestara- zi nahiko digute. Edo, beharbada, «munduaren ordena berriak» eta bere es- tabilitateak, zuhurtasuna eskatzen duela predikatuz etor dakizkiguke.

Bai han eta bai hemen, nazio guztiek (nahizta txikiak edota garrantzi geo-estra- tegiko handikoak izan) independentzia- rako duten eskubidea noiz errespetatuko dute?

Joxe Goikoetxea

Barakaldo (Bizkaia)

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak.
20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zaballburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

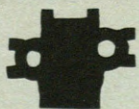
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

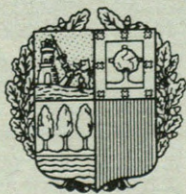
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kuxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Otsaileko San Jose loreak bailiran

EUSKADI

Irratiko meteorologoak —Arantzazuko Pello Zabalak— asmatu zuen urte hasierako tenporak «alda-haizearekin» gelditu zirela esatean. Eta eguraldiak negu honetan darabilzkien etengabeko aldaketak euskal politikagintza kutsatu balute bezala, gure blokaketa nagusietan mugimenduak hasi dira otsailean eguzkia gora hastearekin batera.

Aurretik iragartzen zen aldaketa handirik ez zen jazo Ajuria Eneko azken bileran. Baina gauza garrantzizko bat egiaztatu zen: Ordoñezen heriotza izan den froga gainditu eta eboluzio baten aldeko apostua sendoa dela. Mahaian gelditu dira gaiak, baina otsaileko lehen egunetan hasita, ez dira gutxi Ajuria Eneko alderdietako buruen arteko harremanak, ikutu nahi dituzten hari berriei ahalik eta hotsik armonikoena

ateratzeko asmotan.

Presoak Euskal Herrira hurbiltzea, EAK nola edo hala mahaian sartu nahi duen Autodeterminazio eskubidea orain arteko ehunarekin jostea, HB eta ezker abertzalea den mundu horri buruzko jokabidearen aldaketa, GAL afera... Ez da errez jakitea orain arteko politikak eman behar dituen fruituak eman dituelako ala balio ez duelako den —edo biengatik batean— baina gauza da mimosa goitiarraren usainarekin batera eboluzioaren aromak zabaldu direla Ajuria Enea inguruetan ere. Eta garaia zen.

BEHINGOZ

agiri batekin erantzundio HBk bera ez dagoen Mahai nagusi horren bilkurari. Oharra kaleratzea bera —eta gainera mahaikideei gauzak proposatu eta eskatuz— ez da gutxi izan. Areago, Ordoñezen heriotzaren ondoko giroa eta KASEk komunikabideez pentsatzen zuena argitara-tzean sortutako polemika ahazten ez badi-tugu.

Proposamenak egin dizkio HBk Ajuria Eneko zazpiko erreari. Eta keinu hutsetatik aurrera panorama politikoan eboluzio bat eragiteko kointzidentziak ikusi ditugu. GALen azterketa eta gerra

Urteotan HBk egin duenaz, ETak egin behar eta dezakeenaz, balorazio ezberdinak daude Oldartzen eta Iratzarren, eta HB gorpuzteko bi kontzepzio.

Hondarribian, Mikel
Goikoetxea
«Txapela»-ren
oroimenez 1984an ur
gainean ipinitako
monumentu ondoan
loreak jaurtikiz
amaitu zen igandean,
otsailak 5, «Estatu
Terrorismoa Euskal
Herriaren Aurka»
lemapean AABBe
antolatu
manifestaldia.
Ertzaintzarekin
tirabirak izan
ondoren bakean
burutu ahal izan zen
manifestazioarekin
Gestorek GAL afe-
ra komunikabide eta
epaileez gain
herritarren parte
hartzea bultzatu
nahi zuten.

zikina sekula ez erabiltzeko konpromezua, torturak eta presoan sakabanaketa salatzea, eta autodeterminazioa eta lurralde batasuna oinarritzat harturik irtenbide politiko negoziatu bati ekitea, horra zer eskatu dion HBk Aranzaren mahaiari.

Ondo erreparatuz gero, bi aldeek hizketan hasteko hainako hurbilpena ikus daiteke, askotan negoziatzen hasteko zailena izan ohi den gai zerrenda osatzeko bidea ikusten baita.

HERRI Batasuna ere mugimendu batean ageri da, neguko hotzaren gordean eztabaidatuak argitara ateratzen hasita. Europarako hauteskundeetan jasotako jipoiaren ondoren martxan ipini zuen azterketa prozesua askoren sospresarako bi txostenetan burutu da. Oldartzen izena hasieran prozesu osoari eman bazitzaion, bi ponentzie-tako bati geldituko zaio orain, eta bere aurrean Olereta-Errenteriako HBren Iratzar lehiatuko da egunotan. Hori gutxi balitz, Oldartzen txostenari Patxi Zabaletak puntuz puntu egindako oso-ko emendakin bat ere badela iragarri da.

Azken urteotan HBk eta ezker abertzaleak egin dutenaren balorazio ezberdinak aurki daitezke Oldartzen eta Iratzarren, ETak egin dezakeenaz eta egin behar duenaz ikuspegi diferentek, HB gorpuzteko bi kontzepzio. ETAz, Elkarri, komunikabideez eta instituzioetako parte hartzeaz asko eztabaidatuko da bi asteotan HBn. Baina hori bezain test inportantea izango da HB beraren artikulazioa zertan geldituko den: KASetik Nazio Askapenerako Euskal Mugimenduaz landu den konfigurazioa eta Blokea HBko korrontetzat —beste batzuk antolatzeako esku-bidea aldarrikatuz— jotzen duena ez dira-eta ezkontzen errazak.

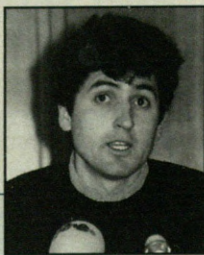
Ajuria Eneko eta HBeko bilakaerok udaberri atseginago bat iragartzen duten punta berritzeak direla pentsatu nahiko luke honako honek. Oraindik egin behar dituen elur eta izotzek ez al dituzte erne-muin guztiok erreko.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

EUSKADIKO EZKERRAKO MILITANTE OHIAK ERAKARGARRI

PSE-EEko buruak antzina Euskadiko Ezkerran egon ziren militante kualifikatuei udal hauteskundeetan aurrean azaltzeko promesak egiten zaizkie, eta ez Bizkaiko Ibar Ezkerraldean bakarrik. Aldi berean IU ere hasi baita EEko eta baita EUEko zenbait hautetsiri eskaintzak egiten, Gipuzkoan bertan adibidez. Azken emaitza onen ondoren, gaur Zutik taldeko hainbat militante kualifikaturekin ere ari da solasean IU.

BITTOR AIERDIEN TARTEA

HB-REN «OLDARTZEN» ETA ELKARRI

«Erantzun konstruktiboak»

ELKARRI-k «Oldartzen» eztabaida errespetatzen du eta normaltasunez ulertzen du giza mugimendu bat eta alderdi politiko baten artean adostasunak eta desadostasunak daudela. Zentzu honetan Elkarri-ren iritziz positiboak da HBk azaldutako asmoa: Elkarri-rekiko kritika ez-deskalkifikatzailea egin, konstruktiboak eta pedagogikoak.

Hala ere, Elkarri-k uste du HBk ez duela asmatu hainbat kritikatan. Esate baterako, ustezko «inbasioak ETA eta Gobernuaren arteko bitertekaritza guneetan». Elkarri-k bi al-diz lagundu du Gobernua eta ezker abertzalearen arteko komunikazioa errazten. Eta bietan bi parteen enkarguz. Nabarmena denez, bat ez da bitartekari bi aldeek horrela nahi ez badute.

Beste kritika oker batek zera esaten du: Estatuak eta Ajuria Eneko Itunak giza mugimendu hau erabil dezaketela ezker abertzalearen kontra jartzeko.

Elkarri-k behin baino gehiagotan

esan du inolako zalantzarik utzi gabe, ezker abertzalea zatitzeko estrategiaren aurka dagoela, eta ez duela sekulan utziko bere jardura edo ekimenak ezker abertzalearen aurkako armatzat erabil ditzaten. Zera ere eskatu dugu: dagoen debatea kanpotik errespetatzea eta ez distorsionatzea.

Gure ustez, kritika batzuetan giza mugimenduenganako gutxiespena eta Elkarri-ren erantzunkizun eta heldutasunaren aurreko prejuizioa nabari dira, ustez giza mugimendu honek Estatuari edo Ajuria Eneko Itunari bere burua engainatzen edo erabiltzen utziko balio bezala.

Alderdi politiko eta gizarte mugimendu independente baten arteko diferentziak logikoak dira, baina ez dira zertaz interpretatu behar satanizaziotik edo etsaien estrategiatik begiratuta. Alderdi politiko eta gizarte mugimendu independenteen arteko lankidetzarako bidea aurkitzea da garrantzizkoena, kasu honetan Euskal Herriaren bakeratze eta normalizazioruntz.

*Bittor Aierdi, Elkarri-ko koordinatzaile orokorra da.

Juan Mari Jauregi, Gipuzkoako gobernadore zibila

«Goardia Zibilak Euskal Herrian duen irudia hobetzeko jardunean ari gara»

Garai batean goardia zibilen aurretik korrika eta egun beraien buru», esanez ekin dio elkarrizkeri 43 urteko legorretar honek. Francoren garaian espetxean egona, PCEtik PSOera 89an, eta egun Gipuzkoako goardia zibilen buru da Juan Mari Jauregi.

Zer egiten du Legorretako seme batek goardia zibilen buru?

Garai batean goardia zibilen aurretik korrika eta egun goardia zibilen buru. Hori egoera politiko baten ondorio da. Egun gobernu sozialista dagoenez, egokia da goardia zibilen buru sozialista bat egotea.

Eta tratuan?

Tratua ona da. Egungo Goardia Zibila eta beronek dituen aginpideak, ez datoz beste gobernu batetik, gobernu sozialistaren bidetik baino. Nire lana goardia zibilei norabide horiek ematea eta helburu horiek ezartztea da.

Euskalduna eta goardia zibila ez al dira nahiko bateraezinak?

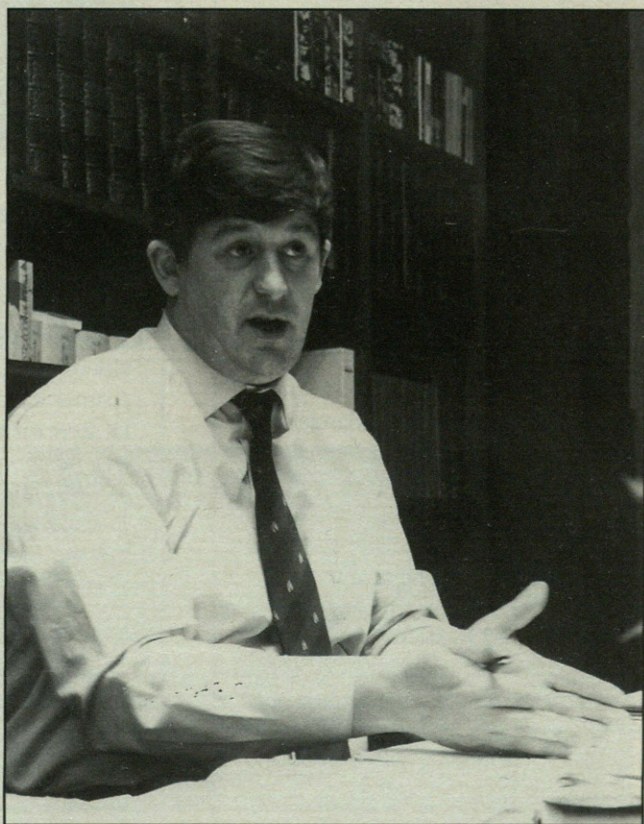
Euskalduna naiz, baina gobernu baten ordezkaria ere bai. 67ra arte goardia zibilek

gure herrietako tabernetan musean egiten zuten, eta bizilagunen eta goardia zibilen arteko harremanak nahiko onak ziren.

Kontraesan hori bera izan dugu euskaldunok Ertzaintzarekin. Ertzaintza polizia da eta seguritate indar bat. Azkenean, polizia behar den ala ez da galdera. Polizia behar bada, gakoa da polizia horrek gure herria segurua go sentiarazten duen, eta biztanleen askatasuna eta segurtasuna gordetzen duen ala ez. Ildo horretatik epaitu behar dira, Goardia Zibila eta Polizia, eta baita Ertzaintza ere.

Goardia Zibila kontrolatuko duen politikaririk ez dagoela diote askok.

Sozialistek Goardia Zibila deskubritu zutela ere esaten dute. Gobernuak, bere norabideak aplikatu ahal iza-

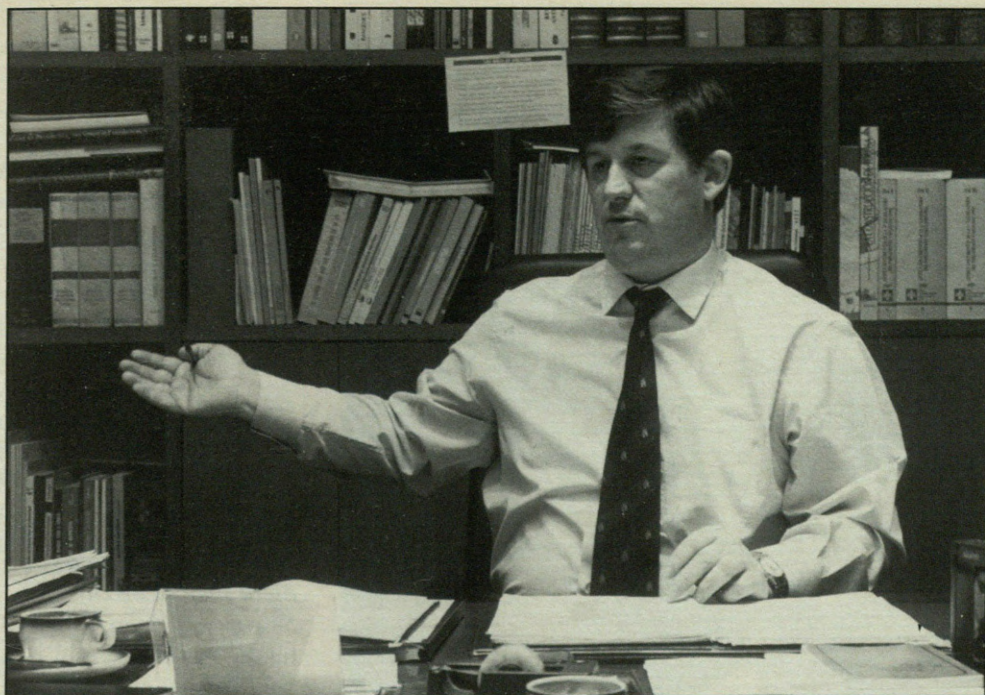

«Ni gobernadore zibila naizenetik, Gipuzkoan ez da torturatzen eta ez da torturatuko». (Argazkia: Alberto Elozegi).

teko, bai Goardia Zibila, bai Polizia eta baita Ertzaintza ere kontrolatu behar ditu beren lanean. Azken batean, gobernuak markatzen ditu seguritate indarren betebeharrak eta jokaerak. Hala ez

balitz, ondorio triste bat aterako genuke: nahiz eta botere politikoa aldatu, Estatuko botere horrek bere gisara jardungo lukeela.

Baina Legorretako Juan Mari Jauregik zer agindu

«ETak ahal duenean eta ahal duena hiltzen du, askotan ez nahi duena». (Arg.: Alberto Elósegui).

diezaioke Rodríguez Galindo bati?

Gauza asko eta egunero, ni bainaiz Gipuzkoako Goardia Zibilaren nagusia. Bereaiekin harremanak ditut eta zenbait lan elkarrekin finkatzen ditugu. Goardia Zibilak hemen izan duen irudia hobetzeko jardunean ari gara. Hori lortu nahi dut, eta lan ona egiten ari gara.

Nola iritsi zinen PCEn segitzak merezi ez eta PSOEn sartu behar zenuela komentzitza?

Hauteskundeak etorri hauteskundeak joan, inora ez gindoazela ikusten genuen, gero eta beherago jotzen genuela. 89an talde bat elkartu eta PSOEn sartzeko erabakia hartu genuen. Euskal He-

rrian sozialistek eta komunistek 73tik zenbait lan elkarrekin egin zituzten, gainera. Euskal Herrian espainolak ginen zenbaitentzat, eta horrek ere elkartu gintuen.

Gobernadore Zibilaren figura desagertzeaz zegoela zirudienean egin zinen karguaren jabe.

Alderdi nazionalistek noizean behin planteatzen duten gaia da hori, eta zilegi iruditzen zait. Baina Euskal Autonomi Elkarteak zenbait eskuduntza ez dituen artean eta Espainia autonomikoa bultzatzen dugun heinean, administrazio periferikoa koordinatu, bultzatu eta landuko duenik egon behar du. Orain arte gobernadore zibilak egin du lan hori, eta

aurrerantzean ere hala izaten jarraituko du.

Zuk agintzen zenuen lekuan torturarik ez zela izango adierazi zenuen.

Gobernadore zibil naizenetik Gipuzkoan ez da torturatzen, eta ez da torturatuko. Tortura-bideak ez du inolako efektibitatearik. Atxilotu bat jipoitzeak ez du ezertarako balio. Segurtasun indarrek informazioaren bidez iritsi behar dute iritsi beharreko lekura. Gainera, Konstituzioak dio segurtasun indarrek bizilagunon esku-bideak defenditu behar dituztela. Bi arrazoi horiek nahiko indartsuak dira torturarik ez egoteko.

Atxilotu askok, baina, torturak salatzen dituzte.

Ni egona naiz atxilotu batekin. Berak ez zuen ezer esaten, eta beste batzuk ari ziren zer gertatu zitzaion esaten. Zer zioen ezagutu nahi nuen, eta berarekin hitz egin nuen. Berarekin egon

«Gobernuak, bere norabideak aplikatu ahal izateko Goardia Zibila, Polizia eta Ertzaintza kontrolatu behar ditu; Gobernuak markatzen ditu segurtasun indarren betebeharrak eta jokaerak»

HAMARREKOA

LUIS MARI RETOLAZA

«Bere alderdiko kide diziplinatua»

JOXE MARI OLARRA

«Nazka, gorrotoaren... adierazgarri»

JOSE LUIS CORCUERA

«Sindikalista bikaina, Barne ministroa izandakoa»

JONAN FERNANDEZ

«Hiltzaileen aurkako borroka sendoa eramateko erabili ditu bere indarrak»

RAMON JAUREGI

«Euskal Herriko ezkerrean itxaropena eta etorkizuna da Ramon»

JOSE MARIA SETIEN

«Onuragarria litzateke elizak mendeetan zehar besteei ukatutako askatasuna erabiltzea»

IGNACIO LATIERRO

«Ideologia baten adierazpena, euskal ezkerrean sektore garrantzitsu baten ordezkaria»

CARLOS GARAIKOETXEA

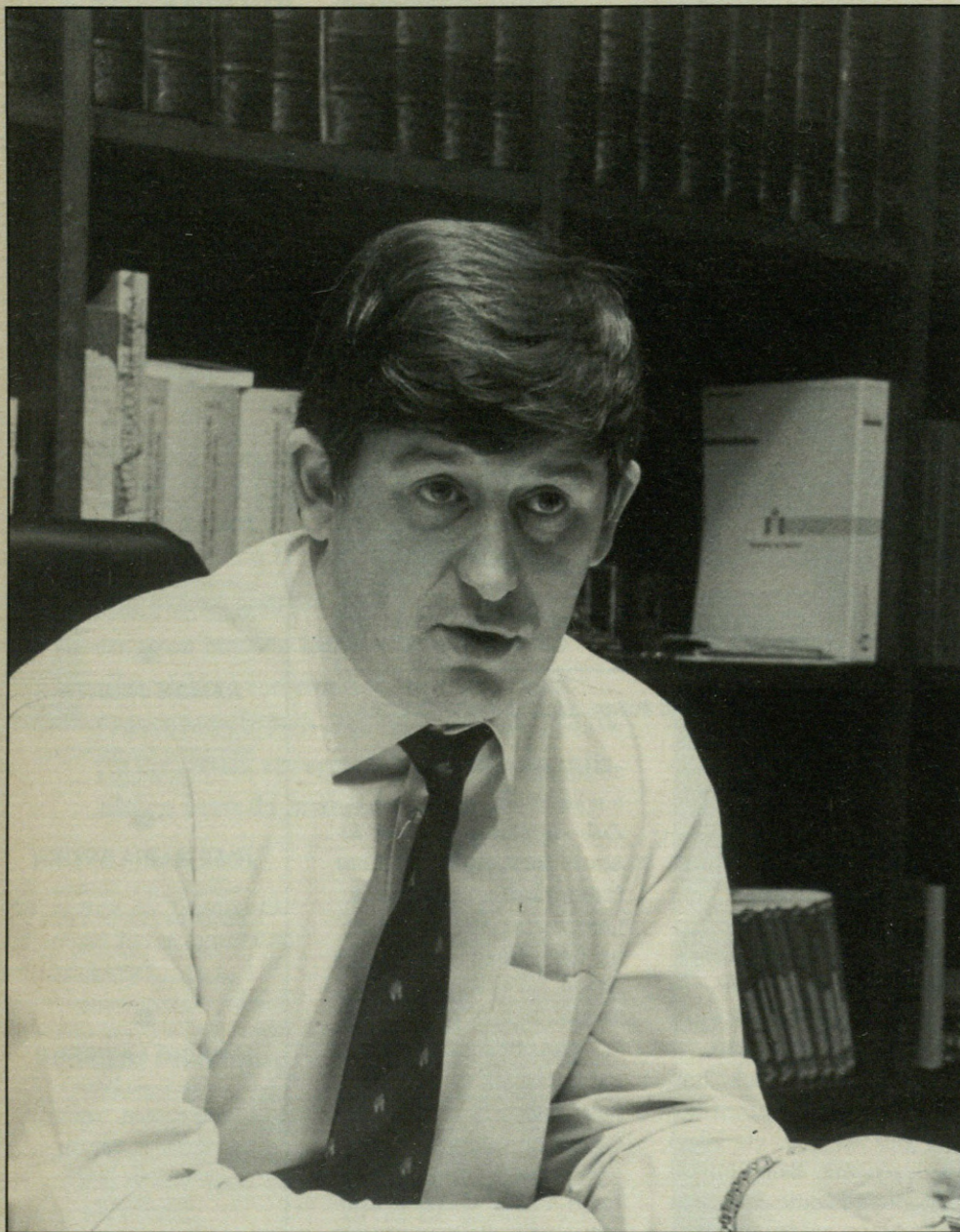
«Diktadorea hil ondoren, bigarren lehendakaria»

RODRIGUEZ GALINDO

«Terrorismoaren aurkako lanean bikaina»

LUIS ROLDAN

«Epilearen aurrean jar dadila, eta gero esan ditzala esan beharreko guztiak»

«Ajuria Eneko Mahaiak alderdi demokratikoen batasuna bermatu behar du». (Arg.: Alberto Eloseggi).

ostean ez zela ezer gertatu ondorioztatu nuen. Nik neuk bultzatu nuen epai-learengana joan zedin, eta hain zuzen, kasu hori bertan behera utzi zuten.

Torturak jasan dituztela esaten dutenean, beraz, asmakizunetan ari dira zure ustez.

Gipuzkoako gobernadore zibila naizenetik ez da torturatzen. Torturarena ETA

eta bere munduaren mezu eta estrategia bat ere bada.

Frantziako Poliziagatik ez dute esaten torturatzen duenik.

Hemen ez da inor torturatzen, atxilotu bai. Gainera, atxilotuak hemen oso denbora gutxi egoten dira, epaileak eskatuta segituan Madrilera eramaten baitira. Funtsik duen tortura salaketarik ez da egon, atxilotua

esku-burdinez lotuta eramatea tortura ez bada behintzat. Elektrodo, boltsa eta kontu horiek guztiak ez dira egia.

Gregorio Ordoñezen hilketari zer interpretazio ematen diozu?

Gregorio Ordoñezen hilketak ezer askorik ez du aldatzen. ETA desestabilizazioaren bila dabil. Ate guztiak itxita ditu. Desestabili-

«**Sakabanaketa politikaren helburuek hor segitzen dute, eta sakabanaketak funtzio bat betetzen jarraitzen du»**

zazioaren bila eta negoziatzioa bultzarazteko ETak ahal duenean eta ahal duena hiltzen du.

ETak politikari eta komunikabideei erasoko diela uste al duzu?

Morcillo hil zuen, Ordoñez hil du, beste batzuetan zenbait langile ere hil ditu... ETak ahal duenean eta ahal duena hiltzen du, askotan ez nahi duena. Hurrengo kolpea non emango duen ikus-teke dago, edozein hil baitezake.

Polizi-bidetik ETA isilduko duzuen itxaropenik baduzu?

ETAren aurkako borrokan bi bide daude. Batetik, polizi-bidea. ETari min egiteaz gain, polizi-ekintzek bere oinarri soziala murriztu egiten dute. Horregatik da garrantzitsua bide hau. Bigarrena lan politikoa da. Hots, ETAren munduan mugitzen den jendea komentzitzea euren ideia politikoak defenditzeko ez dutela ETAren beharrik. Bide hau batipat alderdi politikoek landu behar dute.

Aldaketak iragartzen dira Ajuria Eneko Mahaitik. Ezer aldatu behar al da?

Ajuria Eneko Mahaiak indar politiko demokratiko guztien batasuna bermatzea izan behar du helburu. ETari aurre egiteko alderdi demokratikoen batasuna eta

polizi-bidea bateratu egin behar dira. Orain arte jorratutako bidean aldaketarik egin ala ez, alderdi politikoek erabaki behar dute.

Bergizarteratzea izan da aipatutako gai bat.

Joan den urteko uztailan Veuillan aurtako atentatua egin zenetik, hilabete franko egin genituen bergizarteratzearen eztabaidan. Atentatu hark bergizarteratzearen aurtako korronte handia eragin zuen.

Presoak Euskal Herrira burbiltzearen alde ala kontra zaude?

Sakabanaketa politikaren hasierako helburuek hor segitzen dute, eta sakabanaketak funtzio bat betetzen jarraitzen du. Bergizarteratzearen eta sakabanaketaren inguruan aldaketarik egongo den ala ez, ez da erabaki oraingo. Gai horiek alderdi politikoek aztertu behar dituzte. Dakidanez, Ajuria Eneko Mahaiak, urtarilaren 31n egin zuen bileraren ostean, hilabete epea hartu du gai horietaz hitz egiteko.

Eta presoek giza-eskubideei buruz zer esan dezakezu?

Presoen giza-eskubideak zaindu eta errespetatu egiten dira, presondegi guztietan. Hala ere, senitartekoen zenbait kexa ulertzen ditut:

T A N T O A

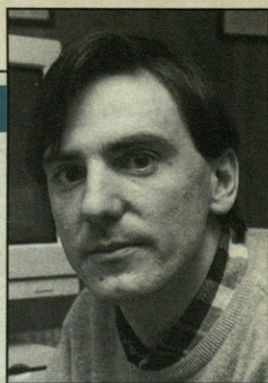
Zaparrada baten gisara

BOST egunetan, Juan Mari Jauregi Tolosako kirol elkarrekin negoziatzen eta herriko gaiak aztertzen Gipuzkoan Estatuaren ordezkari izatera igaro da, zuzenean Belloch ministroaren menpean dagoela. Aldaketa hain bortitza izanik ere, alderdi ireki eta atseginekoa izaten jarraitzen du, bat-batekotasuna gehiago kontrolatu behar izan duen arren.

Komunista-ohi legorretar hau, solasaldiaren maitale eta sukaldari aditua, zaparrada baten gisara igaro zen Tolosako Udaletik. Bere kargua uzteak udal gobernuan eragindako krisi politikoak bizirik dirau oraindik, Tolosako bere egonaldia oharkabean pasa ez zela seinale. Beraz,

biko igerilekuko obrak zirela eta udaletxearen kontra egin zituen adierazpen batzuk zirela medio, alkatearen haserrea eragin zuen, eta honek Kirol Batzordeko buru izatek kendu zuen. Ordudanik, Jauregi jada Gobernu Zibilean zela, krisia piztu zen: PSE-EE udal gobernutik irten zen, alderdi guztien arteko salaketa gogorrak, egun oraindik suma daitekeen egonezin giroa...

Jauregi gizon xalo eta dibertigarria da, indiferentziarik eragiten ez duena. Bere jarraitzaileek elkarriketarako duen jarrera estimatzen dute, kontsentsurako duen gustua. Bere aurkariak bizitzan lan gehiegi egin ez izana aurpegiatzen diote, eta politikan

JUANMA GOÑI
«El Diario Vasco»ko kazetaria

postuak hobetzeko gora egin izana. Behin Tolosako alkate izatea gustatuko litzaikeela adierazi zuen, hori sinestea zail egiten den arren. Nik, duela lau urte ziukenik bere bizitzako lehen elkarriketa zuena egin zion honek, gobernadore jaunak lau haizetara zabaltzen duen bere sukalderako abileziak ezagutzea espero dut noizbait. Izan ere, puztuzalea baita.

euren seme-alabak ikusteko oso bidaia luzeak egin behar dituztenean batipat. Presoa bisitatzeke Kanarietaraino joan beharra ez da oso atsegina izango.

Gobernu Zibil honetan egon beharko luke GALi buruzko informazioa.

Ez dakit artxiboetan informaziorik badagoen ala ez. Baina nire, Ministerio honen eta ministroaren jarrera argi

eta garbia da GALen auzian: Estatu batek inoiz ezin du horrela erantzun terrorismoaren aurka, Estatu terrorismoa sortzea bailitzateke. Horrek ez dauka inolako zentzurik eta funtziorik. Kasu honetan, epaileak lan egin behar du, eta gu epaileari laguntzeko prest gaudete. Estatu batek ezin ditzake horrelako metodoak erabili.

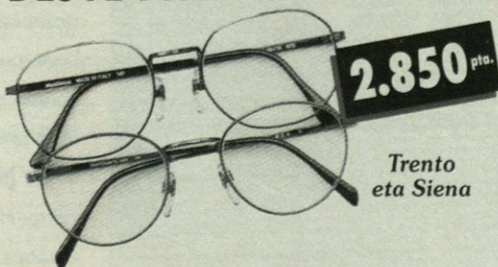
Joxi Zabala eta Joxean

Lasaren desagerpena inoiz argituko al da?

Demokraziarentzat ona litzateke horien desagerpena argitzea, ona litzatekeen bezala Roldan atxilotzea. Demokrazia zenbat eta garbiago izan, orduan eta gehiago sinetsiko du jendeak demokrazian.

MIKEL JAUREGI
PELLO ZUBIRIA

BESTE PREZIOEKIN EZER IKUSTEKORIK EZ

450 saltegi baino gehiago dituen Estatu lehen erakunde optikoa bakarrik eskaini diezazkizuke betaurreko bildumari eskusiboenak 2.850 pezatetik aurrera. Eta garrantia guztiekin, jakina.

ZINKUNEGI OPTIKA

ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba.

Hernani, 4 - DONOSTIA

H I R U M U N D U

■ BOSNIAKO GERRA
FRONTEETAN GELDI

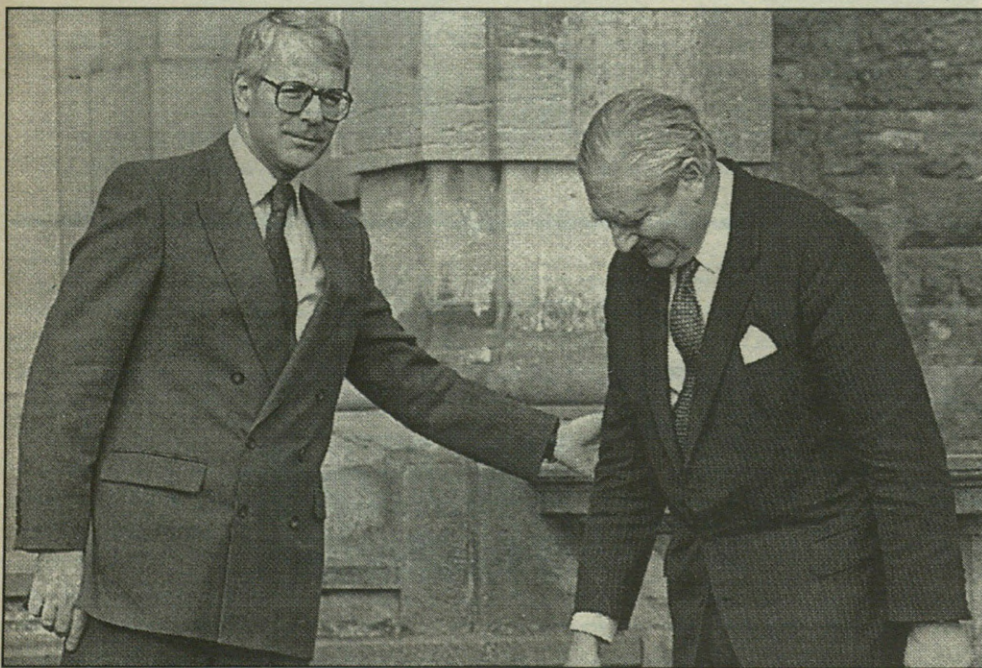
URRIAN Estatu batuek musulmanei arma enbargua altxatuko ziela iragarri zuenean, eskandalua egundokoa izan zen. Gaur egun, ordea, nazioarteko beste gatazka batzuek berriro izkutatu dute Bosniako gerra. Estatu Batuek gorde-gordeka jarraitzen dute, orain musulmanak serbiarren aurka bultzatuz eta gero musulmanak lagundu ez. Garai batean kontaktu taldeak onartutako plana, musulmanek eta kroaziarrek onartu zutena baina ez bosniar-serbiarrek, plan aldaezin moduan planteatu zuten bitartekariak, horregatik onartu zuten hain zuzen. Orain Estatu Batuek dioenaren arabera, plan hori aldagarria da. Serbiarren alderako aldagarria dela esatea bakarrik falta zaie.

■ ERLIJIOA ETA
POLITIKA ELKARRI
BEGIRA TXETXENIAN

DJOKHAR DUDAIEVEK gerra santua deitu zuen errusiar inbasioaren aurka gerlari txetxeniarren borroka garra handituz. Dagestaneko Berpizte Islamiarren Alderdiak Dudaieven aurkako adierazpen gogorrak egin zituen, Txetxeniako lehendakaria Kaukaso osoa bere zerbitzu politikora jarri gura zuela salatuz. Islamiarrak banatuta daude han ere, islamistak alde batetik eta gizartean erabateko eragina izan behar ez duela diotenak bestetik. Kontua ez da oraingoa, 1991ean Dudaiev boterera iritsi zenean, Txetxenian 360 mezkita ireki ziren baina koran eskola bat bera ere ez, Dudaieyek ez ei zuen gura bere kontrolpetik kanpoko hezkuntza gunerik.

■ EKAINEN NBE-AK 50
URTE BETETZEN DITU

BITXIKERIA da baina baita oso adierazgarria ere. Ekainean Nazio Batuen Erakundea sortu zela 50 urte beteko dira, eta Butros Ghali egungo idazkari nagusiak ez ditu gonbidatuko bizirik geratzen diren orain arteko bi idazkaria nagusi bakarrak: Kurt Waldheim austriarra eta Javier Perez de Cuellar peruarra. Erabakia Waldheimen, bere iragan nazia medio, EEBBetara sartzeko duen debekuak sor ditzakeen tirabiren ildotik hartutakoa dirudi. Arrazoi bat edo bestea, benetan da esanguratsua aurreko bi idazkari nagusiak ez gonbidatzea, horrek agerian uzten duelako NBEak biei buruz duen iritzia. Hots, teorian munduko erakunde garrantzitsuenak orain gura ez dituen pertsonen menpe egon da. Eta baita gu ere.

Iragan asteko «The Times»-en filtrazioek Ipar Irlandako bake elkarriketarako lehenbiziko tirabirak sortu zituzten Ipar Irlandan. Hego eta Ipar Irlandaren arteko harreman juridikoak ikutezinak dira unionistentzat, azalean bederen, nahiz eta jakin badakiten aurrera egitekotan bide horretatik egingo dela. Major berak moztu zuen zalaparta, unionistei betoa emanek jarraituz.

Gandhitarren itzala

SONIA GANDHI atentatuen hil zuten Rajiv Gandhiren alargun italiarra da, hiru belaunaldietan zehar Indiaren urratsak zuzendu duen gandhitarren oinordeko politikoa. Hor dago kokxa hain zuzen, berak dioen legez formalki gobernuan dagoen Kongresuaren Alderdiak at dagoen ala itzaletik bero-rrengan eragin gura duen.

Rajiv Gandhi, bere senarra, hil zutenean bere lekukoa hartzeko eskaerak izan baziren ere, politikari uko egin zion. Orain, Kongresuaren Alderdian Arjun Singh ministro ohia eta Narasimha Rao lehen ministroaren artean liskarra piztu denean, azken honen aldeko joera hartu ote duen susmoa azaleratu da.

Era batera ala bestera, politika munduaren erreferentzia bihurtu da eta alderdiaren alde biek ari dira bere irudia erakarri guran. Indira Gandhi bere amaginarrebaren urratsak jarraituko ote ditu? Zalan-tza da nagusi, baina askok horrela gurako lukete, batez ere gandhitarrek Indiako azken hiruzpalau hamarkadetan izan duten zeregin garrantzitsuagatik.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Kuba: beste urrats bat zuzenketaren alde

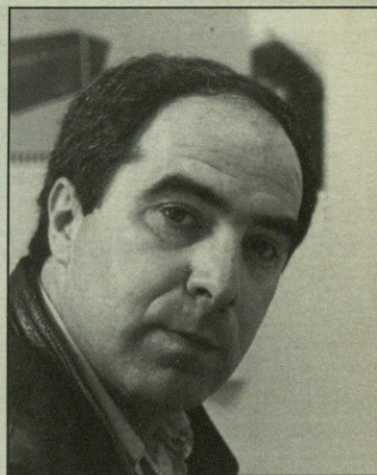
CUBAKO gobernuak nekazari-merkatu libreak legalizatu ditu. Kubako Alderdi Komunistaren IV Kongresuak, arrazoi ideologikoen-gatik ukatu zuena 1991ean, arrazoi pragmatikoak direla medio onartu egin da oraingoan. Ustelkeria eta espekulazioa, aurreko atetik sar ez zedin ekidin nahi zuten, baina azkenik atzeko leihotik sartu zaie jada uharte guztian hedatua dagoen 'merkatu beltzaren' izurritea. Neurri berri hau onuragarria izango da: nekazal ekoizpena handitu egingo da eta premia handiko merkatuaren oinarritzko beharrak asetuko dira. Horrez gainera, errepresioaren bidez kontrola ezin zituzten ezkutuko zirkuitoak murriztu egingo direla uste da.

EGIA da, ekonomi zentralizatu bantzat merkatu libreak arriskutsuak direla. Baina, produktibitatea areagotzeko joerak eta aldi berean eskaera sozialak bere beharrak des-zentralizazioa eta ekimen pribatuaren aldera bultzatzen ditu. Kontuan izan erosoak kontsumo bajearen trukez edo konpentsazio moduan ematen zirela. Gaur egunean, ezin da horrela jarrai.

Ez dirudi neurri hauek direla medio gobernuak aldatu egin duenik sozialismoarekiko duen ikuspegi estatista. PCCko zuzendaritzan txertatuegia dago jabegoarekiko monopolioaren ideia eta joera. Horregatik, jarrera hori aldatzen ez den bitartean, merkatu librearen administrazioen baldintzapean lotuegiak egongo dira. Eta hori ez da hona, alderantziz baizik.

ZENBAIT lanbide edo profesio autonomoen legeztapenaren atzetik dator merkatu librearena. Ez da aski. Norabide horretan pausu gehiago behar dira zuzenketa ekonomikoak onera joan nahi ba du. Kubak dituen azpiegiturak, zientzi ahalmena eta lanbide kualifikazioak ekimen ekonomiko libreagoa eskatzen dute, dagoen egoeratik irteten nahi badu bederen. Bertako kapitalismoari hainbeste traba jartzea eta aldi berean kanpotik datozen inbertsioak medio, kapital irteerari mugak ez jartzea ez du zentzurik.

Dena den, nekazal merkatuen liberalizazioa azierro handi bat da. Behar dena da, orain arte azukre esportazioari begira egon den ekonomia dibertsifikatzea nekazari produktuen aniztasuna bultzatuz.

Iosu Perales

Mafiaren besarkada hotza

Nazioarteko ordena berria lehengo lepotik datorkigu behin eta berriro, eta mafiaren mundu itxi eta boteretsuak ere ondo asko ulertu ditu ordena horren abantaila guztiak. Munduak berregituraketaren itxura egin duen bitartean, mafiak benetakoari ekin dio. Caponeren garaiko alkohol kontroletik, egungo finantz merkatuetatik etekinak atera edota bonba atomikoaren salerosketarainoko bilakaera ezagutu du.

MAFIA diogunean, berehala datorkigu burura Italia: Sizilia, Napoli, Calabria... Baita Estatu Batuetako «lege lehorren» sasoiko Al Capone eta bere mutilak, kargadore biribileko metraileta eta guzti. Denboran hurbilago, Palermo, Toto Riina Corleo-

netarren «aita-ponteko» nagusia, P-2 logia, Pablo Escobar eta Medellingo *cartel*-a... Baina, aldi berean, Txinako triadak eta Japoniako *yakusa*-k ere gero eta ezagunagoak ditugu, baita plutonio kargamentuekin alde batetik bestera ibiltzen

diren Errusiako mafia bel-durgarriak.

Mundu mailan mafiaren atzaparren aurka antolatzen hasteko, 1994ko azaroan mafiaren aurkako gailur berezia egin zen Napolin. Bertan bildu ziren 136 estatuetako 820 ordezkari, 41

Justizia ministro eta 13 Barne ministro, nazioarteko 30 erakunde eta Butros Ghali NBEko idazkari nagusia. Prostituzioa, jokoa, diru iruzurrak, arma-salmenta, txantajea eta mafiaren ohizko jarduera guztiez gain, hor zeuden, material nuklearren salerosketa, finantz merkatuetako jarduna, informatika iruzurrak edota hondakin toxikoen inguruko merkataritza, besteak beste.

Nola ekin guztiaren aurka? Erantzun gaitzeko galdera Napoliko zeru gainean, are gaitzagoa boterea eta

MUNDU ZABALEKO MAFIA NAGUSIAK

MEXIKARRAK

Sei talde handi daude: Cu-liacan, Guadalajara, Juarez, Matamoros, Sonora eta Tijuana. Ehun bat talde biltzen dituzte eta EEBBeko 3.200 kilometroko muga euren artean banatzen dute. Mexikon ekoiztutako marihuana eta heroina, eta Kolonbiako kokaina pasatzen dute EEBBetara. Txinako triadako mafiakin txinatarren inmigrazioa kudeatzen dute.

KOLONBIARRAK

Bi talde handi daude: Mede-

lin eta Caliko *cartel*-ak. Zuzendaritza mailan mila bat pertsonak dihardute eta 25.000 pertsonako «armada» dute bien artean, 2.000 bat taldetan banatuta. Munduko kokaina ekoizpenaren % 70-80 kontrolatzen dute. Koka produkzioaz, prozesu kimikoaz, kontinenteen arteko garraioaz eta droga kopuru handien salmentaz ardurtzen dira.

JAPONIARRAK

3.500 klanetako 60.000 *yakusa* (mafia talde txikiak) daude eta euren artean fe-

derazioka eratzen dira. Hiru federazio garrantzitsuenek (Yamaguchi Gumi, Inagawa Kai eta Sumiyoshi Kai) klanen bi herenak biltzen dituzte. Jarduera: anfetaminak, enpresei egindako txantajea, merkatu publikoen pirateria, arma kontrabandoa, legez kanpoko jokoak eta lukurreria.

ITALIAR-AMERIKARRAK

*Cosa nostra*ren oinordeko diren 25 «familia» nagusi daude (1.300 bat kide). New York, Chicago, Ingalaterra Berria, Florida, Las Vegas

eta Atlantic Cityko eremuetan banatzen dira. 1931z ge-roztik New York bost zatitan banatua dute (Genovese, Gambino, Colombo, Lucchese eta Bonano familiak). Jarduera: droga salerosketa, industri talde handiekiko txantajea, diru iruzurra, lukurreria...

ITALIARRAK

Cosa nostra (Sizilia): 40.000-50.000 pertsona biltzen dira 130 familia biologiko eta elkartutako mafia taldeen artean.

Ndrangheta (Calabria): 150

Errusiako Poliziak ustez mafiako kide batzuen aurka burututako ekintza.

mafiaren loturak horren garbi ikusi diren Italiako lurretan. Esku Garbien aitzindari

izan eta mafiak 1992an hil zuten Giovanni Falcone epaile italiarrak argi utzi

zuen bere azken elkarrizketan Hirugarren Mailari buruz (mafia eta estatuaren

arteko harremana izendatzen zuen kontzeptua) pentsatzen zuena: «Ez dago

familia eta 5.500 'soldadu'. *Camorra*: Napoli eta Campania. 110 'famiatari' banatutako 6.000-7.000 pertsona.

Sacra Corona Unita (Publia): 32 'famiatari' banatutako 2.500 pertsona. Jarduera: Era guztietako drogen salerosketa eta gainerako mafia jarduera denak.

Italiako mafiak 42 estatutan eragina du eta indartsuena *cosa nostra* da (Hego eta Iparramerika, Thailandia...)

TURKIARRAK

Aita-ponteko sendoek zuzendutako hamarren bat klan turkiar-kurduak osa-

tzen dute (Ayanaglu, Baybasin, Cakili, Heybetli, Karaduman, Ulucan...) eta politika mundutik laguntza sendoak dituzte. Buruzagi gehientsuenak ofizialki 'armadoreak' dira eta Otomandar inperioan ere arrakastatsua zen kontrabanduan dihardute: Ertasia eta Europa arteko heroina tonaka; material elektronikoa eta ikusentzutekoak, txantajea, agiri ofizialen faltsifikazioa... European hedatuta daude: Alemania, Espainia, Holanda eta Suitza.

ERRUSIARRAK

Ehun bat taldek sare garrantzitsua hedatu dute mundu

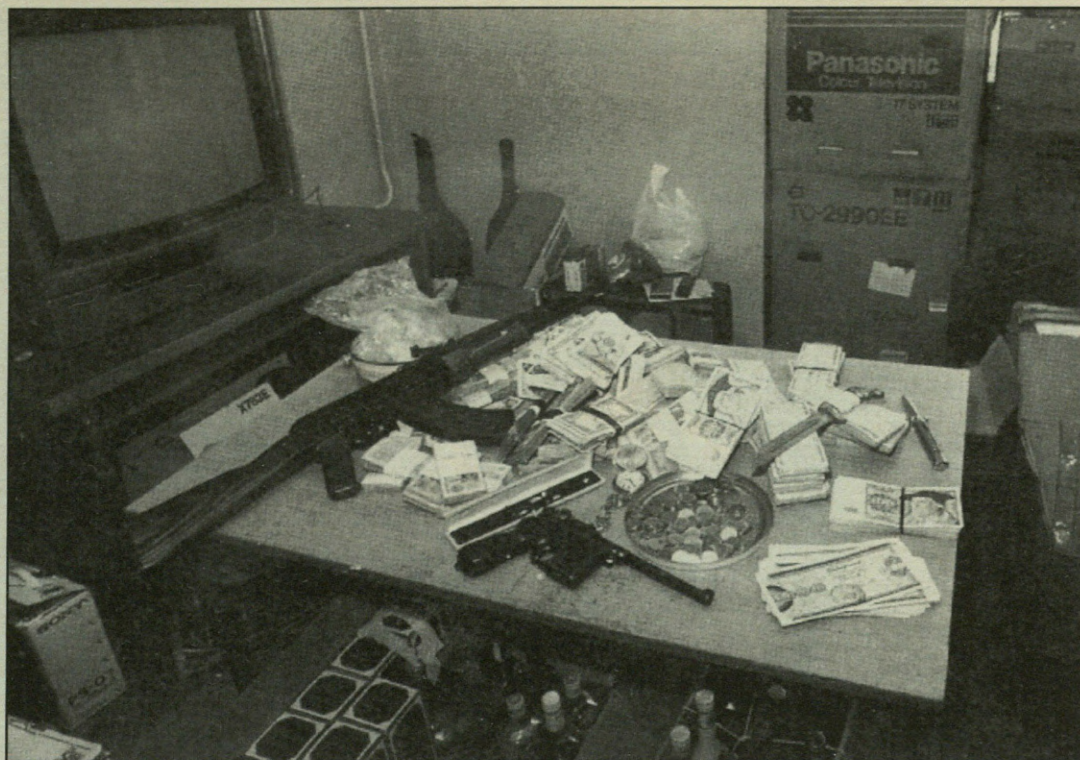
osoan. 20.000 pertsona, 700 buruzagi eta koadroak banatzen dira 3.000 eta 5.000 talde txikiren artean. Kaukasoko mafia taldeak ei dira garrantzitsuenetakoak. Jarduera: merkatu beltza, estatut biltokien lapurreta, heroina eta kokainaren salerosketa, armen salerosketa (Kaukasoa, Jugoslavia ohia, Algeria...). Agintarien ustez, 1993- an Errusian egon ziren 29.000 hilketen errudun dira (EEBBetan 24.000 izan ziren urte berean). Jarduera eremua: lehengo bloke sozialista guztia gehi Alemania.

TXINATARRAK

Sei familia handi daude

(triadak): Hong Kongen hiru (Sun Yee On, 14 K, Federation Wo); bi Taiwanen (Bambou uni eta Lau Itsasoetako Banda) eta bat Txinan (Zirkulu Handia). Kopuruz mundu mailako mafia handiena osatzen dute (100.000tik gora pertsona, horietatik erdia Hong Kongen). Jarduera: droga eta armen salerosketa, txinatarren inmigrazio klandestinoa, prostituzioa, pornografia, legez kanpoko jokoa, lukurreria... Eremua: Asia-Ozeano Barea, Australiaraino; lotura sendoak Iparramerikan eta European sartzen ari dira.

Arma, droga, dirua, jokoa eta lege kanpoko beste ohizko hainbat jardueretatik, arma atomikoak, informatika eta diru merkatuen eremuetan ere gero eta gehiago murgiltzen dira.

inongo Hirugarren Mailarik, mafiak berak zuzenean agintzen du».

Aldo Moren heriotza ikertu eta mafiak hil zuen Carlo Alberto dela Chiessaren hileta elizkizunetan ere bere koinatuak argi esan zuen: «Carlo Albertoren hiltzea agindu dutenak hemen daude gaur, eliza bonetan». Kasualitatea ala ez, Giulio Andreotti lehen ministro ohiak —Esku Garbien epaileek mafiako zuzendaritzakoa izateaz salatu dutena— zuzentzen zuen ekitaldia. Behin eta berriro esan da, «*mafiak ez zuen Demokrazia Kristaua usteldu, Demokrazia Kristaua mafia barruan zuela jaio zen*».

Napoliko gailurrean, mafiaren aurkako lehenbiziko fasea aurrikusi zen: negozio ilunoi buruzko nazioarteko konbentzio bat osatzea. Lehenbiziko urratsak jada, kontraesana azaleratu zuen: israeldarrek mafiatzat jotzen zuten isla-

mismoa, beste batzuk Estatu errusiarra mafien 'bilkura' moduan zekusaten... Gizartea eta munduari txertatutako etenbako gaitza dirudi mafia. 1863an egin zen *camorraren* aurkako lehen epaiketa erraldoia, orduan 138 *camorrakide* epaitu zituzten; 131 urte geroago hortxa dirau *camorra*-k.

Mafiaren jardura sinesgaitza da estatu modernoek egun duten kontrol mailarekin. Susmoa pizteko modukoa. Esate batera, 80ko hamarkadan, Manhattanen hormigoia *cartel*-ak funtzionatu izan zuen, Genovese familiak gidatutakoa. Etxeorraz baten eraikuntzan parte hartu gura zuen edozein hormigoilarik, «Ge-

novese sindikatutik» pasatu behar zuen eta bere 'adjudikazioa' irabazi ondoren, bere etekinen zati bat mahai gainean utziz. Protesta eginenez gero, bere harrobian greba sortzen zen, kamioiak erretzen zitzaizkion... Ondorioa: Manhattanen mafiak eraikuntzaren eremuan % 20ko gainbalioa esan nahi zuen.

Japoniako 'negozio-gizonak' etxebizitzaren alorrean eragiten dituzten jokaldi izugarriekin diru mugimendu itzelak lortzen dituzte, diru merkatuak erabat desorekatuz.

Ronald Reagan Estatu Batuetako lehendakari ohiak, Wharton munduko ekonomi behatoki ospe-

tsuenetakoari agindutako mafiari buruzko azterketaren arabera, 80ko hamarkadaren erdian mafiak urtero 7 bilioi pezetatik gora (300 miliar libera) mugitzen ditu Estatu Batuetan. Burdina, altzairua, kobrea eta aluminioaren industriek batera baino diru gehiago. Gainera, hori guztia bloke sozialistaren erorketak ekarri izan duen negozio maila izugarria kontuan hartu barik. Etekinak, hogei edo hogeita hamar 'aita-pontekoren' artean banatzen dira eta mafiaren gurpilak aurrera jarraitzen du.

Errusiako mafiak, esate batera, muturra estatu erraldoi haren natur baliabideen esportazio gehientsuenetan sartua du eta boterea eta mafiaren arteko harremanak estuak dira. Gero eta gehiago egiten da berba mafiak irentsitako Errusiaz.

1993ko neguan, esaterako, Donbaseko meatzarien greban mafiak estatu-zere-

80ko hamarkadaren erdian mafiak, oraindik bloke sozialista erori barik, urtero 7 bilioi pezetatik gora mugitzen zituen

Mafiaren aurkariaren bizia hari meheak eusten du; argazkian Dimitri Kholorov mafiak Moskun hildako kazetari hiletak.

gina izan zuen. Meatzariak azken hiru hilabeteak lan-sariak jaso barik ari ziren eta negua ikatz barik pasatzea oso kaltegarria gerta zekiokeen Ieltsini. Zenbait kilo harribitxi pasatu zitzaizkion mafiari Anberes edo Johannesburgen dolarretan saltzeko aginduarekin. Honek hala egin zuen, etekina banatu zen eta Ieltsinek dibisa horiekin ordaindu zien meatzariei.

Baina mafia ere etengabe berrigituratzen ari da, ARTE telebista franziar-alemanak erreportaia batean luzatutako teoriaren arabera: Estela izeneko mundu mailako mafiak, ohizko mafiei beren lekua kentzen ari zaie. Estela bost izarreko organigrama izango litzateke eta punta

bakoitza boteregune bati legokioke. Mendealdean, EEBBetako Aire Armadako zenbait jeneral (heroinaren salerosketan jardundakoak); ekialdean Errusiako mafiak (arma nuklearrak eta ohizkoak); Alemanian hirugarrena (Balkanetako armen salerosketaren kontrola, blokeoak areagotzen duen negozioa); eta Italia eta Espainia (arrazoi geografikoengatik) lirateke beste bi puntak.

Antolakuntza maila ikusita, beraz, Napoliko borondatea baino zerbait gehiago beharko da mafiaren erro luzeekin amaitzeko, edo gutxienez hauen eragina ahalik eta gehien ahultzeko.

XABIER LETONA

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
D O N O S T I A

Hazkunde azkarraren ondoren hondoa jo du Baionako Sei enpresak

Informatikaren krisia

Aturri ibaiaren ertzean

Azken bospasei urteetan enpresa munduak garai gaitzak bizi izan ditu. Baionako Sei informatika enpresa horietako bat izan da. Hazkunde azkarra ezagutu ondoren, langile murrizketa garrantza ere ezagutu du.

1994an Seik 350 langile zituen, 1990ean baino 150 gehiago. (A.: Alberto Elozegi)

1994-KO uztailaren 29a zori-gaitzekoa izan zen Seiren akziodun eta langileentzat, egun horretan eman baitzen ezagutzera enpresa honen ordainketa etendura. Une horretan 130 langile zituen Baionako sozietateak ezin izan zion aurregin pilaturiko zorren presioari.

Horren ondorioz, urte be-

riaren hasieratik, Seiren produkzio osoa hiru enpresa ezberdinen eskuetan gelditu zen. Langile gehienak biltzen dituen sozietatea Arrasateko Fagor taldearen Sei-Fagor filiala dugu. Informatika orokorreko aktibitateak hartu ditu beregain. 54 lagun ari dira bertan lanean, hiru Avignon

hiri frantziarrean eta 51 Baionan. Haizearen kalitate-kontrola eta industria prozesuaren kontrolari dagozkien aktibitateak Fournie-Grospaud taldearen filial baten eskutara igaro dira, 25 lanposturen jarraipena segurtatuz Lapurdiko hiriburuan.

Azkenik, AS400 saileko

zerbitzu informatikoak IBM-France taldearen filial baten kontrolpean daude orain, Baionan beste sei lanpostu bermatuz.

Sei enpresak 1976an eman zituen bere lehenengo urratsak. Urte bukaeran, hiru pertsona ari ziren lanean. Langileen kopurua emendatuz joan

zen kapital sozialarekin batera. Enpresa lapurtarren zeregin nagusia informatika zerbitzu orokorretan kokatzen bazen ere, laster beste zenbait esparrura zabaldu zuen bere jarduera, industri informatikora besteak beste.

Hedakuntza ez zen jardueran bakarrik, Seiren eremu geografikoa ere handitu egin zen. Euskal Herritik kanpo zenbait agentzia berri eta filial ireki zituen Baionako sozietateak. Bainan 1986 eta 1987 bitartean Donostian sortu zen Isei filiala dugu, zalantzarik gabe, hazkunde fase honen daturik azpimarragarriena. Kooperatiba bilakaturiko enpresak 150 langile zituen 1988an.

1990ean, zuzendaritzak planifikatutako hiru urtetako hazkunde plana abiatu zen. Langileen kopurua handitzeaz gain, ikerkuntza eta pertsonalaren formakuntzari bultzada eman nahi izan zitzairen. Antolakuntza berria jarri zen martxan. Sei taldea Frantzia eta Espainiako zenbait enpresaz jabetu zen garai horretan. Lanpostuen gorakadak agerian uzten du burututako hazkunde prozesua: Seik 350 langile zituen 1992an, 1990ean baino 150 gehiago.

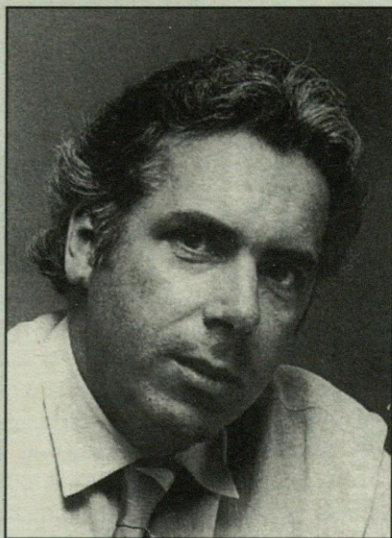
Bainan salmentek ez zuten inbertsio erraldoi hauen erritmo bizia jarraitzerik izan. Hazkundera azkarregia izan zen, Seiren produktibitatea eta finantz-orekaren kaltean. Hedatze politika «errentagarritasunaren kontrol egokirik gabe» eraman zen, Patxi Noblia enpresari hendaia arrak «Hemen» aldizkarian idatzitako artikulu batean adierazten zuenaren arabera.

Horrez gain, 1991. urtetik aurrera, espainiar eta frantziar estatuetan zabaldurik zegoen merkatuak ezusteko beherakada eman zuen. Egoera zail honi erantzuteko, bi berregitu-

turaketa egin ziren 1992an eta 1993an, hainbat lanposturen galera eta zenbait agentziaren itxiera eraginez.

Seik ezaguturiko zailtasunen adierazlea dugu negozio kopuruaren bilakaera: 1992an 140 milioi libera lortu ziren (5,8 milioi libera) eta 120 milioi libera 1993an. Bi urte latz

DIRUAREN HOTSA

Oztopoak zabalkunde garaian

USAIMEN oneko zenbaitzuek 1993an aurrikusi zuten ekonomi berpiztea gero eta indar handiagoarekin gauzatu da 1994ean, eta dagoeneko gaur egun zabalkunde zikloa bizi du gure ingurunean. Konfidantza adierazleek eta Barne Produktu Gordinak egiaztatutako joera da; ildo honi jarraituz, zaila dirudi erratzea urte oparoak iragartzean.

Esperientziak dioskunez, ziklo hauek lau urte irauten dute. Hastear dagoen hau gure hau, ohi den bezala, bereziki bizia da: jeisten dugunean, gehiago jeisten dugu eta orain Europako

batez bestekotik gora igoten dugu. Arrazoiak erraza da: gure ekonomia ez da Europakoa bezain trinkoa eta horregatik, hain zuzen, iragazkorragoa da.

Gure zabalkunde garai honek, dena den, hiru eremutan trena galtzeko arriskua bizi du: ekonomikoan, finantzieroan eta politikoan.

Ekonomikoan, atzerriko sektorearen nolabaiteko agortzea gertatu delako, eta ez da lortu beratu zalantzakor hazten jarraitzen duen barne eskari epelarekin orekatzea.

Finantzieroan, gorako joera duten interes tipoek diru kostu handiagoa dakartelako eta, beraz, lehiakortasun txikiagoa. Eta merkatuek tipoen gorako joera hori baztertuta zuten arren, ez zuten horren indar handiz egin.

Esparru politikoan, ustelkeriak eta eskandalu ugariak sortu duten egonkortasun ezak erabateko noraeza eta zalantza ekarri dutelako. Ez dirudi Madrileko gobernuak legealdia amaituko duenik.

Gauzak horrela eta nabardura desberdinekin bada ere, ekonomi eremu desberdinak bat datoz diagnostikoan: egutegia mantentzea posible ez bada eta edozein kasutan ere aurreratu behar badira, egin daitezen hauteskundeok ahalik eta lasterren; ezin dugu gainerako herrien lorratza galdu, horren une erabakiorrean isolatuta geratu.

Izan ere, zabalkunde garaia on-tasuna ez da jasan dituen froga gogoren gainetik iragateko modukoa.

XABIER ZABALETA
Irudi aholkularia

hauetan jasandako ekonomi emaitza txarren ondorioz, Seiren zorrak pilatuz joan ziren. 1994an lorturiko autofinantzapen-ahalmena ez zen nahikoa izan ordainketa etendura ekiditeko.

Seiren finantzaketan parte hartzen zuen Herrikoa arrisku kapital sozietatearentzat,

hondamen honek bere lehenengo porrota eragin zuen. 1993an, lehen aldiz, Herrikoaren laguntzari esker lorturiko lanpostuen kopuruak beherakada eman zuen, batez ere Sein egindako berregituraketarengatik.

JOXE JOAKIN DEL CURA

Duela 50 urte hil zen Telesforo Aranzadi

ARANZADIREN MENDE ERDIKO ITZALA

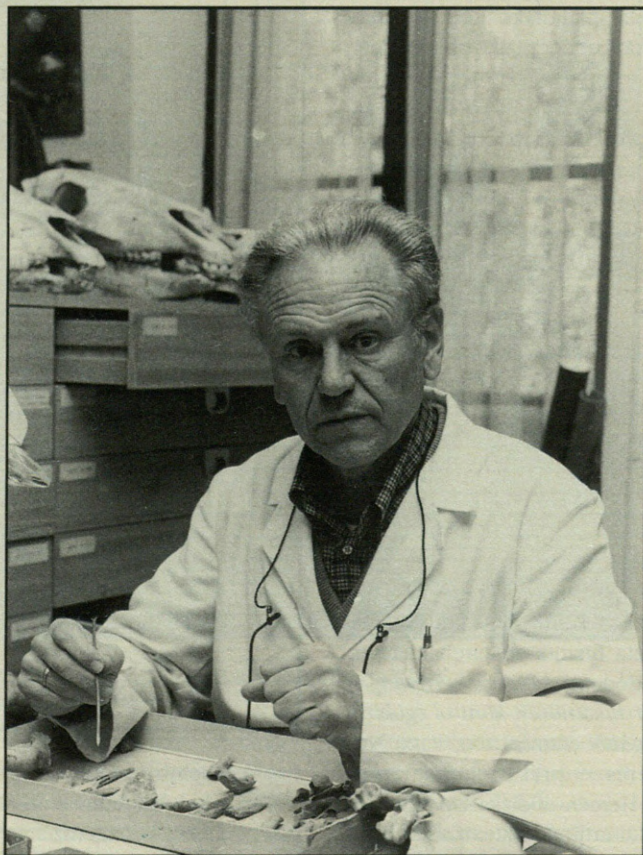
Telesforo Aranzadi antropologoa hil zela bost hamarkada beteko dira igande honetan. Euskal Herriko leize, harrespil eta trikuharriak aztertzen bergararrak egin zuen lana, ordea, ez zen harekin joan, jarraipena emateaz arduratu da Aranzadi Elkarte.

TELESFORO Aranzadik eremu askotan lan egin zuen -marrazkigintza, botanika, etnologia, paleontologia eta musika-, baina antropologiaren esparruan egindako lanari eskaini zion bere bizitzako tarte handia. Aranzadi Bartzelonan zendu zeneko 1945 hartan bertan errotu ziren Aranzadi Zientzi Elkartearen sustraiak. Aralarko Adiskideak izeneko elkarte izan zuen sorburu. Izan ere, Tolosan (Gipuzkoa) kokatutako elkarte honen buru zen Jesus Elosegik lan garrantzitsua egin zuen honen sorreran Jesus Altuna Aranzadi Elkarteko buruak adierazi digunez: «Elosegik garai hartan Joxemiel Barandiaranekin barremanetan zegoen, asko-

tan joaten zen hau bisitatzera Sarara, bona ezin baitzuen etorri.

Azken urte horietan, 40ko hamarkadan, Telesforo Aranzadi Bartzelonan zen, bertako Unibertsitateko katedradun izaki. Hala ere, Barandiaranek askotan hitz egin ohi zion Elosegiri Aranzadiz, Aralarko trikuharriak aztertzen, besteak beste, lankide izan baitziren. Aralarko Adiskideak elkarteak 1946an zientzi elkarte sortzekotan ari zirela aukeratu bide zuten Aranzadiren izena elkarte berria izendatzeko, bergararra hil zela urtebetera.

Jesus Altunak zientzi elkarte sortzeko zeuzkaten beharrak azpimarratu ditu: «Ez zuten mendira joan nahi

paisaje politak ikusi eta ondo pasatzera bakarrik, baizik eta bertako geologia, landaretza, fauna eta gizakiaren aztarnak ikasi eta aztertzer.

Egoitza Donostian duen Aranzadi Zientzi Elkarteko lehendakaria da Jesus Altuna. (Argazkia: A. Elosegik)

“Barandiaranek askotan hitz egiten zion Elosegiri Aranzadiz; horregatik aukeratu zuen bere izena 1946an”
JESUS ALTUNA

Telesforo Aranzadik batez ere antropologia fisikoaren alorra aztertu zuen, baina Aranzadi elkarte sortu berriak taldean egindako lanei heldu zien batez ere, esan nahi baita Joxemiel Barandiaranekin eta Egurenekin egin zituen lanei. Antropologia fisikoaz ez ziren hainbeste arduratu, Bartzelonako Telesfororen ikasle batek egiten zizkielako giza-hezur eta abarren azterketak. Aranzadik bere bizitza osoan zehar egindako lanei dagokienez, *«guk gordeta dugu guztia eta gainera duela bi urte bere omenez biografia argitaratu genuen»* adierazi digute.

Antropologiaren bidetik

ARANZADI zientzi elkar-teen helburuez ere aritu zaigu Jesus Altuna: *«Euskal Herrian prehistoria, etnografia eta natur zientziak landu eta aztertzea»*. Dena den, ez du ahaztu nahi azterketa hauek argitaratzea ere helburu dutela, horrela *«besteek ikusiko dute zer egiten dugun eta zuzenduko dituzte okerrak egiten baldin baditugu, edo gure lanak sakondu»*. Egun «Munibe» izeneko aldizkaria kaleratzen dute atal ezberdinetako azterketen emaitzak zabaltzeko, hala-nola antropologia, arkeologia (historiko eta prehistori-

Euskal antropologiari eskainitako bizitza

Telesforo Arantzadi Unamuno 1860an jaio zen Bergaran. 22 urte zituela Farmazia ikasketetan doktoratu zen, eta zazpi urte beranduago Natur Zientzietan. Beste eremu askotan aritu bazen ere, euskal antropologian egindako lanek eman zioten oihartzuna batez ere

1891n Parisko Antropologia Elkarteko saria irabazi zuen euskal arrazari buruz ikuspegi antropologikotik egindako lehen ikerketarekin. «El Pueblo Euskalduna» izan zen ikerlan honen izena. 1895ean Granadako Unibertsitatean Mineralogia eta Zoologia katedra hartu zuen, eta Bartzelonan Farmazia Fakultateko Botani-

kakoa. Bertan finkatu zuen bizi-egoitza 1899an, eta bertan bizi izan zen 1945ean hil zen arte.

Euskal Herriko leize, trikuharri eta harrespilak aztertzeari ekin zion, eta Joxemiel Barandiaran eta Egurenekin batera Aralar-ko trikuharriak aztertu zituen. Munduko antropologia elkarte eta institutu garrantzitsuenetako kide izan zen. Espasa entziklopediako lankide, Europako zenbait ikertzailearen lanak itzuli zituen eta Espainiako zein atzerriko aldizkari espezializatueta kolaborazioak egin

zituen. Bere aurkikundega-rrantzitsuena Itziarren egin zuen 1936an, Euskal Herrian inoiz aurkitu den burezur zaharrena aurkitu zuenean. Honen bidez, euskal arrazaren antzinasuna Madeleine garairaino eramaten da.

koa), astronomia, etnografia, entomologia, geologia eta mikologia. Guztira hamaika arlo jorratzen dituzte zientzi elkartean. Telesforo Aranzadiren hariari jarraitu zitzaion antropologiak, beraz, adar berriak hedatu ditu orain artean.

Debako Ekain haitzuloa izan da Aranzadi elkartearen aurkikuntza oso garrantzitsua, Goi-Paleolitikoko Madeleine aldiaren egindako labar-pinturak jasotzen dituen. «Artearen sorrera berrago», Altunaren ustez, horregatik inportantea iruditzen zaio jendeak ezagutu dezan.

Hala ere, bisitek horrelako guneei egiten dieten kaltea dela eta, oraingoz itxita dago salbuespen batzuk izan ezik. Altamirako haitzuloetarako onartu duten egitasmoa aproposa litzate-

keela iritzi dio Ekainentzat ere, publikora zabaltzeko kopia bat egitea alegia. Kopia bat eginez gero, *«funtzio soziala eta kontserbaziozkoa mantenduko lirateke»* Ekainen ere. Nahiek, ordea, horretan diraute eta oraingoz zaila dute euskaldunek beren ondare hau ezagutzea. Dena

den, Telesforo Aranzadik ereindako hazia fin mantendu eta hedatzen du bere izena daraman zientzi elkar-teak.

ARANTXA ERASUN

MENDIOLA SAGARDOTEGIA

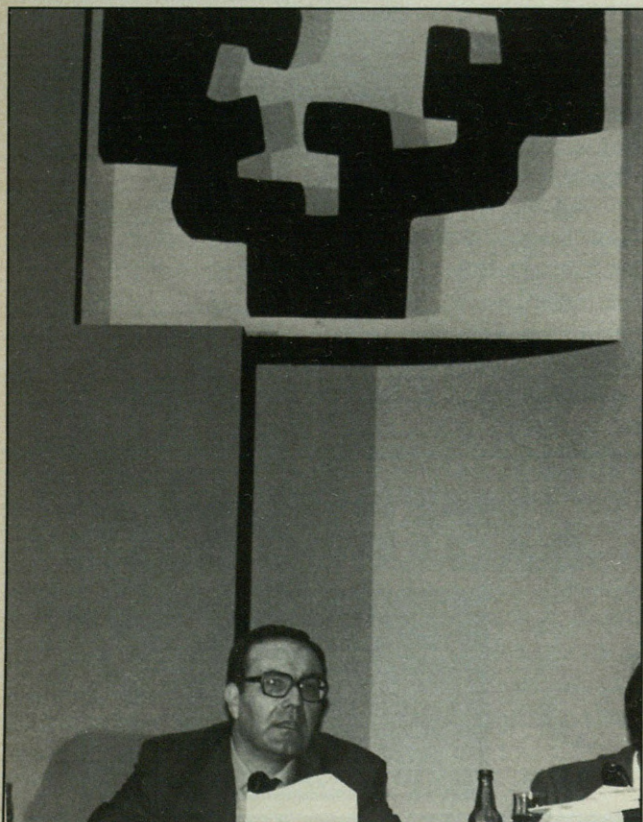

Ulia Auzoa - Arzak jatetxearen ondotik - Tel: 39 03 90 - DONOSTIA

EHUk irakaslego propioaren beharraz eztabaida prozesua zabaldu du

ADOSTASUNAREN TXOSTENA

Bi urtetan batzorde tekniko batek egindako lanaren ondorioz, Euskal Herriko Unibertsitateak irakaslego propioaren eredua aztertzen duen txostena aurkeztu du. Unibertsitatean ari diren sektoreen adostasuna bilatzea da txostenaren helburua.

Sindikatuak positibotzat jo dute txostena. (Arg: Simal).

EUSKAL Herriko Unibertsitatearen azken urteotako historia aztertuz gero, irakaslego propioaren aldarrikapena —hau da, funtzionariztatik at unibertsitari-lana garatzea eta lan-egonkortasuna nahi duten irakasleen eskaera; lan-harremana, ez administratiboa—, hainbat afera eta auzi garrantzitsu sortu dituen gaia izan dugu. Arlo akademikotik judizialera eta, judizialek politikora pasatu den burdina gorria bilakatu da azken hiru urteotan, unibertsitateak kontratu administratiboa berriro eskaini eta irakasle asoziatuek eta sindikatu abertzaleek kontratu laboralaren aldeko borrokari gogor ekin ziotenetik hain zuzen ere.

Kaltetuen zerrenda luzeegia delarik, EHUKo Errektoretza taldeak batzorde tekniko batek irakaslego propioari buruz landutako txostena aurkeztu eta eztabaida prozesua zabaldu du. Txosten honetan jasotzen dena onartuz gero, irakasleek funtzionariztatik at dagoen bigarren bidea aukera dezakete euren lanbidea garatzeko, beharrezko frogak gaindituz gero eta kon-

tratu laboral bidezkoa izango litzatekeena. Jose Luis de La Cuesta, Gipuzkoako errektoreorde eta txostena landu duen talde teknikoaren buruak egindako lana aurkeztu digu: *«Txostenak irakasleen azterketa egin du eta ildo bonetatik irakaslego egonkor eta propioaren ezaugarri orokorrezt aritu eta honek planteatzen dezankeen legezko arazo eta teknikoak aztertzerara abiatu gara»*.

Gasteiz edo Madril

NAHIZ eta Valentzia, Vigo eta Santiago de Compostelako unibertsitateen estatutuek irakaslego 'sasi-propioaren' eredua onartu, unibertsitateak arautzen dituen lege organikoak, Espainiako Parlamentuak emana, ez du funtzionariztatik at dagoen irakasle eredu egonkorrik baimentzen eta hau da, hain zuzen ere, Jose Luis de la Cuestaren ustez, legeak jartzen duen oztopo garrantzitsua. *«Unibertsitateko Gobernu Batzordea irakaslego propioaren alde azaldu arren, eta hala izatea espero dut, beste maila batzuetara bideratu behar den eskakizuna dugu hau, ez baitugu legea egiteko*

Irakasle kaleratuak behin-behineko akordioa eskatzen dute. (Argazkia: Xouse Simal).

gaitasunik eta, beraz, ezin dugu aurrera egin gure nahiekin, adierazi digu Zuzenbide Fakultateko irakasle eta Gipuzkoako errektorordeak.

Euskal Herriko Unibertsitateak bidea egin dezake, bere estatutu eta nahien arabera irakaslego propioa landu, harreman administratibo hutsekoa ez denaren bila, baina eremu estu batetik ateratzerako legearen mugekin topo egingo du zuzen zuzenean.

Beraz, zurrunbilo honetan agertzen den lehenengo galdera zera litzateke: nori dagokio legea egitearen erantzukizuna? Gasteizek hartuak ditu unibertsitateari dagozkion eskuduntzak baina ezin du, printzipioz, Espainiako lege organikoa-

ren kontra jo. Hala ere, Unibertsitatearen Erreformatarako Legeak (LRU) jasan dezakeen zuzenketa epea zabalik dago.

Ildo honetatik, irakaslego propioaren aldarrikapena ez da Euskal Herriko kontua soilik. Madrilgo Legebiltzarrean LRUri jadanik egindako zuzenketa artean, Kataluniako CiUk eta euskal taldearen izenean Iñaki Anasagastik burututakoak ditugu. Alderdi politiko hauen zuzenketa artean,

autonomi elkarte bakoitzak unibertsitate mailan irakasle-ereduak arautzeko ahalmen eskakizuna agertzen da, irakaslego propioaren figura juridikoa garatzeko, alegia.

Baldintzapeko adostasuna

BAINA burokrasiak bere bidea jarraitzen duen bitartean, Leioako kanpusean ez dira eztabaidak, susmoak eta mesfidantzak falta. Batzorde teknikoak egindako

txostenak sindikatu abertzaleen —UGTk eta CCOOk ez dute iritzi bateraturik azaldu— eta beste sektore batzuen 'baldintzapeko' adostasuna eta kontsentsua lortu badu ere —kontratu administratiboa sinatu ez zuten irakasleena, adibidez—, lanak uzten dituen lotu gabeko puntu zehatzak dira konpondu beharreko gaiak.

1992an eskainitako kontratu administratiboa artean sinatu ez duten bost irakasleek positibotzat jo dute txostenaren edukia, baina Antxon Azkargortak azaldu digunez, «kontsekuente izatea eta zurikeria gutxiago eskatzen dugu. Irakaslego propioaren alde burutzen ari garen borroka onartzea eskatzen dugu. Unibertsitateak berak onartzen badu

“ Irakaslego propioaren figura onartu arren, beste maila batzuetara jo beharko dugu, ez baitugu legea egiteko kompetentziarik eta, beraz, ezin dugu aurrera egin gure nahiekin »

JOSE LUIS DE LA CUESTA

«Benetan zaila ikusten dut LRUren garapen autonomikoa»

Zer deritzozu irakasle-go propioaren inguruan EHUK zabaldu duen eztabaida prozesuari?

Irakasle-go propioaren aldeko aldarrikapena aspaldikoa dugu EHUn. Irakasle-go propioaren figura planteatzeko garaia heldu den ala ez erabakitzeak aurrekontsiderazio batzuk eskatzen ditu.

Ikuspuntu politiko batetik, argi dago, irakasle-go

propioa edukitzea herriaren autonomi politikoa indartuko lukeen autogobernu ekintza garbia dela.

Ikuspuntu akademiko batetik, ez dut uste EHUn lehentasunezko gaia denik hau. Baina edonola ere, horrelako prozesu batek gure unibertsitatearen kualifikazioko elementua izan beharko luke. Horrela, sarrerarako eskakizunak eta unibertsitate ikasketaren garapenerako be-

har diren baldintzak jarriko lituzkete; bikaintasuna lor daitekeen helburua izan dadin, benetako unibertsitate.

Lege ikuspuntu batetik, nahiz eta batzuek uste duten posiblea dela irakasle-go arloan LRUren garapen autonomiko bat, benetan zaila ikusten dut, oraingo legea eta organo konstituzional gorenetik eskuduntza autonomikoei buruz egiten dituzten interpreta-

Inaxio Oliveri, Hezkuntza sailburua

zioak ikusirik arlo honetan legislazio propioa planteatu ahal izatea.

irakasle-go propioaren figura, afera bonetatik kaltetuta ateratzen den jendea injustizia horretan mantentzeak ez du zentzurik. Bebin-bebineko akordioa eskatzen dugu, prozesua unibertsitate barrutik jarraitu ahal izateko.

EILAS sindikatuaren ordezkaria den Arantza Urkaregiren ustez, «nahiz eta irakasle-go propioaren eredia onartua izan unibertsitate mailan, legerik ez dagoen bitartean gure lan-egonkortasuna ziurtatzen dituzten urratsak eman beharko lirateke. Azken batean, funtzionaritzan murgiltzen diren irakasleen eta gure eskubideak parekatzeko unibertsitateak zenbait aldaketa burutu behar ditu: estatutuak, gobernu organuen osaketa eta abar».

Fernando Mijangos LABeko ordezkaria iritzi berekoa da, nahiz eta mesfidantza nabarmena agertu bere hitzetan: «Txostenak dioena onargarria bada ere, zer gertatuko da irailean kontratuak berritu behar dire-

nean? Seguraski kontratu administratiboa eskainiko digute eta berriro ere auzitegiatar jo beharko dugu, areago irakasle-go propioaren figura onartu bada. Berregain hartuko al ditu unibertsitateak berari dagozkion erantzukizunak? Ez al da burokraten bulegoetan galduko den eskaera? Zailantza gehiegi dira eta, egia esatera, neronek ez naiz barettere fio».

ELAko ordezkaria den Ana Illarramendiren ustez, «testua oso orokorra da eta ez ditu berez arazo larregi planteatzen, baina borondate politikoa beharrezkoa dugu aldarrikapen baur aurrera eramateko. Unibertsitatea eta Madrilgo Kongresua eta Gasteizko Legebiltzarraren arteko lotura koordinatuko duen organua behar dugu».

Eztabaida luze baten hasiera besterik ez da. Hala eta guztiz ere, ikasturte amaierarako hauteskundeak egitea aurrirakusten da, eta hein handi batean horrek seinala dezake prozesu honen bidegurutzea.

Datorren apirilera arte Gobernu Batzarrek ez du ezer erabakiko, eta Gasteizko eremu honetan duen benetako indarra erakutsi beharko du. Irailean irakas-

leen kontratuak berritzeko ordua hel dadinean, Unibertsitateak erabaki beharko du jarraitu beharreko bidea.

MYRIAM GARTZIA

VIAJES

BIDAIAK

ASTEBURUETAKO ESKIA

OSTIRALETIK IGANDERA
CANDANCHU 7.800 PTA
ASTUN 8.400 PTA
BAQUEIRA 11.900tik
ANDORRA 10.100tik

BARNE: EGOITZA 2 GAU +
FORFAIT 2 EGUN

EGUNEKO ESKIA

IRTEERAK LARUNBAT ETA
IGANDE GUZTIETAN
GOURETTE 3.800 PTA

BARNE: BUS + FORFAIT +
GIA

FORFAIT SALMETA

ASTUN ETA CANDANCHU
2.500 PTA/EGUN

UNIBERTSITARIOAK ADI!
Karneta aurkeztuz gero, 2 egun
baino gehiagoko eski
bidaletan % 5eko deskontua

TEP BIDAIAK
SAN MARCIAL 1
TEL. 420071
DONOSTIA

TEP BIDAIAK
ERRESERBAK
TELEFONOZ
(943) 461608

TEP BIDAIAK
URBIETA 59
TEL. 460688
DONOSTIA

ASTE BEREZIA BUSEAN

PIRINEOAK

BAQUEIRA 34.700 PTA
BARNE: LUXOZKO
AUTOPULL. +
EGOITZA 7 GAU +
FORFAIT 6 EGUN
PAS DE LA CASA 27.300 PTA
BARNE: LUXOZKO
AUTOPULL. +
EGOITZA 6 GAU +
FORFAIT 5 EGUN

ALPEAK

VAL THORENS 49.900 PTA
BARNE: LITERADUN
AUTOBUSA
+ EGOITZA 7 GAU +
FORFAIT
6 EGUN + TASAK +
SEGURUA
SESTRIERE 39.100 PTA
BARNE: LITERADUN
AUTOBUSA
+ EGOITZA 7 GAU +
FORFAIT
6 EGUN + TASAK +
IZARAK

Euskadi Taldeak inoiz baino gogorrago ekingo dio denboraldiari

TOURRERAKO BIDEAN

Denboraldi honetarako gogor prestatu dira Perurena eta Lakaren mutilak. Otsailaren 5az gero Mallorcan dira bertako itzulia egiten. Estatu mailako 39 txapelketa eta beste hogeiren bat ere egingo dituzte, eta hasiera ona izanez gero, Tourrerako lekua irabaz dezakete.

IAZKO denboraldiaren abiapuntu izan zen itxafe-roarekin batera irten zen Euskadi taldea lehendabiziko kilometroak egitera. Hoge txirrindulari euskal herritarrek osatzen zuten taldea, eta zaleek gustura

ikusitako buruan aspaldi izandako ametsa, hemengo txirrindulariz osatutako ekipoa. Ekimen honi itxura ematen urtebete lehenago hasiak ziren lanean. Enpresa ezberdinekin harremanetan jarri laguntza ekonomikoa

Denboraldi honetako Euskadi taldeak hemezortzi txirrindulari ditu, hauek hamalau profesionalak dira eta lau neoprofesionalek.

Txomin Perurena: «Hasiera ona eginez gero, Tourrerako postua irabaz dezakegu»

Zein da Euskadi taldeak egun bizi duen egoera?

Oso itxaropentsua. Hemezortzi txirrindulari gazte ditugu gogor lan egiteko prest daudenak, eta gainera ilusio handia daukate. Momentuz txirrindulari kopuru honekin mantenduko gara. Bi talde egin ditugu hauen artean, eta txapelketa guztietan parte hartuko dugu modu honetan.

Etorkizuna duen taldea izango da, beraz.

Gu horretarako ari gara lanean. Urte askotan mantendu nahi dugu taldea, betiko ahal izanez gero. Dena den, ditugun arazo ekonomikoak direla eta, jasotzen dugun laguntzaren arabera izango da gure etorkizuna.

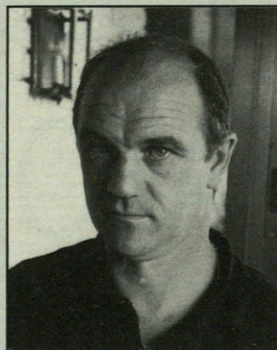
Edozein egunetan txirrindulariek beste taldeetara aldegingo dute eskaintza hobeak jasota, baina guk lanean jarraituko dugu beste gazteei profesional izateko aukera emanez.

Ekipo tekniko ona duzue?

Mekanikari gisa Jose Kruz Mujika, Jose Nazabal eta Iñaki Etxeberria. Masaialariak Leandro Bustos, Xabier Carbayed, Ruben Gorospe eta Andoni Olano dira. Sendagilea Andoni Jauregi da, prestatzaile fisikoa Jon Ander Pikaza eta zuzendariak Jose Luis Laka eta biok.

Horrelako taldea izanda, noizko Tourra eta Giroa bezalako txapelketa handietara?

Gure helburua karrera onak egitea da. Oso ekipo

gaztea da oraindik, eta txapelketa handietan ezin da gehiegi pentsatu. Dena den, denboraldi hasiera ona eginez gero Tourreko postu bat irabaz dezakegu. Gure helburua Euskal Herriko Itzulia, Bicicleta Eibarresa, Espainiako Itzulia eta Estatuko gainontzeko karrerak dira oraingoz. Hauetan maila ona emanez gero oso pozik geratuko gara guztiok.

Urtero lau txirrindulari igo nahi dira afizionatuen mailatik profesioletara, gazteenen esperantza pizturik mantentzeko.

jasotzeko, eta zazpiehun enpresa biltzea lortu zuten. Hauek bazkide gisa emandako diruarekin lanari ekin zitzaion.

Urtebete eta gero, 95eko denboraldirako berrikuntza batzuk daude. Aldaketa nagusietako bat iaz garrantzizkoak ziren txirrindularien

baja izan da: Cabestany, Murgialdai, Usabiaga eta R. Gorosperenak, besteak beste. Hauen lekua betetzeko afizionatuen multzotik lau txirrindulari berri atara dituzte Jose Luis Laka eta Txomin Perurena zuzendariak. «Aitor Osa, Ibon Ajuria, Igor Galdeano eta Erkaitz Elkoroiribe sartu dira taldean», adierazi digu Mikel Eigurenek, Euskadi taldeko gerenteak.

Hauekin batera, Julian Barcina, Iñigo Cuesta, Thierry Elissalde, Alvaro Galdeno, Iñigo Gonzalo de Heredia, Juan Carlos Gonzalez, Asier Guenetxea, Roberto Laiseka, Xabier Lazpiur, Roberto Lezaun, Juan Tomas Martinez, Jabier Pa-

lacin eta Cesar Solaun gazteak dira bularrean «Euskadizena daraman kamisetarekin ibiliko direnak».

Euskadi taldea egin zenean helburu nagusietako bat bertako harrobiak aurrera jotzeko aukera luzatzea zen, eta horretarako gogor ari da taldeko ekipo teknikoa. Txirrindulari guztiak euskal herritarrek dira, txirrindulari hemen eginda-koak. «Gure asmoa, urtero lau afizionatu goiko mailara igozea da, txirrindulari gazteek etorkizuna ikus dezaten beren lanean», esan digu Perurenak. Bestalde, oraingo taldea lauzpabost urtetan mantendu nahi dute. Eigureneren arabera, «taldea oso gaztea da, bataz besteko adina 24 urtekoa da eta etorkizun ona eskaintzen digu bonek».

Euskal Herriatik atzerrira

EUSKAL txirrindularien kalitatea ez dago zalantzan jar-tzerik, eta urtero gero eta gehiago joaten dira atzerrira. Arrazoiak bat Euskal Herriari talde profesional bakarra izatea. Zazpi talde afizionatu daude hemen, baina profesional bakarra. Dena den, pixkanaka taldea handitzen joango den itxaropena mantentzen dute taldeko arduradunek.

Momentuz, bi urteko kontratuekin dabilta kiro-

« Afizioa oso ona da, eta beste taldeek adinako maila teknikoa eta aukera hobe eskaintzen zaigu Euskadi taldean »
XABIER LAZPIUR

lariak. Airean dagoen gal-dera nagusia hau da: bi urteok bukatzean zer? «Gerta daiteke datorren urtean kanpoko ekiporen batek eskaintza ekonomiko hobe egitea txirrindulariei, eta hauek aldegitia. Oso mutil onak aterako dira, baina dugun aurrekontuaz ezin da lehiatu», Eigurenen aburuz. Perurenak aukera hau ez du ezkor ikusten: «Noski, txarra da txirrindulariek aldegitia, baina onak direla esan nabiko du horrek».

Diru beharra

EUSKADI taldeak iaz ez zuen diru publikorik jaso. Aurtengo gauzak aldatuko direlakoan daude. Eusko Jaurlaritzan ezezik, Nafarroako Gobernuan ere eskatuko dute dirulaguntza. «Iaz 3.000 eskutitz jaso genituen Frantzia, Italia, Belgika, Holanda, Danimarka, Australia, Japonia, Arabiar Emirrerri Batuek, Polonia, EEBB eta Mexikotik esaterako. Batzuek Euskadi gaseosa marka bat dela uste dute. Hemengo agintariek denei ezagutarazi beharoko lieke nortzuk garen».

Zaleek aspaldian eskatzen zuten gisa honetako taldea. Xabier Lazpiur txirrindulari aretxabaletarrak igarri du publikoaren beroa

Euskal Herriko zaleak aspaldian zebiltzan gisa honetako talde baten atzetik. Iaz bi etapa irabazi zituzten, eta aurtengo emaitza onak lortuko dituzte.

eta indarra. «Munduko afizio onena da hemengoak. Eurentzat gu gara euren taldea. Bibotzean eramaten den zerbait da, esan du gazteak. Banestotik etorria da Euskadi taldera Lazpiur, eta aurtengo du bigarren urtea. «Taldea hau ezberdina

da, ez baitago figurarik eta aukera handiagoa dugu. Maila teknikoari dagokionez, talde honek beste edozeinek duen maila du».

Otsailaren 5etik Mallorcan dira txirrindulariak bertako itzulia egitera joanak, eta hilabete t'erdian ez dira

itzuliko. Espainian egin beharreko 36 txapelketez gain, atzerriko beste hogeiren bat konpetizioetara ere joatekoak dira. Irteera besterik ez da izan Euskadi Taldeak eginikoa.

AINHARA ZUAZABETIA

Urruzola'tar Prantxixku
Ansa'tar Miren

ELUTXETA
Sagardotegia

OZTARAN
BAILARA

☎ 55 69 81

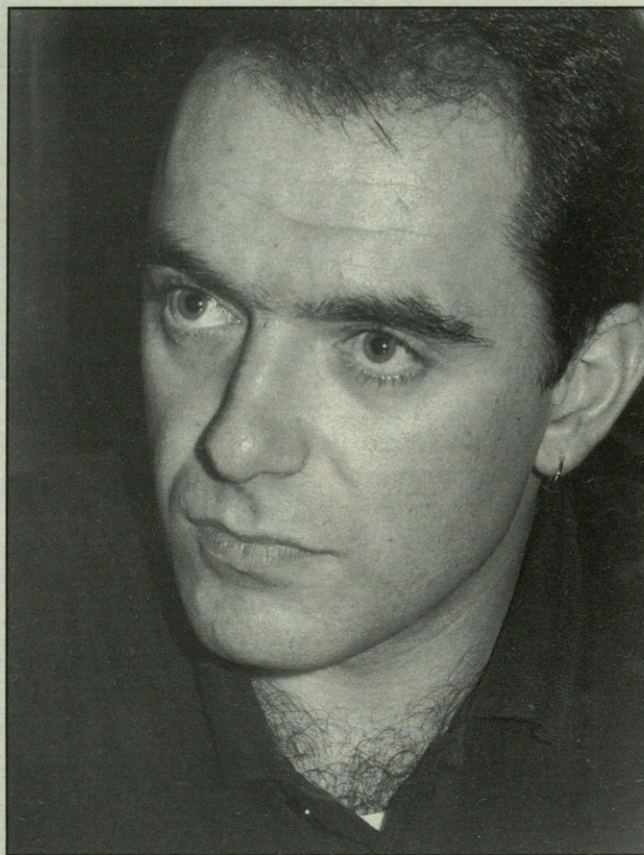
20.130 URNIETA
(Gipuzkoa)

«Bertsolaritza ez da libratzen herri honetan dagoen beldurretik»

Aurpegi ezaguna euskaldunontzat. Euskarazko esatari onenetakoa, Euskal Telebistaren konstelazioko izar nabarmenetakoa eta gailurreko bertsolaria, Calibra gorrian dabil batera eta bestera. Hika jardun dugu honetaz eta hartaz.

Bertsolari puntakoa eta ETBko izarretakoa baiz. Euzkitze asko bazi zaik, Xabier.

Dexente, gehiegi igoal. Dena dela, hori kontrolatu ezin-neko zerbaite duk, eta biak elkarrekin eramatea ez oso erraza ere. Xabier orain baino galduagoa izan huen bolada bat ere izan nian, Euzkitzek sustraiak bota zitue-

«Ez nauk informatibo bateko editore izan eta ez zekiat zein presio jasan ditzakeen goitik». (Argazkia: Marisol Ramirez).

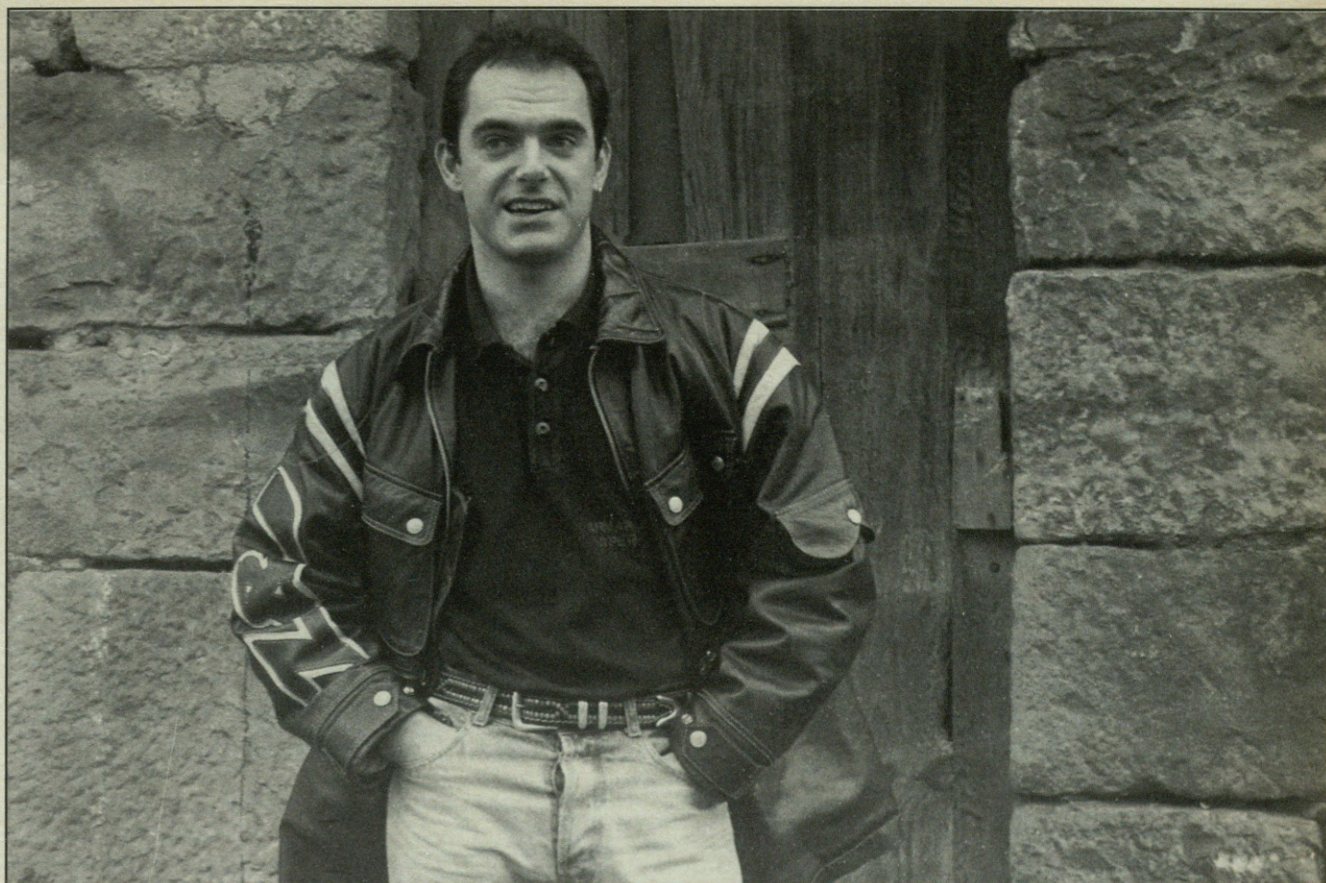
lako eta Xabierrek pixkanaka bereak galdu. Konturatu egin ninduan eta neure ingurua berreskuratzen hasi. Euzkitzeren esparruak bere horretan mugatzen

saiazen nauk. Klean zailago izaten duk. Nik horren ondorioak onartzen ditiat, neurekin dabilen jendearentzat ulergaitzagoa izaten duk.

Bertsolari izateak zergatik merezi dik?

Ez duk garairik aproposena hau niri galdetzeko, inoiz ez dudalako orain adina zailantza izan. Bertsotarako gauza izatea, neure baitan bakarrik baldin bada ere, niretzat gauza handia duk. Txikitandik lituratu izan naik hitzaren jolas horrek. Bospasei urterekin Lasarte eta Agirreri lehen saioa entzun nienetik, horretara iristea harrigarria iruditzen zitzaidan, eta iritsi egin nauk, maila kurioso batera behintzat. Hori, besterik gabe ere, niretzat gauza handia duk. Bakarkako lan asko egiten diat, behartu gabe, eta horrek esan nahi dik afizioz beti bezain indartsu nabilela. Bestalde, jende asko ezagutzeko ere balio dik, heure inguruaz kanpoko konfiantzazko lagunak egiteko, Euskal Herria ezagutzeko. Beste perspektiba bat ematen dik, aberastu egiten hau beharbada, eta zenbait egoeratan, bertsolari izan ez banintz barkatuko ez lizkidaketen gauzak esateko ere balio dik.

Zergatik ez dik baina beste merezi?

Neuri etorriko balitzait juer-
garako, batetik bestera ibil-
tzeko, eszenatokian ibiltze-
ko aguante eta animo gehia-
go, beharbada hartuko ni-
kek, baina ez zaidak hori
gertatzen. Garai batean ber-
tsoek eskaintzen duten
mundu zabal hori inportan-
teagoa huen niretzat. Orain
beste gauza batzuk estima-
tzen ditiat, eta bertso saioak
selekzionatu beharra zeu-
kaat. Gero eta garbiago
ikusten diat neuk gozatzen
ez badut nekez gozatuarazi
diezaiokedala inori. Eta ge-
hiegitan ibili nauk batetik
bestera sufrituz. Bestetik,

zenbait gauzatan dezepzio
txikiak ere hartu ditiat.

Zerekin?

Jendearekin tratu hurbila
izate hori alde batetik se-
kulako abantaila duk. Baina
gure tragedia ere hori dela
iruditzen zaidak. Askotan
bertso munduko kontsigna
nagusia «problemari ez»
delako. Ni neure buruarekin
askotan haserretu izan nauk
kontsigna horri kasu asko
egin diodala uste dudalako,
eta neure ingurura begira-
tuta ere asko haserretzen
nauk.

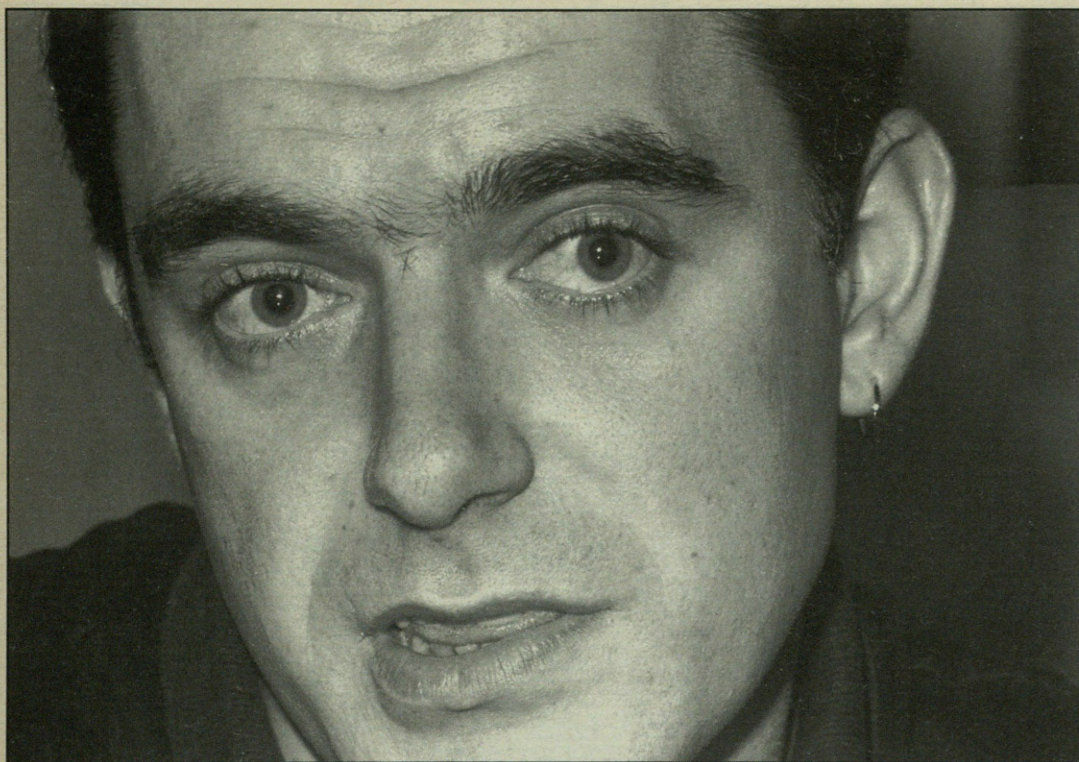
Bestalde, txapelketen gaian, erreparorik gabe

aplikatzen duk herri ki- rolen eskema eta jarrera.

Oso oroitzapen txarra zeu-
kaat gaztetxotako txapelke-
tekin, lehia kutsua hasieratik
gehiagi sartu zitzaidalako.
Zerbait izatekotan erreme-
dio bakarra hori nian, beste
ingururik ez neukalako.
Bestalde, uste diat bizkaita-
rrengandik zerbait ikasteko
baldin badaukagu, hori dela
bat. Nik ez diat inoiz inolako
baldintzarik jarri izan tx-
apelketan parte hartzeko,
beti baldintzetara errenditu
nauk. Eta behin joatea era-
bakiz gero, daukagun dena
ematera joan behar diagu.
Horrek askotan heure bu-
ruarekin haserreak sortzen
dizkik, ikusten dualako aur-
karirik zuzenenak izan dai-
tezkeenak noiz hanka sar-
tuko zain ere egoten haizela.
Gogor samarra duk aitortzea
ere, baina apuntatzekotan

«Beldurrari kontra egiten
saiatu nauk eta zenbait
lekutan errespeto handi
samarra ere lortu diat,
beste batzuetan ez
hainbeste. Txapelketan ere
beste zenbaitenganako
askoz hoztasun gehiago
sentitzen nian». (Argazkia:
Marisol Ramirez).

«**Abertzale- tasunaren gainetik zeukaat
tolerantzia. Askatasun handiagoa eta
beldur gutxiago ez daukagun bitartean
beste zenbait gauza aztertzen hastea
ukatu egiten zioat neure buruari»**

«Ez duk normala gizartean agertzen den pluraltasuna bertsotan ez ematea».
(Argazkia: M. Ramirez).

ondorio guztiekin apuntatu behar dik. Berriz joatekotan, txapelaren bila joango nauk. **Aukera politiko edo hauteskunde mailakoa azaldu izan duk. Horregatik bazterketarik sumatu duk bertso munduan?**

Nik hauteskunde mailako aukerarik ez diat agertu izan 85a ezkerro, beraz mutil kozkor bat nintzenetik; baina nire iritzia agertu izan diat.

Gogoan diat, hasierako garai hartan dexenteko balorea izan nuela, Azpeitian izandako nire lehen saioetako batean. GALEk hil berri zuen nire txikitako lagun izandako bati buruzko gaia jarri zidatean, eta nik nola-bait adierazi nian bere ideiekin bat ez nentorrela. Tentsio handia sortu huen eta gero txalo zaparrada handia izan nian.

Geroztik ere izan ditiat

horrelakoak. Garbi zeukaat gustatzen ez zaidana entzuteko prest nagoen bezalaxe, beste batzuei gustatuko ez zaiena esateko azala izan behar dudala. Dena den, esperantzak baditiat, ez delako normala gizartearen edozein arlotan agertzen den pluraltasuna bertsotan ez ematea, eta espero diat egunen batean ez dudala neure burua hain bakar ikusiko.

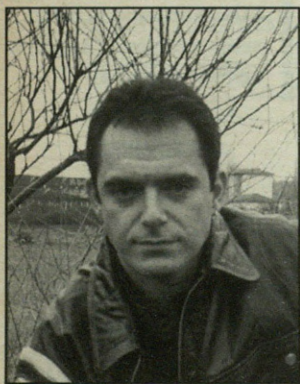
Hizkuntzaren txukuntasuna askotan aipatu izan duk. Zabar zebiltzak bertsolari gazteak?

Ez zekiat gazteen kontua bakarrik den.

Txukuntasuna baino gehiago egokitasuna duk hitz klabea. Nik bazekiat bertsotan neure dohaiak eta mugak dauzkadala. Gauzak esateko orduan gordinergia naitela aurpegiratu izan zidatek, eta hor asko zeukaat ikasteko. Uste diat, bestalde, dohaiak ere badauzkadala. Bota dizkidaten loreen artean gehien gustatu izan zaidana duk, «hizketan ari dela dirudi». Horrek esan nahi dik bertsokak behartu gabeko jariora izan behar duela. Iruditzen zaidak hori gero eta urriagoa dela eta iturri hori tantaka hasita dagoela.

ETBk hartzen dik hizkuntzaren kalitatearen gai hori serio?

Behar baino gutxiago, zailtzarrik gabe. Hor norbakoak azaldu behar likek jarrera hobe ikasten jarraitzeko. Jarrera horrek askotan huts egiten dik neure inguruan. Hortik aurrera ikusten hasi beharko geni-

NORTASUN AGIRIA

● Azkoitia eta Azpeitia artean, ez tartean, pasatu ditu bere 28 urteak ● Bakarrik bizitzen jartzekotan da laster, baina betiko lekutik urrutiegi gabe ● Pilotazale handia, baina jokatzeko ere, palaz hobe eskuz baino ●

Erdipurdiko ikasle, bide erdian utzi ditu ikasketak ● Kazetari bidea kirol emankizunak eginez hasi zuen Euskadi Irratian ● Musikazalea, autoan konpaktoa jarria dauka ● Bere buruarekin gehien bertsotan egiten duen bertsolarietakoa

kek ETBk berak zenbaterainoko garrantzia ematen dion horri. Iruditzen zaidak azken produkzioetan gauzak dexentez hobeto daudela. Albistegietan norberaren gain zegok zati bat, eta zuzentzaileak babes handi samarra dituk. Orain dela sei urte baino lan gehiago egingen duk horretan, baina gehiago behar dela zalantzarik ez diat.

ETBren telebista ereduarekin, proiektuarekin identifikatuta sentitzen baiz?

Zarraoa banintz gauza asko egingo nitizkek beste moduz. Ez diat inoiz ikusi ETB-2ren funtziorik. Erdaldungoarekiko zurikeriaz egina dela uste diat eta ez duela funtziorik betetzen. Ez diat uste Eusko Gobernuak gehienbat entretenigarri den erdarazko katea mantendu behar lukeenik. Ahalegin handiagoak egin behar litizkek ETB-1 bultzatzen, eta beharbada hori bakarrik. Gauza askotan egingo nitizkean zenbait aldaketa, baina hala ere, geuk esku artean daramagun proiektu horretan eroso sentitzen nauk, eta ez diat hor neure burua identifikatzeko arazorik.

Iruditzen zaidak euskaldunen zati inportante bat ETBren ildo informatiboak baztertu egiten duela. Hori nola ikusten duk barrutik?

Ez nauk inoiz informatibo bateko editore izan eta ez zekiat zenbaterainoko presioak jaso ditzakeen goitik editore batek. Ni erredaktore bezala aske izan nauk eta uste diat erredaktoreak aske direla. Sei hilabeteko kontratua duen batek bil-durra izatea normala duk, baina fijo dagoen jendearen artean kolore eta sindikatu

guztietako jendea zegok. Aske ez denak salatu egin behar likek.

Neu banintz gauzak erabakitzeko ahalmena lukeena gauzak dexente aldatuko nitizkek. Bazekiat ETBk gaien hautaketa egitean eta

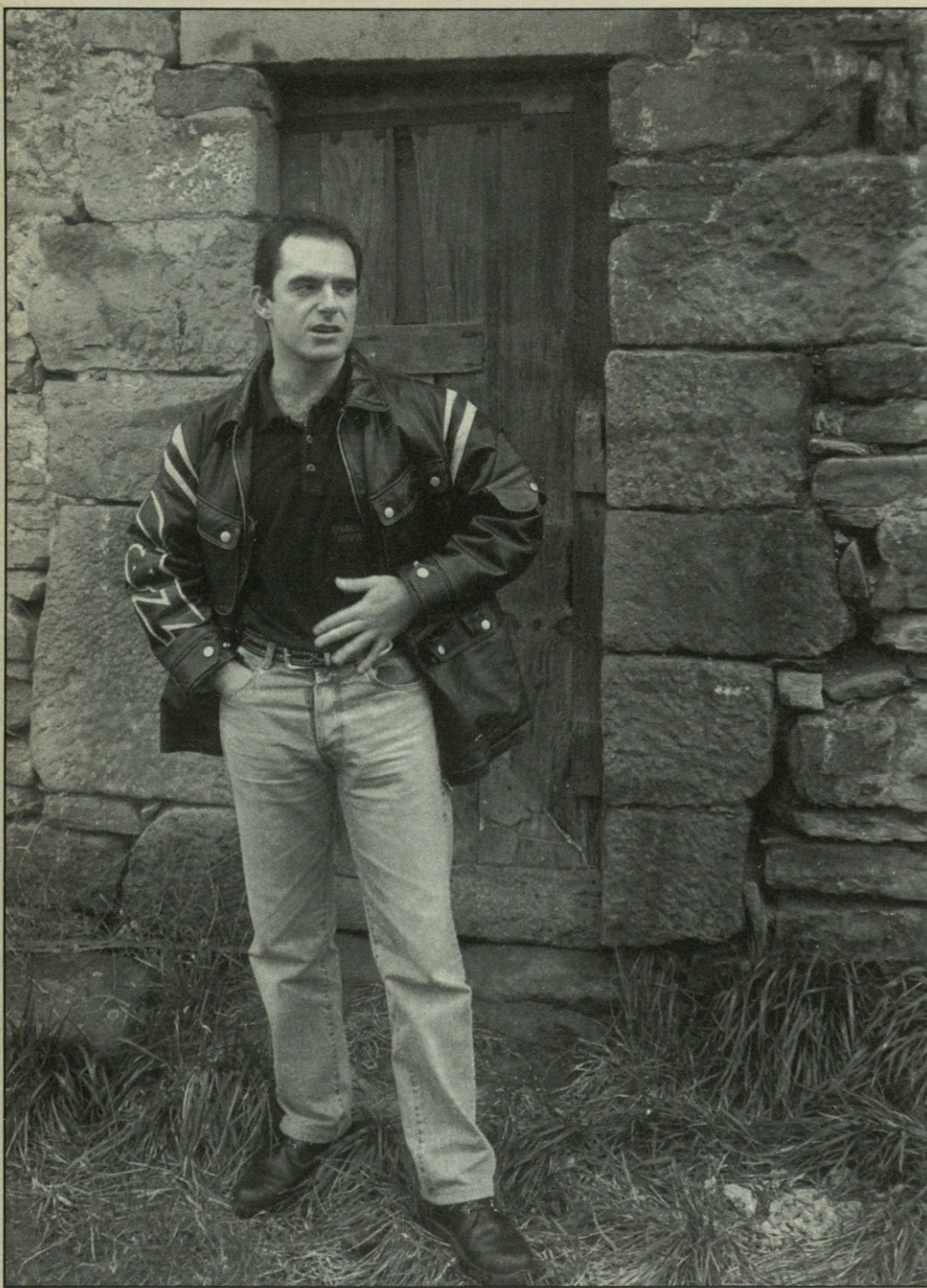
biolentziaren inguruko gauzetan Ajuria Eneko Iturenaren direktizak dituela oinarri, eta neurri batean onartu ere egiten diat. Baina nik gauza batzuk dexente aldatuko nitizkek.

Telebista publikoa, gizartearena ala gobernuarena?

Administrazio Kontseiluan alderdi guztietako ordezkariak zeudek, baina erakundearen zuzendaritza alderdi batena duk. Eta banaketa

«Garai batean bertsoek eskaintzen duten mundu zabal hori inportanteagoa zuan niretzat. Orain beste gauza batzuk estimatzen ditiat, bertso saioak selekzionatu behar ditiat.» (Argazkia: M. Ramirez).

“ ‘Problemarik ez’ duk bertso munduko kontsigna nagusia maiz »

«Gogorra duk aitortzea ere, baina apuntatzekotan ondorio guztiekin apuntatu behar dik. Berriz joatekotan, txapelaren bila joango nauk». (Argazkia: Marisol Ramirez).

hori gobernuan daudenen artean erabakitzen duk. Telebista publikoen akatsetako bat.

'Abertzaletasun demokratikoa bateratzeko' batez ere alderdi jeltzaletik bultzatutako agiria sinatu buen azken baulteskundeetan. «Abertza-le» bitzak ez al dik zentzu anbiguoegia?

Beharbada bai. Dena den, nik abertzaletasunaren gainetik zeukaat tolerantzia. Askatasun handiagoa eta beldur gutxiago ez daukagun bitartean beste zenbait gauza aztertzen hastea ukatu egiten zioat neure buruari. Hau da, nik neure burua abertzaletzat jotzen diat, Euskal Herri independente eta euskaldun batekin amets

«Behartu gabeko hizkuntz jariora gero eta urriagoa duk bertsotan»

egiten diat eta hori gaur egun dauzkagun baliabide mugatuekin defenditu daitekek biolentziari uko egingez. Ez zekiat sinatu nuen agiri horretako alderdi batetik gertuago negokeen Herri Batasunatik baino. Biolentzia ukatzen hasten den egun beretik hori aztertzen hasteko prest nengokek.

Pentsa ezak «bakera nola iritsi» gaia jartzen diatela Oiartzungo Madalensoron batetik eta Sabino Arana Fundazioaren ekitaldi batean bestetik. Zer esango buke?

Herri honetan beldurra zegoek. Eta ez diat uste bertso mundua beldur horretatik libratzen denik. Ezagutzen ditiat autoan eta eszenatokian bi pertsona diruditen bertsolariak. Saiatu nauk beldur horri kontra egiten eta zenbait lekutan errespeto handi samarra ere lortu diat, beste batzuetan ez hainbeste.

Bestetik, bazekiat zenbait lekutan betatuta nagoela. Egia esan jendea libre duk nahi duenari deitzeko. Baina nik antolatzaileei galdera egingo niekek: zer duzue nahiago, pentsatzen duena esatera doan edonor, nahiz eta zuek entzun nahi duzuenarekin bat ez etorri, edo beti nahi duzuen esango duena? Sentitzen diat entzulearekin bat ez etortzea, baina pentsatzen dudana esango diat.

JON SARASUA

ARGIA

ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

- ✕ ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
- ✕ Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino % 20 merkeago.
- ✕ Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
- ✕ ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
- ✕ ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ORAIN ARGIAKO HARPIDEDUN EGINEZ GERO
HAUETAKO KONPAKTO, BIDEO EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

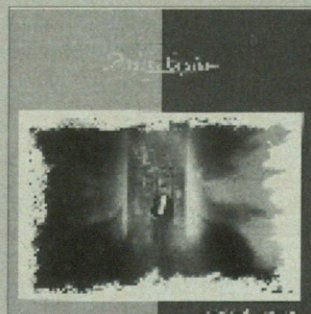
DOHAINIK

BARNE KANTA

KD

BIDEOA

TXIMELETAK SABELEAN
ANDONI EGAÑA

MANHATTAN
EDORTA JIMENEZ

IMANOL / KARLOS GIMENEZ

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____
 2.DEITURA _____ HELBIDEA _____
 TFNOA _____ HERRIA _____
 POSTA KODEA _____ HERRIALDEA _____
 BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
 SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____
 KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____
 Entitatea Entitatea K.D. Kontu zenbakia

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
11.600 pzt
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 11.600 pzt
Beste Atzerriak
15.100 pzt
Airez 23.850 pzt

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

Euskararen legediari bizkar emanda

EUSKARAK urrun du normalizazioa, horretarako borondate politikorik ez badago. Horrela esanda badi-rudi beltzez margotu nahi dudala hizkuntz politikaren oihala. Eta beraz, ez ditudala kontuan hartu nahi urteotan beltzetik irudi argiagotara aldatu diren nabardurak. Ez da alabaina, nere asmoa ezkortasunaren pintzela astintzea, hainbatetan falta den borondate politikoa salatzea baino. Lasarten, kasu. EAEko Auzategi Nagusiak kaleratu berri duen epai batean, udalari dagozkion idatzizko ekintza guztiak derri-gorrez ele bitan egin behar direla aipatu du, HBko zinegotziek aurrekontu proiektua euskaraz aurkezteko egin-dako eskaerari alkatetza duen PSE-EEk emandako ezetzari erantzunez.

Azken batean, Auzategi Nagusiak Euskararen Normalizaziorako Legea eta euskararen koofizialtasuna bete

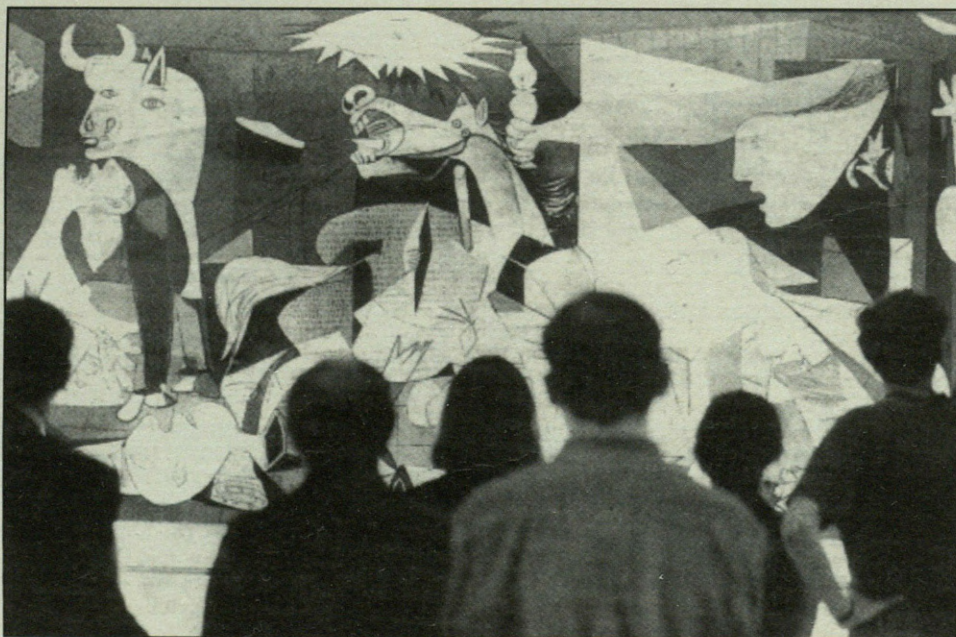
daitezen eskatu baino ez dio egin Lasarteko udalari, hots, ezein udaletxe edo administrazio gunetako leihatila nagusian oso agerian behar lukeen kontua dela euskara eta ez hor bazterrean liburu edo ordenantzaren batean kaxoiren batean ahazturik uztekoa. Gertatzen den moduan. Ez dakar zigorrik epaiak, euskararen normalizazioak herriz-herriz bizi duen gaitzik ohizkoenaren aurkako errezetarik ez dakarren bezala. Baina, legez kanpo jarduten duten guztiak gogoratu ditu, eta batera eta bestera eskua luzatzen hasita udalerri asko dira epai honek zuzen-zuzen ukitzen dituenak.

Zenbat udalerritan prestatu dituzte aurrekontuak erdara hutsez? Zenbat alditan iritsi zaizkigu udaleko iragarriak erdara hutsez etxera? Adibideak jartzen hasita EAEko udal gehientsuenak harrapatuko genituzke, batzuek

oso nabarmen, Lasarteren kasuan bezala, saiatuagoak besteak, epaiari bizkar emanez eguneroko jardunean, bai udaletxe barruko lanetan, bai herritarrekiko harremanetan. Zerk egiten du, beraz, huts? Borondate politikoa hein handi batean. Nik ezagutzen dudanez, PSE-EE alkatetzan ari den Gipuzkoako herrietan euskararen aztarnak lupaz

■ Legez kanpo jarduten duten guztiak gogoratu ditu Auzategi Nagusiak, eskua luzatzen hasita udalerri askotxo baitira epai honek zuzen-zuzen ukitzen dituenak

Picassok pintatutako «Guernica» koadroa hizpide bihurtu da. Gernikako alkateak bertara ez ekartzeko «arrazoi politiko, ekonomiko eta artistikoak» salatu ditu beste behin ere, Bizkaiko Foru Aldundiak koadroa kokatzeko Monforte jauregia eskaini duela adieraziz. Guggenheim Fundazioak berriz, museoak jaso dezakeela aipatu du. Arazoaren funtsa hala ere, kokagunean baino orain arten hutsegin duen borondate politikoan datza, eta aurrera begira hori eragitean.

baino ez daitezke nabarmendu. Baina, ez dira hor bukatzen erantzunkizunak, ezta urrik eman ere, erabileraren alorreko gabeziak bazter guztiak zipriztintzen baititu.

Euskararen legedia betearaztea eskatu dio HBK HPINi, eta horretan badu zeregin handirik Joxe Mari Zeberioaren taldeak aurrera begira. Baina, HPINen segimenduari herriz-herriz euskararen inguruan zabaldu beharreko konpromezua eta elkarlana gehitu behar zaizkio, noski. Lehenik eta behin, alor honetan ere eman ez den alderdi politikoaren arteko kontsentsua bideratu eta gaiari adarretatik helduz. Euskararen erabilera erronka nagusia izanik, hori posible egingo duen kontsentsua eta elkarlana sustatu beharrean gaude. Euskara zigortzen duen antzeko beste epairik jaso ez dezagun.

ARTEAREN itzala luze eta zabal antzematen da urte hasiera honetan. Arte galeria berriak irekitzen ari dira, gero eta eskaintza zabalagoa dugu begi aurrean, eta une honetan kasu, XX. mendeko euskal artearen errepaso zabala egin daiteke (50eko hamarkadaren aurrekoa, 60eko hamarkadakoa eta 70eko uztak ikusgai daude), Euskal Herrian barrena bidai artistiko bat antolatuz gero. Gureaz gain, nazioarteko artegintza gero eta nabarmenago erakusten da, eta guztiarekin, ez dago egunik erakustetaren bat zabaltzen ez denik. Mugimendua da nagusi, beraz.

Mugimendua bai, baina salmentak eta merkatuak hamaika buruhauste ekartzen dizkiei galerietako ardura-dunei. Eta etxean falta zaizkien erosleak bila Madrilera jo dute, uteroko erromeriari jarraikiz, Arco feriarra. Nazioarteko erakusleihen garrantzitsuan negozioa egitera. Euskal artisten presentzia ugaria da bertan, eta hemengo galeriekin bezala, Madril, Bartzelona eta Europako hainbaten eskutik aurkeztuko dira. Eduardo Txillidak kasu, hamaika *stand* beteko ditu. Otsailaren 14tik aurrera jakingo dugu Arco feriarren dianan nork asmatu duen.

J.J. PETRIKORENA

ITURRIGORRIKO URA

Lanbide Heziketako edozein irakasleren plegariak (2)

GUR Maria graziaz betea Jauna da zurekin... bedeinkatua izan bedi zure sabeleko frutua...

Emaiguzu arren ahalmena, egoera zail honetan, haseran aipaturiko guztia gogoan hartu eta ikasleak sekulako pazientziarekin tratatzeko.

Emaiguzu arren ganora, zer egin dezakegun aurrez pentsatu eta aholkuak entzun ondoren, beti gauza berdina entzuten asperturik dagoen ama gaisoari (aitarik ia inork ez dauka ikasle hauen artean edo ez dira behintzat azaltzen) beste behin gehiagorik berdina esan ez diezaiozun, daukan itxaropena apurra hankaz gora botaz.

Emaiguzu arren argia, ikasle hauetako askok aspaldi jaso zuela azkenengo aldiz maitasuna, sinets dezagun.

Emaiguzu arren astia, ikasle hauei lagun diezaiekegun bakarretakoak geu izan gaitzekela konturatzeko eta ea horrela geure umeak balira bezala jokatzeko dugun.

EMAIGUZU arren gogoa, batzutan guk beren kulpaz negar egin dugun bezala, haiek ere gure erruz egin duten edo ez aztertzeke.

Emaiguzu arren ilusioa, gauzak beltzez bakarrik ikus ez ditzagun eta pentsatu, ikasle hauek hona etorri ez balira, agian, langabezian egongo ginela eta beraz, beren 'graziari' esker bizi garela.

Emaiguzu arren ziurtasuna, egiten duguna gure posibilitateen neurrian ez dagoela hain gaizki iruditu arren, asko hobetu daitekeela aitortu dezagun.

Emaiguzu arren aurpegia, dena beste egin behar duela pentsatu ordez, geure kulpaz zatiari aurre eginaz, gauzak aldatzeko ahalegintxoak egin dezagun.

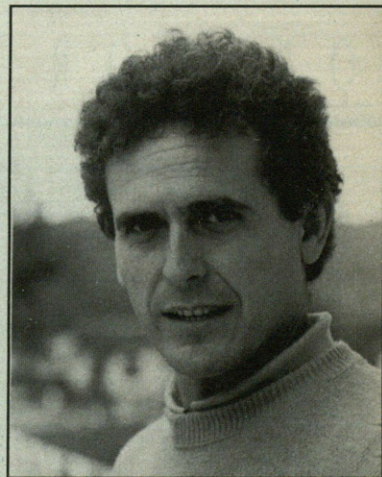
Emaiguzu arren ardura, gure eskuetatik pasatzen ari direnak bihar etziko herigidari izango diren kezkak zizta gaitzan. Etorkizunak huts egingo balu, orduan ere izango genukeela gure kulpaz zatia, ohartu gaitzen.

Emaiguzu arren apaltasuna, ondo egiten dugun gauza bakarretakoa, ikasleak kontrolatzea dela kontura gaitzen eta etorkizunean mimetikoki, berdina egin dezaketela onartu dezagun.

EMAIGUZU arren patxada, ikasle nahiz lankideak diona entzuteko, bera esaten ari den bitartean eta zer esaten duen kontutan hartu gabe, zer erantzun dugun pentsatzen jardun ordez.

Emaiguzu arren desioa, geure erosotasunak alde batera utzi eta besteek zer egiten duten jakiteko. Guk baino hobeto egiten dutenen ereduak har dezagun (konbenioetan egiten dugun bezala) eta ikasleak emaitza hobeak geurek ere badirela sinestuz, inongo konplexurik gabe eztabaidatu, erkatu, ikusi eta hobetuta erosteko.

Graziatzeko eta errukizko ama, gu, zure seme-alabon erreguak beti entzuten dituzun horrek, egin gaitzazu zure espirituarekin bat, betiko zoriona eta betiereko bizia itxaro dezagun lanbide honetatik: Amen.

IÑAKI MURUA

TXUTXU - MUTXUKA

JOSEBA GOTZONEK BEKA ETA ZUZENEO DISKOA

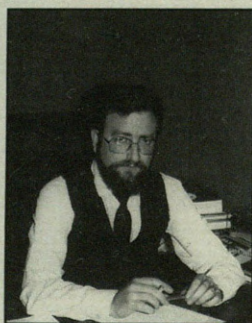
PORTUGALETEKO kantariari Troconiz Santacoloma Fundazio Kulturak urte baterako beka eman dio Portugaleteko musika historia idatzi dezan. XV. mendetik abiatu eta gaur arterainokoak bilduko ditu lan honetan. Zentzu honetan egingo den lehenengo azterketa izango dela kontuan harturik, argitaratzeko asmoa agertu du Joseba Gotzonek. Honez gain, disko berri bat zuzenean grabatuko du, orain artean plazaratu dituen bost diskoetan («Gau hotza», «Inpotentzia», «Botere zalan-tzazkoak», «Kalapo» eta «Made in Ris») oinarriturik. Zuzeneko grabaketa, aurtan emango duen kontzertu burutuko du.

NOR - NORI - NOR K

KOLDO AMEZTOI

amets sortzaileak Miarrizteko Koliseo antzokian aurkeztuko du «Apanize» bere azken ikuskizuna, otsailaren 11n. Duela bi urte sortu zuen ipuina, menditik jaitsitako artzainaren bidaia kontatuz, eta haren jarraipena osatu du oraingoan, Paskal Gaigne musikariaren eta Edi Naudo antzerki zuzendariaren eskutik. Hitza eta musika izango dira beraz, «Apanize»-ren oren eta laurdeneko bideari jarraitzeko bidaia lagunak ●

L. HARANBURU ALTUNARI

kezkarria zaion gai batek, intolerantzia eta tolerantziaren arteko gorabeherak, astindu dio idazteko grina, eta metafora historiko bat eginez osatu du bere azken antzezlan, «Lancra» (deabruaren argitan) titulupekoa. XVI. mendean Lapurdin egundoko sarraskia burutu zuen Lancreri jarraitu dio idazleak, eta gertaera haren aztarnak 400 urte beranduagoko gizarte honetara ekarri ditu, historiatik ikas genezakeelakoan ●

ANTXON EZEIZAK

amaitu du bere azken pelikula, «Zorionak, Tovarix». Francisco Rabal, Ruth Gabriel, Maria Costy, Xabier Elorriaga eta Asuncion Balaguer aktoreek parte hartu dute, zuzendariak «ezkerreko filmetzat» jotzen duen honetan. 180 milioi pezetako (ia 7 milioi libera inguru) aurrekontua izan du eta irailean burutuko den Veneziako Zinemaldian parte har dezakeela adierazi du Ezeizak. Teo Escamilla aritu da ekoizle lanetan ●

T E I L L A K

■ «AIZU!» ERABAT BERRITURIK

ALFABETATZE Euskalduntze Koordinakundeak kaleratzen duen «Aizu!» aldizkaria guztiz eraberriturik plazaratu zaigu, hila-betekari izateari utzi eta hama-bosteroko martxari eutsiz. 14 urte bete ondoren, itxuraz, mamiz eta maiztasunez aldatzeko garaia zela iritzi diote. Hamabostekari moduan, irakurlearekin lotura estuagoa erdieste, aktualitateari hurbilagotik jarraitzea eta gure gizartean euskal komunikabi-deek duten presentzia murrizta areagotzea espero dute, eta horren aldeko apostuari heldu diote. Itxurari dagokionez berriz, diseinua goitik behera aldatu, formatuz handitu eta paper birziklatua baliatu dute eredu berrian. Edukiarekin ere, zentzu berean jokatu da. Orain arteko hainbat atal desagertu eta beste batzuk zabaldu dituzte. Ekologia dela, komikia, «Idearipez» jolas-erako fitxak, bertsolaritza eta agenda kultura, adibidez, oinarriko elementuak izango dira etorkizuneko «Aizu!»-n. Helburuak alde batera, beste guztia aldatu da beraz, Itziar Egibar koordinatzaileak adierazi duenez: «Euskara errazean idatzitako aldizkaria izaten jarraitzen du, batez ere ikasten ari den jendeari eta euskaraz irakurtzeko erraztasunik ez daukanari zuzendua». Salneurria merkatu egin dute, eta lehen 400 pezeta (16 libera inguru) balio zuen alea aurrerantzean 325 pezetatan erosi ahal izango da, Euskal Herriko kiosko eta liburutegietan. Urte osoko harpidetza egiteko aukera eskaintzen da bestela, 6.300 pezeta ordainduta. Ate jokatzen, aizu!

Patxi Goenaga euskaltzain aukeratu berria

«Normala eta humanoa iruditzen zait konfliktiboegia ez den norbait hautatzea»

Euskaltzaindiak azken bolada honetan hizkuntzalaritzaren inguruan finkatu ditu premiak, eta ildo beretik ulertu behar dela bere hautaketa esan digu Patxi Goenagak. Euskaltzain oso, Antonio Maria Labaien zenak utzitako lekua betetzeko moduan da.

Aipatua duzu lehen bozketan hautatua izateko aukerak zenituela. Kandidatu ofiziala al zinen?

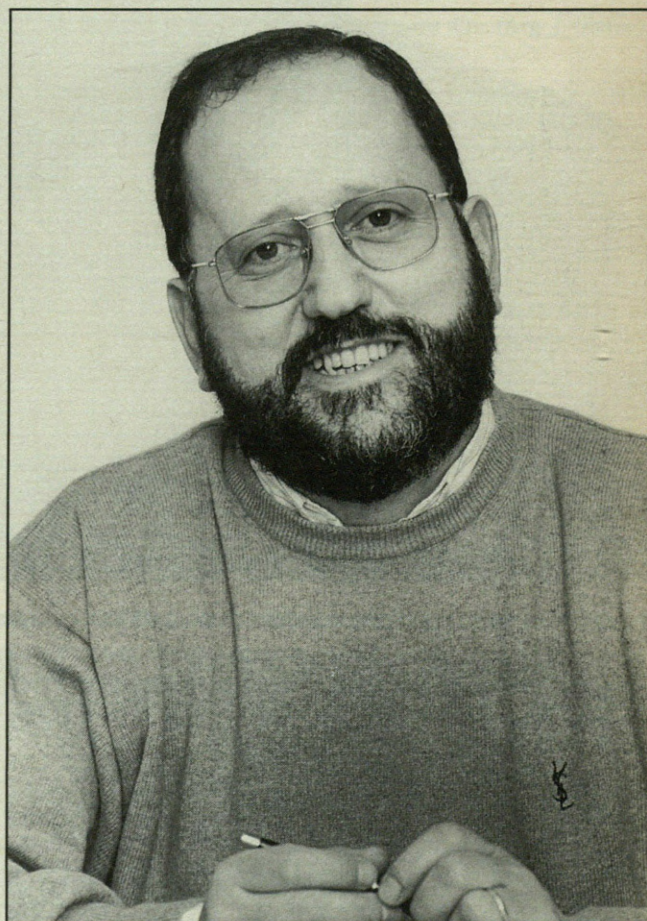
Gero ikusi den bezala, uste dut sektore handi baten kandidatoa behintzat baietz. Euskaltzaindiak dituen asmoak ofizialtasunetik baldin badoaz eta horiek ofizialak direnek markatzen badituzte, baietz esan liteke.

Euskaltzain osoen artean, gero eta gehiago dira gramatika, linguistika eta soziolinguistika arloetan dabiltzanak; literatura ingurukoak ez al dira bigarren maila batean geratzen ari?

Azken bolada honetan Euskaltzaindiak gehiago jo du hizkuntza beraren inguruko azterketak lantzen dituen alorretik. Noski, geroari be-

gira bestela ere izan daitezke gauzak. Baina momentu honetan apustu horren alde egiten badu, premiak bide horietatik ikusten dituelako izango da.

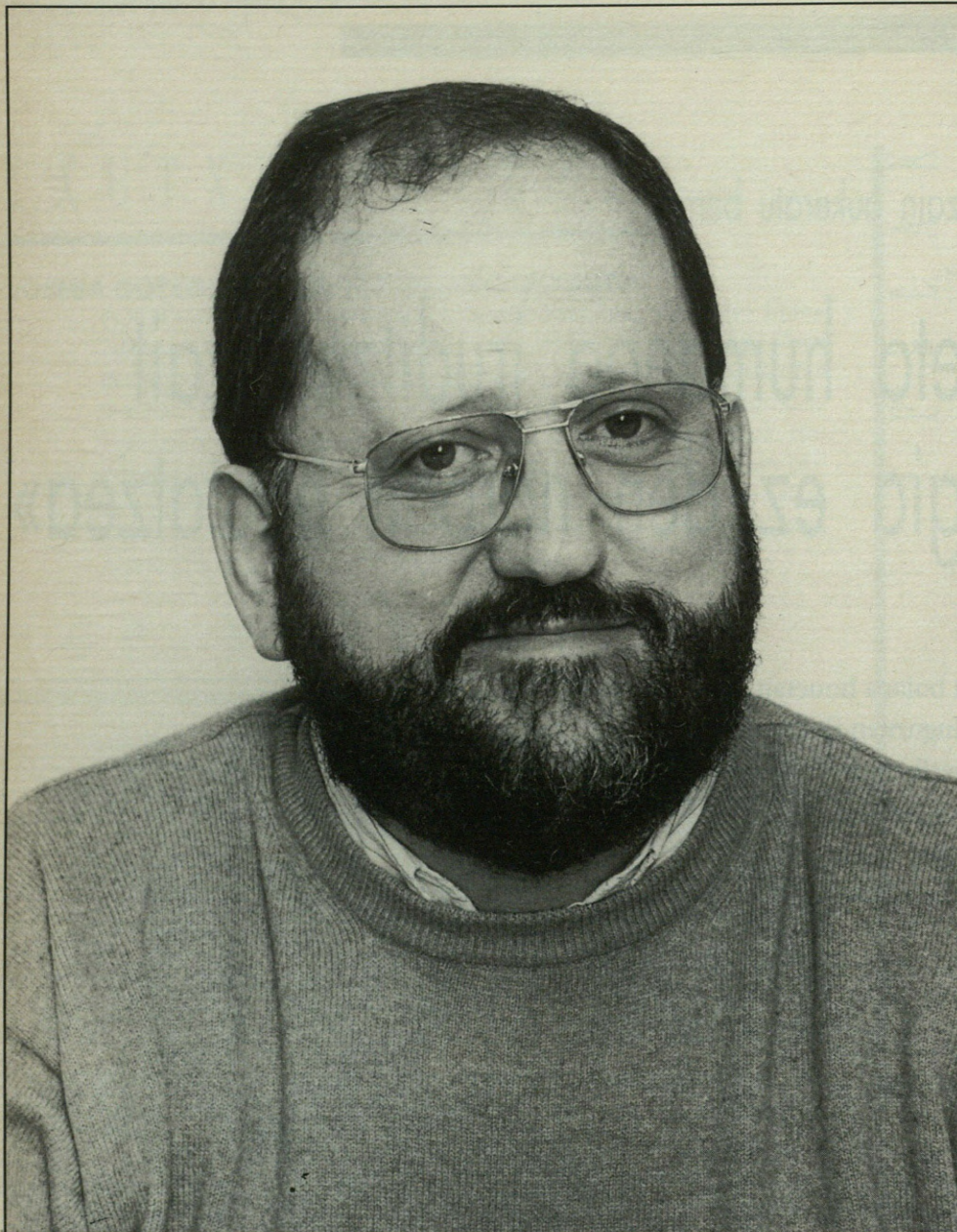
Lustrea emango dioten izenekin jokatzeari baino, besterik begiratu behar du Euskaltzaindiak. Gaur egun literaturan puntan egon daitekeen jendea aukera zezakeen eta oso ondo egongo zen, baina pertsona horrek ez badio Euskaltzaindiari ezer ekartzen... Espainiako Real Academia de la Lengua, esaterako, orain pisu handiagoa du literatura bideetik ari den jendeak. Espainolak, baina, ez ditu euskarak dituen premiak normaltasun aldetik eta beraz, luxuzko zerbait izan daiteke Akademia horrentzat hone-

lako figurak izatea.

Txillardegik oso salaketa gogorrak egin ditu. Zer iritzi daukazu?

Azpeitiarrak aldeko hamalau boto jaso zituen.
(Arg: Joseba Olalde).

Arabako kanpuseko errektoreordetza lanak aurki uzteko asmoa du Goenagak. (Arg: Joseba Olalde).

Txillardegi asko estimatzen dut, bere literatur lana... Txillardegi behin baino gehiagotan hautatua eta baztertua izan da. Jakina, erabakia hartzen dutenen artean zenbaitek oso garbi izan dezake halako profila duen hautagaia behar dugula. Baina ez da soilik hori izaten, oso normala eta humanoa iruditzen zait arazoak sortaraziko ez dizkion bat hautatzea

Euskaltzaindiak, konfliktiboegia izango ez dena behintzat. Eta ez dut uste Txillardegiren kasuan zein beste batzuetan bere politikatik izan denik, bestelako arazoak daudela uste dut. **«Gramatika bideetan» liburua idatzi zenuenetik zein aurrerapen ikusten duzu arlo horretan?** Ikara emateko modukoak. Eta hori da arazoa. Gramati-

ka sortzaile eta inguru horretan egundoko aldaketak egin dira eta hor dagoen erronka da ea nor den gai teorien garapenari jarraitzeko. Ikusi besterik ez dago garai hartan merkatuan zer zegoen eta azken hamar urteotan zenbat jende egin dituen tesiak... **Zertan saiatuko zara bemendik aurrera?** Ahal dudana egiten. Lehen-

“Literaturan puntan dagoen jendea aukera zitekeen, baina pertsona horrek Euskaltzaindiari ez badio ezer berririk eskaintzen...”

go martxari segitu beharko diot. Espero dut laster Unibertsitateko Errektoreordetza kontuak utzi eta galdutako denbora berreskuratuko dudala.

Euskaltzaindiak 75 urte bete ditu. Une honetan zein premia larri ikusten dizkiozu?

Euskaltzaindiak argi izan behar du zein diren egin beharreko lanak, ikerketak... Leioako Batzarrean azaldu bezala, Euskaltzaindiak zientzia eta era berean ‘politika’ egin behar ditu. Esaterako, «arazi» eta «erazi»-ren modukoekin erabaki bat hartzen da eta erabaki hori politikoa da. Bi arlo horietan bideak garbi izan behar dira eta, noski, bata bestearen euskarri da. ‘Politika’ egiteko, lehenik ikerketa zientifikoa egin behar da.

Azken bolada honetan aipatzen da Euskaltzaindiak ez ote daukan zor zaion dirulaguntza. Euskaltzaindiari lanerako laguntza horiek eskuratu behar zaizkiola iruditzen zait. Bekarioak izateko aukera gehiago izan beharko lituzke eta agian, ikerketarako zenbait jende liberatzeko aukera.

Euskarak dituen beharretatik atzean ibiltzea egozten diote Euskaltzaindiari zenbaitek...

Kontuan izan behar da inor ez dela Euskaltzainditik bizi. Euskaltzaindiko jendeak

bere lanak ditu hortik zehar. Idazleek, irakasleek eta abar edozein huskeriarekin topo egiten dute eta erantzuna behar dutenez normala da kexatzea. Hala ere, uste dut Euskaltzaindiak bere lan erritmoa bizkortuko duela.

Nola bideratu daiteke bori?

Euskaltzaindia gaztetu egin da azken urteotan. Horrek irakurketa bat izan dezake: helburuak garbiago edukita erritmo biziagoa lor dezakeela. Batzordeak animatuz gero lan egingo dute eta euskaltzain osoen artean ere badago borondatea erabakiak proposatu eta euskara batua bultzatzeko.

Euskararen normalizazio bidean zein eremutan sumatzen dituzu behar handienak?

Morfologiaren aldetik nagusiena egin dago: aditzak, deklinabideak... Premiak bestelako morfologian aurki daitezke: hitz sorketan eguneroko gertatzen dira arazoak. Sintaxi aldetik ere deskribapen ona egin eta hizkuntza aberastu behar dugu.

Irakaskuntzan eta beste arloetan zein da egin beharrekoa?

Ez dakit jendea zenbateraino dagoen ongi prestatua gaiak euskaraz irakasteko. Erakundeek eta Unibertsitateak

«Gramatika bideetan» idatzi zuenetik, arlo honetan aurrerapen asko sumatu ditu. (Arg: J. Olalde).

tateak ahalegina egin behar-lukete jendea hobeto prestatzen laguntzeko. Guztiongan ere ezjakintasuna handia da. Materialari dagokionez ere zeregin handia dago.

Euskaltzainditik urrun gelditzen diren hizkuntz politikako beste kontuetan ez nuke sartu nahi, baina azpimarratu nahiko nuke euskal giroko herri batean euskaldun bat galtzea okerragoa dela erdal giroko herrietan hamar euskaldun

irabaztea baino.

Araban EAJ eta UA elkartuko diren susmoak daude, EHeren salaketak... Nola ikusten duzu egoera?

Triste samarra. Neurri konkretuetan sartuta, euskara boto kontua bilakatu da. Zenbait partiduk demagogia hutsez jokatzaren dute, funtzionarioen euskalduntzeaz mintzatzen dira... Eta hori, azken batean, ehuneko oso gutxien arazoa da.

Ez dut ikusi oraindik hiz-

kuntza minorizatuek handiekiko ikustezina dutenik. Alderantzizkoa, ordea, nabaria da. Araban sortutako Veleia elkarte eta horiek daude euskararen kontra. Une honetan borroka egin behar da euskara kohesio faktore izan dadin. Alēgia, nahiz eta euskaldunak guztiengoa izan eskubide batzuk baditugula eta Administrazioak bermatu egin behar dizkigula.

MAITE ARTOLA

JUAN LUIS ZABALAREN ipuin liburua, SUSA argitaletxeak plazaratu berria

SAKONETA

11 ipuineko bilduma, 176 orrialde; liburudendetan salgai: 1.300 pezeta

Euskal Herrian bizi duten egoera aztertu dugu

Zine-klubek proiektziorik badute?

Zine-kluben munduak Franco hil ondorengo urteetan jo zuen gailurra. Zinemazale mordoaren babesaz herriz-herri hedatu zen fenomeno, baina boomak ez zuen lauzpabost urte baino iraun. Ondoren gainbehera. Zinemaren krisia dela eta gizartean bestelako joeren nagusitzeak baztertu zituen. Ez hondoratu, haatik. Egun, hau guztia zertan den aztertu dugu.

ZINE-KLUBEN munduak bere onenak eman ditu, baina ez dago guztiz itota,

egin dugun ikerketan azpimarratu daitekeenez. Franco hil ondorengo urteetan

herriz-herri hazitako mugimenduak gorabehera askotxo bizi izan ditu urteotan,

eta hasierako arrakasta maila handi batean galdu badute ere, oso herrenka batzuek, eta asmoberiturik besteek, zine-klubek zutik jarraitzen dute Euskal Herrian, zinemagintza komertzialaren alternatiba gisa ez, baina, zirkuitu ofizialetan nahikoa bazterturik gertzen diren filmeen erakusleiho moduan.

Eredu anitz

ZINE-KLUBEN irudi zehatz bat ematerik ez dago. Anitzak dira indarrean dauden ereduak eta funtzionatzeko erak. Bakoitza bere mastari heltzen dio eta ez da herriz-herriko ekimenok erabat bildu eta koordinatuko dituen federaziorik jaio. Esperientzia bakarra Gipuzkoan ezagutzen da, 1986tik aurrera. Pepe Azpiazu da lehendakaria: «*Euskal Herrikoak biltzeko saiorik egin zen aurretik, baina huts egin zuen, ez zion inork heldu nahi izan. Bakoitza bere kasa aritu izan da beti. Federazioa eratu zenean, mugimendua aparretan zen,*

Ikusleen murrizteak ezinezkoa egin du zine-klub askoren errentagarritasuna. (A: Alberto Elozegi).

HERRIZ-HERRI NON DAUDEN

GIPUZKOA

Azkoitia
Azpeitia
Donostia
Eibar
Elgoibar (2)
Errenteria
Legazpia
Mutriku
Tolosa
Zarautz
Zumaia

BIZKAIA

Barakaldo
Basauri
Bilbo
Durango
Elorrio
Gernika
Getxo

NAFARROA

Lizarra
Iruña (2)
Tutera

* EHU eta NUPen hiru zine-klub ari dira, Bilbo, Gasteiz eta Iruñan

Bazkideen sistema ia erabat baztertu da eta forumak ez dira ematen gune edo herri gehienetan. (A: Alberto Elozegi).

28 zine-klub ari ziren Gipuzkoan; 10 baino ez dira geratzen egun: Azpeitia, Azkoitia, Donostia, Eibar, Elgoibar, Legazpia, Mutriku, Tolosa, Zarautz eta Zumaian kokatuak. «Lauzpabost urte iraun zuen boomak. Jende mordo burbiltzen zen eta autofinantzatzeko gai ginen. Gero krisialdia etorri zen eta krak egin zuten bainatek. Tartean, zinemagintza beraren krisia, jendearen interes falta, bestelako espresabideen indartzea eta bainbat arrazoik gure aurka jokatu zuten erabat».

«Zinemaren gainbehera eta gero, kultur arduradunon esku geratu da zinemagintza publikoa»
E. BOSQUE

Herrietako zinema areto asko itxi egin ziren gainera, tarte horretan, eta azpiegiturarik gabe, jai! Pepe Azpiatzuk adierazitakoaren arabera, lepoan soka estutzen sentitu dute urteotan, eta batipat Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzak mantendu omen die arnasa, errentagarritasunik ez eta zabalkundez arras mugatuta geratu ziren zine-klubei.

Dirurik ez...

EDOZEIN kontzerturen aurrekontuaren erdiarekin funtzionatzen du urtean zehar, kasu, Azkoitiko Gazte-txeko taldeak, eta hamabostean behin, igandez beti, Kultur Etxean, 16 milimetroko filmeak proiektatzen ditu (bakarrak dira Euskal Herrian), hasierako garaia gogoratzeagatik baino formato handian jardutea gehiegizkoa zaielako; filmen alokairuagatik, batzaz beste, 60.000 pezeta (2.400 libera) ordaintzen dira, eta 16koak

berriz, 15.000 pezetan lortzen dituzte. Besterik ezean, irudi nahiz autore zaharrak dira ikuskatzen dituztenak. 150 pezetaren truke eta lagunartean mugitzen diren bezala, nahikoa irizten diote, baina, eskuetan dutenari.

Ondoko herrian bestalde, Azpeitiko zine-klubak kasik erabat galdu den bazkideen formulari heltzen dio, oraindik ere. 60 jarraitzaile fidel lotu ditu aurten, eta horiez gain, hamabostero, os-

tiralez, Soreasu antzokian biltzen diren ikusleak, 160 inguru guztira. Baina, Pepe Azpiatzu bertako partaidea ere badenak dioenez, nahiz eta mugimendua eta halako interesa ikusten den, sakeleko zuloa gero eta kezka-garriagoa zaie: «Filmea eta aretoa alokatu, proiektatzailearen esku-lana ordaindu... horiek guztiak ezin dira sarreretatik jaso, eta zera, Foru Aldundiak ematen zigun gutxia %250

ILZARBE
SAGARDOATEGIA

TEL. 948 - 34 09 21
PUENTE LA REINA-GARES • NAFARROA

Zinema taldeek herriari begira hainbat ekitaldi nagusi antolatu izan dituzte. (A: Alberto Elozegi).

*murritzitu digu: milioi bat
pezeta pasatxo guztiontzat.
Laguntzak hobetzen ez ba-
dira, zulora goaz poliki...».*

Tolosa, Legazpian... pan-

taila handiari zukua atera-
tzen urteak eta urteak dara-
matzaten zinemazale po-
rrokatuek aurretik ere zulo
beltzaren gainetik salto ba-

tzuk egin dituzte aitzitik, eta
hortxe darraite, hamaboste-
ro Legazpiko antzoki be-
rrian eta astero Tolosako
Leidorren, 100etik gora

ikusleren partehartzeaz,
egungo zinemagintzaren
arrastoan, filmeak jatorrizko
bertsioan emanez batzuetan
eta areto komertzialetako
uzta ere jasoz bestetan. Zi-
ne-klub historikoen errele-
borik ere badator, eta horre-
la, Errenterian Kaligari Tal-
dea sortu da, asteroko mar-
txan funtzionatu asmoz. Os-
tegunero jarri dute zita, On-
bide aretoan, eta Udalak
guztia finantzatzen die,
oraingoz bederen.

Bizkaian sendoago

BIZKAIAN beste itxura bat
hartu dute zine-klubek. En-
rique Bosque Getxoko Kul-
tur Etxeko animatzaileak
adierazi digunez, «*zinema
munduaren gainbehera eta
gero, instituzioetako kultur
arduradunen eskuetan ge-
ratu zen zinemagintza pu-
blikoa berregitearena, eta
borretan ari gara*». Hots,
Gipuzkoan dirulaguntzetara
mugatzen den harremana,
Bizkaian hauspo handiz ari
diren kultur etxeetako pro-
gramazioan txertatu da eta
hortik eman zaie zabalkun-
dea zine-klubaren egitasmoei.
Getxo, Basauri, Barakaldo
eta Elorrio ditugu eredu ho-
nen adibide esanguratsue-
nak. Azpiegitura eta lagun-
tza egokiekin jarduteak bu-
rua jasotzeko aukera eskaini
die guztiei.

Getxo eta Areetan ari den
zine-klub taldea 2.200.000
pezetako aurrekontuaz eta
asteroko martxan pantaila-
ratzen ditu filmeak; emanal-
dia eta gero, gainera, leku
gehienetan galdua dagoen
forumari edo eztabaidarako
tarteari heltzen diote. Zifrak
ere ez dira makalak, batez
beste 500 pertsona inguru
izaten baita saioetan. Ba-
sauriko El Social antzokira
300 zinemazale hurbiltzen

Urrearen bila

IKUSI al duzue inoiz Ettore
Scolaren «Cinema Paradi-
so»? Edo Wim Wendersen
«Im Lauf der Zeit» (Denbo-
ran zehar)? Irakurri al du-
zue Miguel Sánchez Osti-
zen «La gran ilusión»? Har-
tzailerik gabeko ilusio bi-
gatu eta zaharkitua da, ai-
patu hiru obretan, zinema;
ez ordea hiriburuetakoko
multizinetako azken or-
duko zinema koloretsu,
bizkor eta publizitatua,
herri txiki edo probintzie-
tako hiri ahaztuetakoko
emanaldi mortuak baino.
Ilusio higatu horixe da
gaur eta hemengo zine-
klubei geratzen zaiena.

Bada oraindik ere ema-
naldi jendetsu eta arrakas-
taturik zine-klubek anto-

JUAN LUIS ZABALA
(Azkoitiko Gaztetxeko
Zine-klubeko partaidea)

latutakoen artean. Baina
zer alde dago emanaldi ho-
rien eta zinemaren ohiko
zirkuitu komertzialetakoen
arte? Zertan dira zirkuitu

komertzialek ezkutatu eta
zokoratutako urre prezia-
tuaren bila nekatzen ziren
zinemazale zoro haiek?
Geratzen al da zirkuitu
komertzialek jaso eta Sis-
tema Normalizatuaren Ku-
txan sartu gabeko urrerik?

Garai bateko forum-ko-
lokioak aspaldiko kontu
ahaztua direnez, Juan Car-
los Perezek Rupert Ordori-
karen hitzekin egin duen
kantari ekiten diote gaur
egun emanaldi bakoitza-
ren ondoren azkeneko zi-
ne-klubzaleek areto hu-
tsaren bakardadean: «*Joan
da eguna, butsik joan da.
Hala ere gu, kamioiaren
atzekaldean pozik, alpe-
rrik edo errearen atzetik
goaz...*».

40 urte eta gero, Fas desagertzeko zorian

AURTENGO otsailean 40 urte bete ditu Euskal Herriko zine-klubaren artean zaharrenak, Bilboko Fas-ek. Eta aurretik ere, estuasunik bizi izan duen arren, egun baino egoera larriagoan ez da inoiz izan. Desagertzeko zorian dago bilbotarren zine-kluba.

1955an sortu zen, elizaren babesean, eta sustatzaileak garaiko guraso katolikoak izan ziren. Tarte honetan hainbat batzorde eta zuzendaritza eza-gutu ditu eta haizeak alde askotara jo izan du Faseko teitatupean, irizpideei eta programazioari dagokionez. Baina, bateko hegoa eta besteko iparra, azken hamarkada bitartean bazkidego fidela mantendu

du, astelehenero, San Vicente aretora huts egin ez duena.

Zine-klub guztiak berdin jo dituen arazoak direla medio, ordea, Fasek ere murrizten ikusi du jarraitzaileen zerrenda, eta duela hamar urte 300 bazkide bazituen, egun 110 baino ez ditu. Eskerrak azken hiru urteotan Bizkaiko Foru Aldundiak milioi bat pezetako (40.000 libera inguru) laguntza luzatu dion, «horrexek mantendu gaitu-eta bizirik; bestela ezinezkoa da lauzpabost milioi pezetako aurrekontuari aurre egitea», Juan Carlos Gomez Uranga bertako par-taideak aipatu digunaren arabera.

Iaztik hona, arazoak gailurra jo du. Orain artean Gotzaingoaren aretoetan funtzionatu eta proiektatu dituzte filmeak, alokairurik ordaindu gabe. Alabaina, elizak lekua ixteko hartu duen erabakiaren ondotik, ez lur ez zeru gera daitezkeela azpimarratu digu Juan Carlosek: «Kontuan harturik gure finantzabideak oso murriztak direla eta Bilboko Udalak bizkarra baino ez digula erakutsi txuri-beltzeko errealitatea irudikatzen dute begi aurrean.

Etsiturik nabari zaio: «Bilbok 400.000 biztanle ditu eta zine-klub bakar bat mantentzeko gai ez bada, nora goaz?».

Iruñetik etortzen den Lumierren 'oinordekoren' baten maisu lana dela medio, kultur aretoan proiektatzen dituzte filmeak.

Ezin ahaztu, alabaina, zine-klub zaharren arnasa. Bi dira: Iruñeko Lux eta Tuterako Muskaria. Betidanik Jesusen Lagundiaren esku, kasik 40 urteren buruan, bi ekitaldi nagusi baino ez ditu burutzen Luxek, zinema as-tea eta estetika ikastaroa, biak arrakastatsu.

Hala ere, Nafarroako zine-klubik esanguratsuenak Iruñeko Olite dugu, izen bereko zinema aretoen arduradunek sustatu dutena, «zinemazaleen esparrua zaintzeko», Alberto Cañada kudeatzaileak esan bezala. 168 bazkide dituzte eta filme bakoitza aste osoan jartzen dute, jatorrizko bertsioan. Iazko apirilean hasi ziren eta tarte honetan ikusleek ager-tu duten interesak ase-bete dituela aipatu digu.

Arabian ez duzu zine-kluben aztarnarik aurkituko, ezta Ipar Euskal Herrian ere. Irakaskuntza munduan bai, ordea. NUPen eta EHUn-hiru taldek mantentzen dute bi-zirik zine-klubaren izpiritua. Nolanahi ere, loraldia pasa-tu arren, ihartu gabekoa.

J.J. PETRIKORENA

dira berriz, ostiralero, 22.30etan. Jose Miguel Gaztelu Kultur Etxeko ekintza arduradunak zehaztu digu-nez, «sare komertzialak be-

tetzen ez duen zeregina da gurea, baina beste muturre-ra joan gabe.

Guk bai ordea, beste muturrera joko dugu, Nafa-

roara. Iniziatiba berriak sortu dira azkenaldion. Lizarran Cinefilos Anonimos taldea, eta esan zaigunez, Altsasun ere berehala abia daiteke anonimatua hauste-ko prest dagoen lagunartea. Lizarrako zine-klubak Uda-laren babesa jasotzen du, eta nahiz eta herrian zinemarik ez duten, larunbatero, tra-mankulu guztiak hartuta

**“Euskal Herriko zine-klubak biltzeko saiorik egin da, baina huts egin zuen; bakoitza bere kasa aritu izan da beti»
PEPE AZPIAZU**

elgar PARISEKO EUSKALDUNEN HILABETEKARIA

Artistak, elkarteak, industrialak, laborariak...
zure kontzertu, erakusketa, aktibitatez informa gaitzazu
Beren sustraiak mantentzen dituzten
3.300 irakurle da Elgar
Parisen ere euskal kultura egiten da

Pariseko Eskual Etxea. 10, rue Duban 75016 Paris Tel: 07-33-1 42 24 98 87 - Fax: 07-33-1 42 24 03 12

Zergaitik ez harpidedun egin
edo
Pariseko lagun euskaldun bat harpidendu?

HARPIDETZA

Deitura
Izena
Helbidea

100 libera - urtebete - 10 ale (Elgar-en izenean txekia)

Hamaika urte eta gero bukaera ezagutu du «Lur Hiztegi Entziklopedikoa»k

Entziklopedigintza modernoak lur eremu berriak irabazi ditu

Hamargarren alearekin hiztegi entziklopediko osoa bukatu eta kaleratu berria du Lur argitaletxeak. Bertan, 4.600 orrialde, 20.000 argazki eta marrazki, 200 mapa, 100 eskema eta koadro, era guztietako informazioa osatzen dutenak; hau da, nahiago izanez gero, 3,5 miloi pasatxo hitz edota 30 miloi karakter. Euskara helburu ez, baizik eta euskaraz komunikazioa helburu izan dute Josu Zabaleta lan honen zuzendariak agertu digunez.

HIZTEGI entziklopedikoa-
ren hamargarren alea kale-
ratu berria, Lur argitaletxeak
orain dela hamaika urte gau-

zatzen hasi zen ekimenari
bukaera eman dio azken ale
honen argitalpenarekin.
Balantzea egiteko garaia,

beraz; salduetako 15.000
aleek orain arteko kontue-
tan sortutako 418 miloi pe-
zetako (17 miloi libera in-

guru) aurrekontuari hala-
moduz aurre egiteko modua
eman die, eta dagoeneko
20.000 ale saltzeko espe-
rantzaz ari dira.

Bildutako informazio
guztia eguneratzeko sistema
ere jarria dutenez, orain-
goan argitaratutako zenbait
datu gerora ere zuzentzeko
modua izango dute, Josu
Zabaletak argitzen digunez:
*«Badago informazio bat ia
aldatuko ez dena, -zientifi-
koa, historikoa, teknikoa,
lexikala eta geografikoa oro
bar-, eta beste bat asko al-
datuko dena, -biografikoa
esaterako-. Informazio al-
dakor hori oso denbora
gutxian eguneratzeko siste-
ma burutua dugu».*

Hasiera batean irakas-
kuntzarako soilik pentsatua
bazegoen ere, bidean egin
dituzten moldaketei esker,
familia giroan eta edono-
rentzat kontsulta moduko
liburuak direla esan daiteke.
Hizkuntz ereduari dagokio-
nez, hasieran iturburu des-
berdinetatik jasotzen zituz-
ten testuak koherentzia falta
handia zutela ohartu ziren,

Zuk ulertzen al duzu?

EUSKARAZ eta hain mar-
dula izanik, euskaldun
bati baino gehiagori bel-
durra ere emango zion lan
honekin ausartzeak ere.
Edozein hitz irakurtzera-
koan, berriz, bestela ger-
tatu zaigu. Dena ulertzen
da -euskaraz irakurtzeko
ohiturarik ia ez dutenek
ere halaxe diote-. Ezin
zuen beste modu batera
izan. Kontsulta liburuak
direnez, inoiz baino ar-
giago, edonork ulertzeko
moduko hizkuntza erabili

behar zuten. Komunika-
zioa helburu!

Terminologiaren ustez-
ko zehaztasun batean oi-
narritu beharrean, horri
buelta eman, eta erdaraz-
ko kalkoak saihestu dira.
Esate baterako, perifrasi
baten bidez, «gai baten ez-
purutasunak» aipatu or-
dez, zehaztasuna ezertan
galdu gabe, «gai horrek
berez ez dituenak» aipa-
tzen da. Hauxe, azken ba-
tean, hizkuntz eredu ho-
nen oinarrian, komunika-

zioa errazteko klabea:
ulergarritasuna.

Egileek ezin zuten hu-
tsik egin: hizkuntza alde-
tik, ulergarri idaztea oi-
narrizkoa izan behar zuen.
Hizkuntza traba ez, baizik
eta bitarteko erosoak mol-
datu behar zuten, irakur-
leak ideiak azkar ulertze-
ko. Molde mintzatutik eta
euskalkietatik hurbila,
klasikoen tradizioari ja-
rraitzen zaio. Hitz batean:
argia. Ba al dago oraindik
ausartu nahi ez duenik?

Irakaskuntza-
rako soilik ez,
baita familia gi-
roan edonoren-
tzat kontsulta
moduko liburu-
ak egin nahi
izan ditu Lur
argitaletxeak
kaleratu berri
duen hiztegi en-
tziklopedikoan.
(A.: L. Arzuaga).

eta hortik finkatu beharreko eredu baten premia ikusi zuten. Lan honetan, bete betean Ibon Sarasola, Beñat Oihartzabal, Pello Salaburu eta Endrike Knorr euskaltzainen zuzeneko esku hartzea izan dute, eta guztira, hasieratik bukaerara, hamaika aldiz zuzendua izan da testu bakoitza produkzio prozesuaren momentu desberdinetan. Zuzentzaileak, beraz, era askotakoak izan dira, baina ez hizkuntza aldetik bakarrik; esate baterako, eduki aldetik, tekno-

logia eta zientzi aldea begiratzen zutenak edota Ipar Euskal Herriko informazioa soilik aztertzen zutenak -ea informazio faltarik zegoen-.

Euskal ikuspegitik jorratua

HONELAKO informazio uholdea jasotzen duen lehen euskal hiztegi entziklopediko honen beste lorpena, goitik behera euskal ikuspegitik egin izatea da. Josu Zabaletak gogoratzen digunez, «*estimazio ideologiko asko izan dira galbabetik pasatu behar izan ditugunak; informazio osoaren %13 inguru Euskal Herriari soilik dagokio, baina baita gainontzeko informazio guztia ere euskal ikuspegi batetik jorratu dugu.*

Lan mardul honen ondoren ere, aurten bertan hiztegi entziklopediko honen laburpena kaleratzeko asmoa dute, eta aldi berean, infor-

mazio gehiago izango duen beste batekin hasteko proiektora dagoeneko martxan dute. Etorkizunari begira sor litezkeen era honetako lanen konkurrentziari dagokionez, bestalde, sorkuntza lanean bertan bakkarik ez, baizik eta informatika bidezko dibulgazio lanari ere kontu handiagoa izan beharko diotela garbi dute, beti ere merkatuak hala

agintzen duen neurrian. Honen harian, Josu Zabale-tak gehitzen digunez, «*entziklopedia edozein taldek egin dezake. Konkurrentzia jende gehiagorengana iritsi eta edukia hobetzeko ona da. Erakunde publikoek hori lagundu eta bitarteko desberdinak abalbiderratu behar dituzte.*

PATXI SARRIEGI

«Entziklopedia edozein taldek egin dezake; erakundeek bitartekoak ahalbiderratu behar dituzte»
JOSU ZABALETA

OTSAILAK

12

igandea

■ **BILBOKO ORKESTRA
GAZTEEKIN**

BILBOKO Orkestra Sinfonikoak **hasiera eman die musika klasikoa gazteengana hurbiltzeko urtero egiten dituen kontzertuei**. Otsailaren 4an egingo du hurrengo emanaldia, Ayala Antzokian. Aurkezle lanetan Fernando Argenta eta Araceli Gonzalez arituko dira erdaraz eta Joseba Agirretxea euskaraz.

OTSAILAK

14

asteartea

■ **LINGUISTIKA
APLIKATUA**

BERGARAKO UNEDen Filologia Departamentuak **haur eta lehen hezkuntzako ingelestarren saileko irakaskuntzan ari diren profe-**

sionalei begira linguistika aplikatutako ikastaroa abiatuko du, martxoaren 7tik maiatzaren 6ra. Hizkuntza idatziaren ikasketa dela, hizkuntzaren ahozko ikasketa eta hainbat teknikaren berri emango da bertan. Matrikulatzeko epea otsailaren 21ean amaituko da.

OTSAILAK

15

asteazkena

■ **EUSKAL KULTUR
ASTEATOLOSAN**

TOLOSAKO AEK-k antolatu duen kultur astearen barne, otsailaren 9an **bertsolaritzaren inguruan mahaingurua egingo da, «Bertsolari txapelketak zertarako?» gaitzat harturik**. Jon Sarasua, Mikel Mendizabal, Joxerra Gartzia eta Koldo Tapia arituko dira hizlari gisa eta Felix Irazustabarrena moderatzaile lanetan.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

Joan den mendeko testigantza

Otsailaren 19a bitarte Garibai kaleko aretoan zabalduko erakusketa berrian ikus daitekeenez, Didier Petit de Meurville artista frantsesak, 1857an Gipuzkoan Frantziako kontsul izendatu eta kargua bete zuen hamazazpi urteetan ez zuen aukerarik galdu margotzeko grinari eusteko. Garai hartako Gipuzkoako hainbat eta hainbat txokoren pintura lanak dira horren lekuko; beste batzuen artean, Donostia, Pasaia, Tolosa, Bergara, Oiñati, Usurbil, Orio, Zarautz, Zumaia edota Deba herrian margotutako XIX. mendeko lanak.

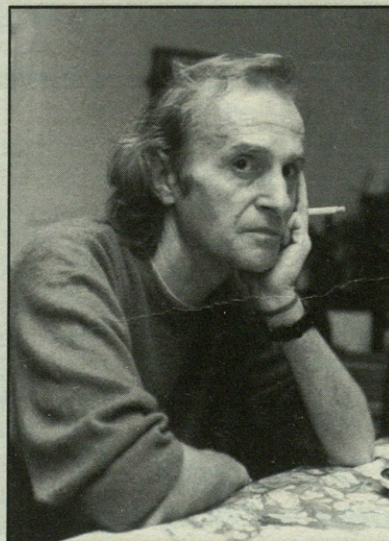
Oroimenak berreskuratutako irudiak datoz gogora batzuetan. Zaharrenek ere ahaztutakoak ikus daitezke besteetan. Marrazki eta akuarela bakoitzak, gehienetan, ezezaguna zaigun garai bateko Gipuzkoa berreskuratzeko parada ematen digu. Esate baterako, Donostian barrera Hernaniraino gondolan iristen zenekoa. Edota San Bartolomen itsas portu bizi bat zegoeneko. Edota Pasai San

Pedron kale zaharra baino ez zenekoa.

Eta 1857. urtea bitarte eta ondoren, bi zati desberdinetan banatutako erakusketak oroimenean galdutako irudiak ezinbestean gaurkotu egiten dizkigu, denborak, halabeharrez, beti aurrea duela eginbide sujerituz. Eta horixe ikuslearen zortea, atzera begiratzea plazerra duenean!

Gipuzkoako joan den mendeko testigantza hain lan adierazgarritan jasotzea, gogoan genuen erdi-egiazko erdi-fantasiako mundu berri batera bapatean salto egitea bezala baita. Balizko oroimenera salto eskergarria. Esate baterako, lapitzez eta tinta txinatarraz egindako 200 marrazkietan edota «Marrazki Karlistak» izeneko bilduma ikusiz biziutakoa.

Azken batean, gure inguru iragan berria ikusteak sortzen duen ikusmina ezin ukatuzkoa baita, eta horra salto egitea benetako plazerra.

PATXI SARRIEGI

GIPUZKOA-DONOSTIA. 1857-1873.
DIDIER PETIT MEURVILLEREN PINTURAK. KUTXA FUNDazioAREN ERAKUSKETA ARETOA.

Otsailan 11n berriz, larunbatean, bertso jaialdia izango da Beotibar pilotalekuan, 22.30etan hasita. Andoni Egaña, Anjel Mari Peñagarikano, Millan Telleria, Maddalen Lujanbio, Jon Sarasua eta Jokin Sorozaabalek jardungo dute bertsotan eta Tolosako Bertso Eskolak gaiak jartzen.

■ KOLDO AMEZTOIREN «APANIZE»

KOLDO Ameztoi ipuin kontalariaren «Apanize» obra berria Miarritzen aurkeztuko da, otsailaren 11n, Colisée antzokian, 21.00etan. **Euskal mitoak eta kondairak ditu oinarrian** «Apanize»-k, eta bidaia luzea egiten da bertan, herensugearen garaietatik gaurdaino. Pascal Gaignek jarri dio musika ipuinari.

OTSAILAK
16
osteguna

■ SAN TELMON «IMAGINA EZAZU EUSKADI» SARIAK

DONOSTIAKO San Telmo museoan zabalik egongo da, otsailaren 12ra bitartean, «**Imagina Ezazu Euskadi**» sarietan aurten pintura eta argazkiaren alorretan gailendutako obren erakusketa. Mikel Garate Arakama eta Ana Isabel Romanen margoak, Carlos Dominguez, Joxean Olazagoitia eta Martin Diez Zurutuzaren argazki lanak, eta nahiz eta saririk ez jaso epaimahaiak goraipatutako beste hainbat artista gazterenak, bildu dituzte okasio honetan.

OTSAILAK
18
larunbata

■ MARTIN CAROREN LANAK IKUSGAI

1968-AN hildako Juan Martin Caro pintore iruindarraren bilduma zabala jarri da ikusgai, otsailaren 26ra bitartean, Nafarroako museoan. **Gi-zakiarekiko kezka eta gerra ondorengo irudiak** nabarmen ipilatzen dira bere obretan.

AURTENGO Kilometroak jaia, Gipuzkoan euskara eta ikastolen alde antolatzen den ekitaldia Donostian egingo da, urriaren lehenengo igandean. Lanak, haatik, urte osoan luzatzen dira, bai antolaketaren aldetik, bai baliabideak bilatze aldetik. Zentzu honetan, Alde Zaharrean, Abuztuak 31 kaleren, denda iraunkorra ireki du antolaketa taldeak, Gabonetatik aurrera martxan dagoena. Kamisetak direla, txandal galtzak, motxilak, baloiak, eta beste hainbat gauza ere aurkituko ditu bertaratzen denak. Lerro hauen bitartez donostiarrei eta Donostiara hurbiltzen den orori dendarak hurbiltzeko deia egiten diete honetan buru-belarri ari direnek. Azken edizioetan, Oiartzun, Ordizia eta Legazpin, zabalik egon da antzeko denda iraunkorrik, eta herrian bertan ekitaldia girotzeko eta diru sarrerak bideratzeko aukera eskaini izan die.

**AUKERA
ZABALA!!**

ARGITALPEN BERRIAK

"ORTZI ETA KUKUMA" BILDUMA

3.- HARTZ BIHURRIA

4.- ETA KARLOTA?

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

L I B U R U A K

HAU BELDURRA!

RICARDO ALCANTARA
ITZULTZAILEA: KARLOS
SANTISTEBAN

EDEBE-GILTZA 42 or.

Etxeko gaztetxoek, 6 urtetik aurrerakoek, irakurtzeko ohitura hartzen hasi eta aldi berean marrazki interesgarriak ikusteko aukera dute Tukan bildumaren liburuekin batera. Ricardo Alcantarak idatzi eta Karlos Santistebanek itzulitako istorio honetan bi osagai

hauek tartekatzen dira. Gustik eginiko ilustrazio koloretzuek liburuaren irakurketa animatzen dute.

Martinek sei urte ditu eta ez du ahizpa ez nebarik. Egutero eskolara joaten hasi eta lagun berriak egiteko irrikitan dago. Baina Martinek ez da besteak bezalakoa, ezkutatu ezin dezakeen gauza bat gertatzen zaio, sorgina da. Hau dela eta, gogor saiatu beharko du lagunak egiterakoan ●

KARMEL

EUSKAL HERRIKO
KARMELDARRAK

210. ZENBAKIA. 169 or.

«Kamel» aldizkariak bere historia luzeko, hirugarren aroko 25. urteurrena bete du. Ibilbide luze honetan oztopo handiak gainditu behar izan baditu ere, 64 urtez «Karmel»-ek bere lekua egin du euskal aldizkariaren artean.

«Karmel» aldizkariaren historia luzea, Euskaltzain-

diaren 75. urteurrena dela eta eginiko Kongresua, Euskal Herrian Euskaraz hamabost urte lanean eta Euskal Herriko eliz-historiako historialari nagusien gaiak jorratzen dira 210. ale honetan. Ana Urkiza Ibaibarriagak Joan Mari Irigoien idazlearen «Consumatum est» liburuari buruz idatzi du. Me-lo Alfereza, Luis Baraiazarra eta Joserra Etxebarriaren obrak ere agertzen dira ale honetan ●

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

Egia ote?

Objetu Hegalari Ezezagunak (OHE) noizean behin azaltzen dira egunkarrietan. Gai honen inguruan aldekoak eta aurkakoak nonahi aurki ditza-kegu eta zientzilari asko ari bada arlo honetan ikerketak burutzen, ez da oraindik nahikoa proba zientifikorik aurkeztu.

Liburu hau irakurri ondoren, ez dut uste irakurleak aurretik zuen iritzia aldatuko duenik, baina gutxienez gai honen inguruan eman diren berriak eta burutu diren ikerketak edota dau-den susmoak era txukun eta ordenatu batean irakurtzerik izango ditu.

Aurkibiadeak oso ongi erakusten du liburuaren egituren hiru zati na-gusi daudela. Batetik, munduan zein Euskal Herrian egon diren ikustaldiak biltzen dira, batzuetan argazkiak edo dokumentu grafikoak; bestetik, gure

galaxiaren egitura aztertzen da eta azkenik bizitza estrakurtarra aurki-tzeko probabilitatea ebaluatzen da.

Arestian azaldutako gaiak libu-ruaren bizkarrezurra osatzen badute ere, bizitza estralurtarrari buruz eta bizitza horren bila egin daitezkeen bidaiek izan dezaketen arazoei buruz luzatutako ideiek, ametsen eta erre-alitateen arteko mugetara eraman gai-tzakete.

Azkenik, erabilitako hizkuntzak eta koadernazioak ere aipamen be-rezia behar dute. Esaldi motzetako parrafoez osaturik dago eta horrela euskara oso ulergarria egiten da. Gai tekniko batzuren esannahia testuan zehar garbi geratzen ez denerako, li-buruaren amaieran glosario argiga-rria dago. Liburuaren azala kartoi gogor horietakoa denez liburu kon-

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**OVNIAK:
MISTERIO ALA
ERREALITATE?**

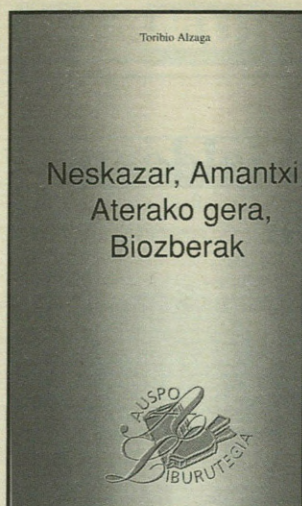
(Gaurko zientzia bizi estralurtarren bila)

**OVNIAK: MISTERIO ALA
ERREALITATE
GAIK**

tu handirik gabe erabili daiteke, orrialdeak ez baitira okertuko.

JOXERRA AIZPURUA

**NESKAZAR, AMANTXI,
ATERAKO GERA,
BIOZBERAK**
TORIBIO ALZAGA
AUSPOA 206 or.

Toribio Alzaga Anabitarte idazle donostiarraren zenbait lan jasotzen dira Auspoa argitaldariai atera duen liburuan. Euskal antzerkiari eman zion bere bizitza, hogeita hamar bat idazlanen egilea da eta hauetako lau obra, izenburuan aipatzen direnak, biltzen dira bertan.

Aitaren aroztegian lanean hasi zen baina ez zuen atsegin, nahiago zuen antzerki-paper bat buruz ikasi eta komerietako jantziak pres-tatu, baita hala egin ere. Antzerkia izan zuen ogibide bere bizitza osoan ●

LIZARDIREN POETIKA
LURDES OTAEGI
EREIN 320 or.

Lizardiren poetika aztertu du Lurdes Otaegik. Poetaren artikulua eta gutunak izan ditu iturri zarauztarraren lana sakonki aztertzeko.

Pizkunde garaian kokatu eta garai hartako beharretara egokituriko poetika dela frogatzea da beizamarraren doktoretza tesiaren helburua. Ikerketa honen ondorioz, Lizardiren obrak zituen zenbait konnotazio, bere garaian lehen mailako adierazpenak zirela nabarmentzen da.

Idazlearen ustez, Lizardiren bizi-urratsak eta zeregin poetikoak batera jarraitzeak poetaren irudi osoagoa erakusten du ●

BERTSOLARIYA
«LAU HAIZETARA»
ELKARTEAREN
XENPELAR BERTSO
ESKOLA, 35 or.

1931. urtean Juan Jose Makazaga Mendiburuk sortu, 1932an desagertu eta 1990-an berrargitaratzen hasi zen aldizkari honek, aro berriko 5. zenbakia atera berri du. Arretaz irakurri behar da bertso aldizkari hau, urte oso bateko jarduna barneratzen baitu bere orrialdeetan.

Lau Haizetara elkartearen bertsolaritza sailekoek gomendatzen dutenez, aldizkari bertsok irakurtzeaz gain, hobe dastatu ahal izateko, musika jarri behar zaie bertan idatzirik dauden bertsoei ●

B I D E O A K

ELURREZKO GIZONA
RAYMOND BRIGGS
KULTURA SAILA. ALINCO,
S.A.-AURA
COMUNICACIÒ

Raymond Briggs idazlearen «Snowman» obran oinarrituta dago. «Haizeak jotzen duenean» obra egin zuen taldeak landu du filme hau ere, negu elurtuen magia berriro ekarri. Hogeita hamar marrazkilari inguru arduratu dira filmeko marrazkiez eta Howard Blakek egin eta zuzendu du musika ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

PAUSOZ PAUSO

Kantabria ekialdean barna

Cerrodo mendi kantabriarraren gailurra sorpresaz beterik dago. Ez da harritzekoa Candinatik datorren putre taldea gainetik hegan pasatzea.

Castro Urdialesen mendebaldean dagoen Allendelagua herri txikitik atera eta 643 metro dituen Cerredo mendia igotzen duen bidea proposatzen dugu jarraian. Ibilbidea nahiko arina da, ez du zailtasun handirik. Azken metrotako igoeran eskuek piska bat lagundu beharko dute, baina ez da igoera zaila eta jende ugari ibiltzen da bertan.

Allendelagua herria igaro eta eukalitzu beteriko ibar-bide batera doan pista estua jarraitu behar da. Ibarbidea alde batera utzi eta ezkerre-rantz igoz gero, arte bakan batzuen eta erdi eroria dagoen pareta baten ondotik pasatuko gara. Zelai eta eukalitudi batetik igaro, ekialderantz jo eta San Anton Gatzeluaren aztarna

hondatu zaharretaraino iritsiko gara.

Erdi Aroko tenplarioen gatzelu honen aztarna zaharrak ikusten minutu batzuk eman ondoren, aurrera jarraitu eta Cerredo gailurra mendebaldean utziz, hegoalderantz egiten du bideak. Ibilbidea luzeagoa bada ere, zuzenean igotzea baino hobe da aipatutako bide hau hartzea, kontrasu baten erditik igarotzen dena, alegia.

Kontrasutik barna igo eta pinuak ezkerrealdean utziz, harri handia lurrean inkaturik dagoen lekura iristen gara. Bertan, kontrastua utzi eta eskuinerantz jo behar da, baina beti gorantz eginez, noski.

Bakoitzak aukeraturiko bide edo igoera erosoena jarraitu eta gailurrera igotzea bakarrik falta da. Bide errezena margo markaturik dago baina ez da beharrezkoa bide hau jarraitzea, gailurrerako bidean galtzea zaila baita. Edozein bide jarraituta ere, guztiak gailurrera iristen direla ikusten da.

Gailurra eta bere ingurua sorpresaz beterik daude. Bertatik ikusten den paisaia ere guztiz ikusgarria da. Ez da harritzekoa Candinatik datorren putre taldea gainean hegan ikustea.

Jaitsieran kontuz ibili behar da, herri bat ikusi eta Allendelaguarako bidea hartu ordez Cerdigorantz abiatzea erraza baita ■

ESPARRUAK HEDATUZ

Itsasoa eta mendia elkarrekin

Mendi nahiko garaiak itsasoaren ondo-ondoan daudela, itsasotik bertatik jaiotzen direla irudia da Kantabriako ekialdearen ezaugarri nagusia. Aipatu Cerredo mendia, esaterako, itsasotik kilometro erdira bakarrik dago eta itsasoko uretatik igotzen hasten dela esan daiteke. Islarek, Credigo eta Allendelagua izeneko herri arrantzale txikiak dauzka behealdean.

Oso garaia ez bada ere,

gailurrera igo eta bertatik ikusten diren bistak dira Cerredo mendiak daukan erakargarritasun nagusienetarikoa. Kantabriako kosta ikusten da, Santanderetik hasi eta Matxitxako lurmuturreraino. Kantabria barne alderantz dituen bistak bigarren mailan gelditzen dira, baina hauek ere ez dira batere txarrak, eguna argia bada batez ere.

Mendizaleek ez dute oso ondo ezagutzen ai-

patu mendi hau, baina bai Castro Urdialesen bizi edo uda pasatzeko etxea bertan duen jendeak ■

HURA OTORDUAI!

AMAIA ZUBIRIA
Abeslaria

Lagunentzako sukaldari fina

Bakarrik bizi da eta hala bazkaltzea atsegina ez denez, taberna batera joan ohi da. Seme-alabak etxera joatean, ama baino sukaldari hobeak direnez, beraiek prestatzen dute janaria.

Arroza mila modutan egiten du, paella berdurarekin batez ere. Tortila dexenteak ere prestatzen ditu. Lagunarteko afaria prestatzekotan, entsalada, zituak eta berdura egingo lituzke.

Fruta eta esne gaingabetua beti izaten ditu etxean, baina nahiko zaila izango da haragia aurkitzea.

Cava ala txanpaina?

Ardo bisdunaz (cava) hitz egitean, txanpaina etortzen zaigu burura. Baina zein desberdintasun dago cava eta txanpainaren artean?

Biak egiteko erabiltzen den prozedura antzekoa da. Duela berrehun urte baino gehiago Reims inguruko abadia batean Dom Perignon mojeak erabili zuena: ardo zuri naturala hartu, botilan bigarren fermentazioa egin eta ardo bisdunak heldutasun eta fintasun neurri zuzena lortzea itxarotea.

Nondik dator bada, bien artean dagoen prezio desberdintasuna? Erantzuna sinplea da. Penedesen uztaturiko mahats kilo batek 50 pezeta balio dituen bitartean, Chanpagnen 500 pezeta baino gehiago balio dezake.

Beste arrazoi bat ere badago: prezio eta kalitatea konbinatuz, Espainiako cavak hogeitaz urte daramatza nazioarteko merkatuetan tokia egiten, eta txanpainak, aldiz, prestigioan oinarritzen du bere garrantzia ■

Penedesen uztaturiko mahats kilo batek 50 pezeta inguru balio ditu, eta Chanpagne herrialdean uztaturikoak, berriz, 500 pezetatik gora.

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

BATA ZURIA ERANTZITA

MONTSE MARITXALAR

Elhuyar-eko kidea

Informatika zure lagun

Informatika hitza aditzen dugunean, automatikoki pantaila eta teklatura datozkigu burura. Zenbait gaur egun oraindik ordenadoreak beldurra ematen dio. Batzuk ez dira ausartzen teklak sakatzeko, astakeriaren bat egingo dutelakoan. Beste batzuek ordea, ordenadorea etsaitzat kontsideratzen dute. Dena den, denboraren poderioz beldur hauek desagertzen ari dira. Laster edozein ausartuko da teklak sakatzeko gaur egun liburua irekitzen dugun moduan eta edonork erabiliko du ordenadorea eguneroko bizimoduan, hiztegia, entziklopedia edo bideoa balitz.

Ordenadorea tresna bat besterik ez da, gaur egun eskuz egiten ditugun zenbait lan errazteaz gain, eskaintza berriak ere ematen dizkigu.

Hiztegi bat ordenadorean sartu eta hitzak atzeko aurrera bila ditzakegu. Bertsolariak 'ean'-ez bukatzen diren hitzen zerrenda nahi duela edo irakasle batek 'ta-sun' atzizkiaren inguruko ariketak prestatu nahi ditu-

ela... ba UZEik ateratako «Atzeko Aurrera» izeneko programa martxan jarri eta bertsolariak zein irakasleak nahi duen hitz-zerrenda horixe izango du, hiztegi arrunt batean topatzerik ez duena.

Orain pentsatu euskaraz idazten ari zarela eta ez dakizula *eskeini* edo *eskaini* idatzi behar den edo ahaztuta duzula irailaren 11n edo 11ean den... ba «Xuxen» euskarako zuzentzaile ortografikoa martxan jarri eta zure zalantza akabo, euskal filologia ikasi duen lagun horri deitu gabe.

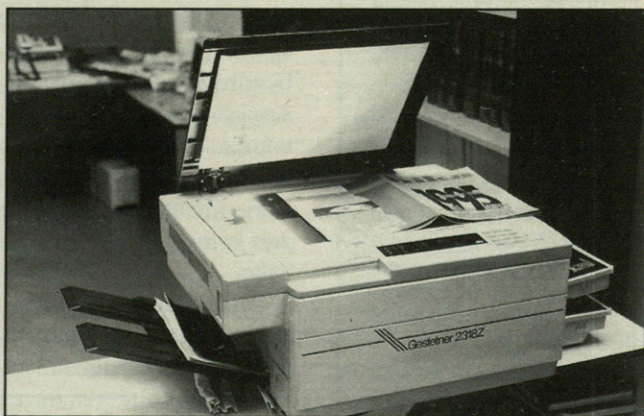
Entziklopediek ere ordenadorean sartuz gero aukera politak ematen dizkigute. Gaur egun multimediarren bi dezko entziklopedia batean Paris hiriri buruzko informazioa eskatzean testu hutsa irakurri beharrean Paris hirian barrena murgil zaitezke. Pantailan nahi duzun auzoa aukeratu ondoren auzoko kaleetan zehar paseotxo eman dezakezu. Ibilaldian ikusiko dituzun zine, jate txeko zein denden informazioa eskatzeko aukera izango duzu, beti ere pantailan pelikulen moduan Parisen zaudela sentituko duzularik. Nahi izanez gero Sena ibaian itsasontzia hartu eta bidean topatuko dituzun edifizio ikusgarrienetan sartzeko aukera izango duzu.

Aukera hauek guztiak erabiltzen ohitu ondoren informatika edo ordenadore hitzak aditzean atzeko aurrerako hiztegiaren, «Xuxen» zuzentzaile ortografikoaren, entziklopedia elektronikoaren eta mila erabilpen atsegin eta baliagarrietan pentsatuko duzu. Ordurako ezezagunaren eta etsaiaren beldurra zergaitik existitu ziren galdetuko diozu zure buruari.

Kontrolpeko fotokopiak

Enpresa britainiar batek fotokopiagailuen kopia-kopurua kontrolatzeko sistema hobetu du. Kontrol-sistemak oso egokiak dira unibertsitate, irakaskuntza eta administrazio-zentroetan jartzeko. Kopia kopurua kontrolatzeko eta kobratzeko aukera eskaintzen dute. Sistemok ia makina gehienetan erabil daitezke eta kopia kopurua zenbatzeaz gain, mugatzea ere posible izango da.

Sistema berri hau erabiltzeko, aldeztu aurretik kreditu jakina duten txartelak erosi egin behar dira. Erabiltzaileak txartela makinaren kontrolgailura sartu eta duen kredituaren arabera kopia kopurua egin ahal izango du. Telefono-txartelen moduko funtzionamendua da. Sistema honek, bigarrena bat baztertzen ditu: langile bat makinaren kargu izatea eta diru bidezko kobratetarako ■

Fotokopiak ateratzerakoan nolabaiteko kontrola egotea posible egiten du enpresa britainiarrak sorturiko sistema

CDDaren funtzionamendua

Compact disc-ak ohiko diskoaren lekua hartu du. Kasetak ere badu oinarri korrik, CDDa (kaset konpakto digitala), alegia.

Soinu digitalaren kalitatea eta kaset reproduktorearen erabilpen eroso batzen ditu DCC izeneko gailuak. DCC zinta bat grabatu eta ezabatu

daiteke eta posible da irratiko seinalea hartu eta kalitate digitala ematea. Dardarek ez diote kalterik eragiten eta ia ezinezkoa da zinta trabatu edo nahastea. CDaren antzera, abestien bilatze automatikoa ere badauka. Egungo zintak ere entzun daitezke ■

Irakurri beharrik ez duten liburuak

«Liburu objektu» direla-koak gero eta hedatuagoak daude gure gizarte moderno honetako liburutegi eta jostailu dendetan. Liburuak dira, bai, baina euren mamia irakurketatik oso urrun dago. Letren ordeaz marrazkiak dituzte gehienek. Liburu-jokoak, mugikorak, interaktibo eta tridimensionalak dira eta irakurtzeko liburu tradizionalen eta CD-ROM berriaren erdibidean jar genitzake.

Duela urte batzuk, irakurriak izatea zen liburuak zuten helburu bakarra. Baina orain, oso arrunta bilakatu da kalean, liburutegi edo liburutegietan, liburuak ireki eta sudur punta ondoan jartzen duen bitartean, begiak gurutzatzen dituen pertsona ikustea. Ez du begietako gaixotasunik, eta gehienei normala iruditzen zaie egiten ari dena, marrazki abstraktu baten azpian ezkutatua dagoen hiru dimentsiotako irudia bilatzen ari da. Animaliak, objektuak, paisajeak, gai ugaritako

mota honetako liburuak kaleratu dira.

Azken urtetan, beste liburu mota batek ere sekulako arrakasta izan du, jende eta objektu anitzaren artean ezkutatua zegoen pertsonaia ezaguna bilatzea, alegia. Pertsonaia honen aitzakia hartu eta liburu sorta handia argitaratu dute.

Gaztetxoek, joko-liburuak dituzte. Liburuak ireki eta hiru dimentsiotako dinosauroak, makinak, gazteluak eta hainbat irudi harri-garri ateratzen dira orrialdeen artean.

Liburu musikalak ere badaude. Liburuak ireki eta doinu, ahots eta hotsak entzuten dira. Irakurtzen ikasi aurretik, liburuak erakargarritasuna ere badutela ikusteko bide ona da.

Harritu, dibertitu, agudezia zorroztu eta behaketa eta ikaskera pizteko liburuak dira. Mugitzen duten diru kopuru izugarria dela ere kontuan hartu beharra dago.

Liburu mota hauek eta haurrentzako literatura

Liburuak dira, baina letzarik ez dutela ikusten da irekitzean. Batez ere denborapasa dira baina haurrek gauza asko ikas ditzakete liburu berri hauekin jolasterakoan.

apustu ona zela ikusi zuten argitaldarien, baina haurrentzako zuzendurik badaude ere, haurrak ez dira liburu hauekin gozatzen duten bakarrak. Haur, gazte eta helduak, guztiak saia-

tzen dira ezkutatua dagoena bilatzen. Nork azkarrago aurkitu ere apustuak egiten dira. Baina beste zenbait gauzatan bezala, etxe haurraren aitzakia erabiltzen da erosteko ■

gaur
express
mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 3.500 kg arteko kamioi zerbitzuak

Donostia: 472438 - Tolosa: 6519 96
Beasain: 888938

TXORI BATEK ESAN DIGU

IKUSI BAIETZ

● Ostiralean, 21.55etan, Ted Kotcheffen «**Hilda-ko hau oso bizirik dago**» filmea eskainiko du ETBk.

Larry eta Richard aseguru etxe batean diharduten bi gazte dira. Ugazabak, Bernie Lomaxek, sari gisa, itsas ertzean duen etxera gonbidatu ditu, langile apartak eta argiak direlako. Baina Bernie hil egiten da, Larry eta Richard-ek giro aberatsean jarraitu nahi dute eta hildakoarekin batera eta bestera joango dira, jendeari bizirik dagoela sinestaraziz.

● Larunbatean, «**Naturaren Garapena**» telesail dokumentalak «Abiadurarako diseinuak» izenburua duen dokumentala plazaratuko du. Produktu batek arrakasta izateko diseinua garrantzitsua da, eta animalia munduan gauza bera gertazen da. 17.10etan.

● Gualdean, John Sturgesek zuzenduriko «**MCQ**» polizi-filmea ikusteko aukera dago. John Wayne, Eddie Albert eta Diana Muldaur dira filme honetako aktore nagusiak. Otsailaren 11n, 00.00etan.

«**BAIETZ BARREZ LEHERTU**», urtearekin batera jaio zen umore saioak, izugarrizko arrakasta izan du. Joxe Felipe Auzmendik aurkezten duen saioa ikustean ezinezkoa da barrere edo irribarrerik ez egitea. Euskal Herrian egindako esketxak barneratzea da saio honek duen erakargarritasun nagusia. Aurkezleak eta platoko publikoa txisteak botatzen ikus daitezke, baita ikastoletatik joandako neska-mutilez osaturiko bi talderen arteko txiste lehiaketa ere. Aurkezleek, platoko ikusleek, kalekoek, guztiek laguntzen dute saio hau egiten.

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....
Helbidea.....
Tnoa..... P.K.....
Herria.....
Herrialdea.....
Bankua.....
Sukurtsal zka.....
Kontu zka.....

Urte osorako harpidetza:
Hego Euskal Herria: 6.300 pta.
Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.
Atzerria: 11.3000 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1. goa
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

AZPEITIAN...

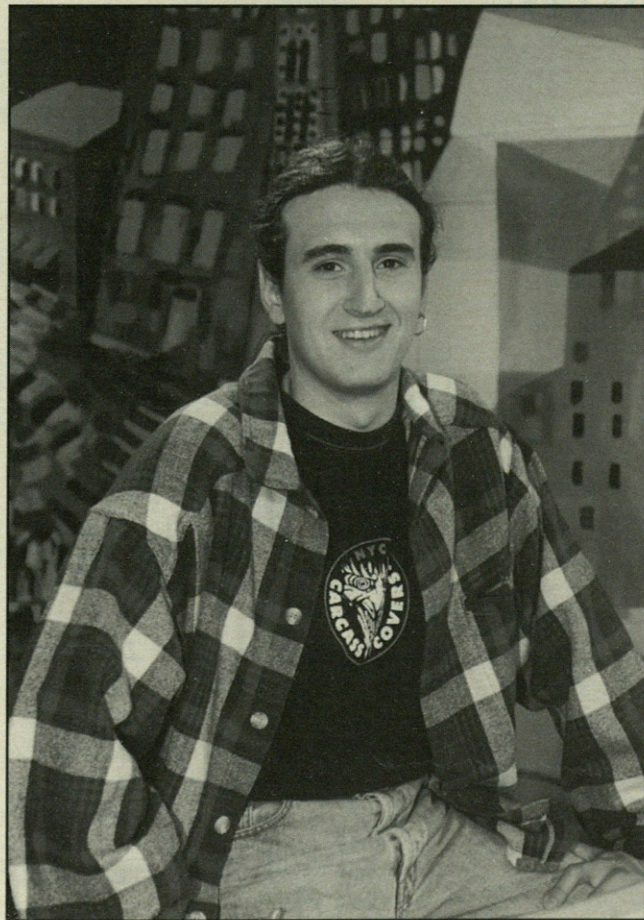
Mikel Fernandez: «Giroa sortzeko gazteei gogor egitea gustatzen zait»

Zinema eta bideo eskolan ikasi eta etorkizun gutxi zuela ikusirik, bikoizketa ikastaroa egin zuen. Honetan ari zela, telebistako frogetara aurkeztu eta ordudanik, astelehen eta ostiral bitartean Mikel Fernandez telebistan ikus dezakegu «Hor Konpon Marianton»

ARGIA. Kamera aurreko zure lehen esperientzia da hau. Nolakoa izan da?

MIKEL FERNANDEZ
ZXur eta lur geratzekoa,

baina ez telebistan ateratzea, ezer egin gabe egun batean hor aurrean aurkitzea baizik. Hemendik korrika aterako naiz eta ez naiz inoiz

«Hemendik korrika aterako naiz eta ez naiz itzuliko edo bota behar dena bota eta aurrera, pentsatu nuen».

itzuliko, edo bota behar den gutzia bota eta aurrera, pentsatu nuen.

A. Zergatik aurkeztu zinen frogetara?

M.F. Lagun batekin batera aurkeztu nintzen eta gogo gutxiarekin. Ezer galtzekorik ez neukala eta aurrera egin nuen... Baina zorte oso ona izan nuen, beste tipo batekin batera hautatu ninduten eta azkenean ni gelditu nintzen.

A. Telebistan jarraitzeko esperantzarik baduzu?

M.F. Esperantza bai, baina konfiantza ezin dezaket eduki. Oraindik oso esperientzia gutxi daukat, baina esperantza guztiak.

A. Parte hartzen duten gazteekin ondo konpon-tzen zara.

M.F. 14-15 urteak paseak dituztenean asko gustatzen zait. Adarra jotzeko-eta beraiekin ondo moldatzea polita da. Gainera, txorakeriak egitea asko gustatzen zait eta adin horretan izugarri egiten dira. Nolabaiteko esperientzia ere badut, igetiketa klaseak ematen nituen eta horietara adin horretako asko joaten dira. Alde batetik edo bestetik gogor egitea gustatzen zait, batez ere giro pixka bat sortzea. Edade horretan giroa sortzea ez da oso zaila. Berotzen joaten dira eta zurekin harremana hartzen dutenean oso ondo portatzen dira.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Bidegurutzean

Hiriak atxakia, protagonista berriak, kontakizunak hedatzeko antzezkituna. Hiriak gure begien aurrean antzaldaten dira telebistako leihoan, etxeko beste leihotako bat baita. Etengabe herridatzitako paisaiak, etengabe berreraikitako kontakizunak, historiaren moduan, ezaguera eta oroimenarekin sinaturiko kontratuak.

«En el cruce», ETB bigarren kateko programak, euskal hiriburuei buruzko oroigarriak proposatzen dizkigu, antzezkitun ikusgarriaz, begirada liluratu-en bila. Kamara mugimenduak, argia eta irudiaren konposizio bikainak, muntaia berak ere, antzezkitun ederra erakusten dute, iragarkietako dekoratuek bezala, ikusleen desioetarako espazioak erakiz. Kontsumitzaile sinbolikoak gara, errealtateko objektuak kontsumitu aurretik, azken finean. Apaingarri hauek, ordea, hiritarrak ezabatzeko arriskua dakarte, hiriko historiaren pertsonaiak ikusle hutsak bihurtzeko arriskua.

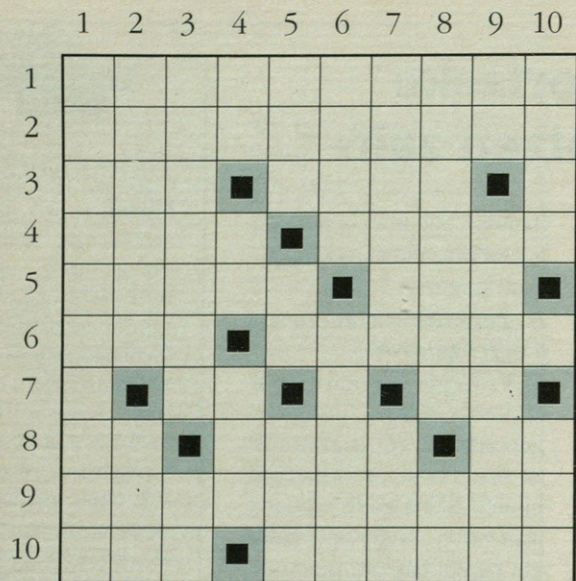
«En el cruce»-k hiriaren diseinu bat proposatzen du, errepresentaziorako espazio nostalgikoak, hiri posibleak. Fikzioen bidegurutzean, kondaira, historia eta antzezkitun bidea hartu du programa honek, leiho elektronikorako hiri paisaia eklektiko eta ikusgarria erakutsiz.

ENEKO LORENTE

AINHOA GERRA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Garizuma aurreko olgeta-egunak. 2.- Kezkarazten duena. 3.- Oinarrizko edaria. Letoniako hiriburua. Mila. 4.- Sinadura. Arazoa. 5.- Ertafrikako ibaia. Nortasun. 6.- 1994ean. Arabako mendatea. 7.- Azkenekoa. Bokal bikoitza. Lehenengoa. Iridioaren sinbolo kimikoa. 8.- Utik! Musika alorreko zeinua. Kontsonante bikoitza. 9.- Nekarazten duena. 10.- Garai, sasoi. Zikiratuak.

GOITIK BEHERA: 1.- Ikusgarria dena. 2.- Heriotzaren pertsonifikazioa. Gironako ibaia. 3.- Nafarroako herria. Errepikatuz, fruitu tropikala. 4.- United Kingdom. Kanpo, landa. Emakume izena. 5.- Jatorri atzizkia. Bokal bikoitza. Gari. 6.- Benetakoa, zinezkoa. Aldapa txiki. 7.- Antz. Dubrovnik. Areago. 8.- Piztu. Arana hitzaren kontsonanteak. 9.- Ez eme. Txingurria. 10.- Adarren muturra. Bokala. Alderantziz, ekarri aditzaren erroa.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Balakari
Elebidun
Esangura
Kantaria

7 letra

Arrasto
Azeriak
Batelak
Zabalak

4 letra

Abar
Abel
Aker
Alai
Antz
Apal
Apar
Arlo
Arre
Arlo
Auzo
Bada

Begi
Gaza
Iaio
Ilar
Irak
Kala
Koko
Laia
Lana
Otia
Sara
Zina

2 letra

Ar
As
Bu
Ga
Ka
Ke
La
Lo

3 letra

Bat
Gal
Iaz
Rat

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena. Añorgako pilotari baten izena ageriko zaizu.

—Hieroglifikoa—

1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11

Garraiaria		Xumeak		Olagizon		Frantziako HM-ko eskualde historikoa	
Taldea		Pl. fruitu mota		Emakume izena			
Garbitzeko tresna		Zintzoak		Eneak gurasoekiko			
Ekonomian jakitun		Ondasuna		Aztia ezaguna			
Nagusia		9		1			
Gabeziak		6		Idi, hitz elkarketan		Lore mota	
Bi kontonante		Gip. Duk		Edari alkoholdun		Bokala	
Gandua		Larre		Zamari mota		7	
Nonbait		10		Barazki mota		Bokala	
Emakume alarguna		Nafarroako mendateak		Uranioa		2	
Bokala		Interjekzioa		Australia-ko ugaztuna		4	

M = 0

Arra polita da baina ...

Aurreko asteko soluzioak

SALVA	IRIARTE
DEITURA	
FUTBOLARIAK	
ZAINAK	
TAMAINAK	
TANASASIA	
GELAELEI	
GEROEKATA	
BIZI GAUR	
ANESKATOA	

Gurutzegrama

EZKERESKUTIN 1. Metalurgia. 2. Orokorra. 1. 3. TIK. Rr. Neu. 4. Ezintasuna. 5. La. Euri. 6. Tiro. Otzan. 7. Ana. 1. Sa. F. 8. Sadi. 9. U. Aberkide. 10. Niri. F. Ala. GOTIK BEHERRA 1. Moteltasun. 2. Erizaina. 1. 3. Tori. Radar. 4. Ak. Neo. Ibi. 5. Loru. ike. 6. Uraro. Ore. 7. Rr. Sitsak. 8. Gamutza. 1a. 9. I. Enea. Idi. 10. Alua. Nekoa.

Hieroglifikoa:

Amari bai

Bosteko ttipiak

- A 1. Delate. 2. Legar. 3. Bagara.
4. Taro. 5. Geratu.
B 1. Zafama. 2. Lizun. 3. Kazeta.
4. Mutur. 5. Janari.

Kate hitzak

ZI	BA	EA	ZA	RE
AI	DA	BA	AL	AI
GA	IT	ZA	KD	IN
EN	EA	UT	OB	IDE
R	EA	ST	UE	RS
AL	UA	AR	IN	
B	UN	ER	OA	M
L	I	RA	IN	AK
MI				
AR	T	SE	NI	DE
IR	EN	AA	AI	ZU
IA	IO	AK	TA	

Bosteko ttipiak

1. Bizkaiko ibaia
2. Makina-erreminta mota
3. Semearen emazte
4. Enbutua
5. Ez zakarrak

1	3	5
1	2	4
2		
3		
4		
5		

1. Lapurdiko ibaia
2. Automata
3. Hobeki
4. Botuemaileen hitza
5. Noraezean

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

1	3	5
1	2	4
2		
3		
4		
5		

Zilegi bekit pluralean idaztea

ZILEGI bekit pluralean idaztea, hortarako inongo manurik izan gabe. Zilegi bekit militante zahar eta ez hain zahar askoren ildotik nabilela sinestea. Eta egoera deserosoan gaudenen hitzekin mintzatzea.

ETAk egiten duenarekin ez gara ados, baina sistema eta estatuaren aurka gaude. Uste dut pentsatzen duguna maizago esan genukeela horren manipuluak izango ez bagina.

ETAk daraman estrategiari ez deritzogu ongi, baina bere helburu historikoei bai, eta horien alde borrokan jarraitu behar dugu. Ez dugu sisteman lekuri eskatzen, ez dugu nahi ETaren borroka estatuaren zerbitzurako buka dadila.

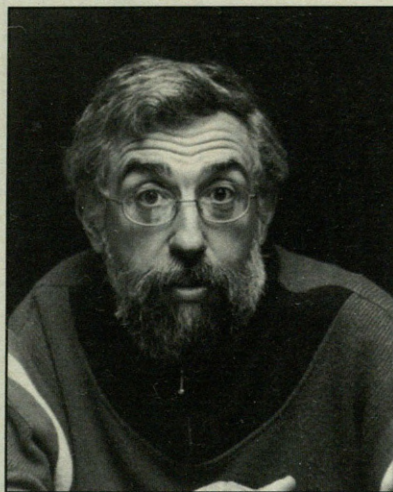
ETAkideekin solidarioak gara, eta preso, herbesteratu eta sasitarren amnistia, duintasun osoz lortuta, iduritzen zaigu pertsona horiekin dugun zor garbia, lehen tasun osoa duen helburua.

Estatuak nahi duen errendizioa, bake hitsa, ez da gure jokua. Borroka armatuaren denbora gaitutia dela diogunean, ez da borroka uzteko. Egoeraren analisiak eta estrategiaren egokitzeak oraingo etapa bururatzeko eta borroka eraginkorragoan jarraitzeko baldintzak sortu behar ditu. ETA eta Estatuaren arteko negoziaketa prozesu honen barnean datusagu.

Borroka armatuaren aldia bururatu dela esaterakoan, ez dugu esan nahi borroka armatua onartezina dela, ez dela inoiz justifikatua izan edo bihar ez dela beharrezkoa izango.

ESAN nahi duguna zera da: trantsizioan ETak onartu zuen estrategia, borroka armatuaren ingurukoa, ez dela egokia egungo abagunean, fruitu urri eta neke sobera ematen dituelako. Etapa honen bururatu beharra, beraz, egoerari dagokio. Orain arte borrokatu diren duintasunak eta bihar jazartuko diren eskubideak zutik diraute, ordea.

Baina guzti hau hutsala da borrokaren protagonistek bereganatzen ez ba dute. GAL auziarena akaso ez da sistemaren krisia izango, baina bai gobernuaren politika aldarazteko kinka egokia. Estatu-

EMILIO LOPEZ ADAN

Idazlea

ren terrorismoak haren duintasuna eta legitimitatea ezartzen ditu kolokan. Sistemaren barne kontradikzioak agerian uzten ditu eta, agian, sistemak iraun dezan terrorismo honen praktikak bukatu beharko dituzte. Eta, hain zuzen, praktika terrorista horiek negoziaketaren errefusarekin lotzen dira, ETarena indarrak amaitzeko ikuspegi itsu eta harroarekin bat datoz. Hots, zirrikitua irekita, bertatik jo beharko zen.

BERTATIK jo, baina nola? Sozietate zibilean garenok terrorismo estatala salatuz, sistemaren kritika zorrotzuz, egiazko demokraziak negoziaketa behar duela errepikatuz, eta elkarriketarako bidea leunduz. Baina ETak ere badu zer egin: borroka armatua gaitutzeko borondatea garbi agertaraztea eta etengabeko tregorako kondizio errealistak ezartzea. Kondizio errealistak, diot, zeren eta egiazko bakea ETaren garaipenaren ondorioa izanen dela errepikatzeak uko egiten baitio orain lortu daitekeen bake xumeari, borroka armatuaren garaiari bukaera em-

nen dion konpromezuari. Indar harremarek ez dute autodeterminazioa, lurraldetasuna eta bost puntuak (ni uno menos ni uno más) gauzatuko dituen negoziaketarako lekuri uzten. ETak negoziatzeko duen gauza bakarra bere etorkizuna da: amnistiaren trukez borroka armatuaren bukaera. Eta negoziaketa ez da Euskal Herriko etorkizunaren ardatza izanen, borroka modu egokiagoan jarraitzeko atal bat baizik.

IDURIZ ETak ez ditu gauzak honela ikusten.

1992 edo 1993rako agindutako negoziaketa ez zen gauzatu. Analisi irrealista eta triumfalisten porrotaren ondorioz, denbora gogorak heldu dira eta egoera blokatu da. Proposatu dudan bideari errealistena deritzot: ETA eta Euskal Herria ez dira identifikatzen; negoziatuko dena ez da Euskal Herriaren etorkizuna, ETarena baino; helburua ez da ETak garai dezan baina ETaren garaia duintasunez eta modu aurrerakoiaz gaitutzea.

Ikusten denez, ETak ez du horrela pentsatzen. Egoera desblokatzeko, erasoak azkartu ditu. Aintzineko ikuspegia: gogor eta etengabeki jo, leku mingarriengan, Estatuak amore eman arte. Zaharrak berri. Huts egin duten bide zaharrez ezin da aurrera jo. Non ez diren baloreak aldatzen. Non ez den taktikaren lekuan mendekua ezartzen; eta strategiaren lekuan martirologia. Hainbeste eman dutenen izenean, aldatzeko ezintasuna lorifikatu dute, fosilizatu dute.

Horiek hola, ETaren oinarri soziala gehiago hertsiko da, baina oraindik, mendeku eta martirologiaren izenean, nahikoa jende izanen da prest berbidetik jarraitzeko. Eta ezker abertzalearen barnean, beraiek ez bezala pentsatzen dugunok ETaren bideetatik gero eta urrurago izanen gara. Sozietatean isolatuak, lagunengandik ere baztertuko dira jarraitzaile sutsu eta fidelak. Ez dut onerako izanen dela uste.

Agian, elkarrekin ibiltzeko denborak ez dira oraindik agortuak. Esperantza urriaz idatzi dut. Baina pluralean.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

seinnale

ON

EUSKADI

Garaia

FMI